PÕHJA LAHINGUGRUPP KEVADTORMIL

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI 6/2017

NAISKODUKAITSJAD panustavad riigikaitsesse mitmeti

KEEDAB KIIRESTI VÕI KERGE KAASAS KANDA – PÕLETID VÕRDLUSES

DESIGNED BY SPECIAL FORCES

ÜKSIKPAKID -10%

Telli: www.tacticalfoodpack.com

Sooduskood: “kaitsevagi” või “kaitseliit”

ALATES 25. PAKIST -25%

Telli: info@tacticalfoodpack.com

***Soodustused ei kehti combo pakkidele!**

KAANEFOTO: MARTIN ANDRELLER

10 INIMENE
Aasta naiskodukaitsja viib alustatu alati lõpuni

15 NAISKODUKAITSE
Milleks on vaja Naiskodukaitset?

18 VÄLJAÕPE
Põhja lahingugrupp kaitseväe suurõppusel Kevadtorm

22 VÄLJAÕPE
Veidike hundijuttu ehk Õppus Hunt kuuest küljest

26 VÄLJAÕPE
Eesti lipp lehvis Poolas kõrgel ehk Longshot 2017

31 SÕJARAUD
Põlvkonnavahetus Saksa politseis: padrun 4,6 x 30 mm

34 SÕJARAUD
Vaata (väli)kööki ehk Mobiilselt kõht täis

37 HEAD ISU!
Ära end lõhki söö ehk Kuidas planeerida pidu

40 TEST
Keedab kiiresti või kerge kaasas kanda – põletid võrdluses

42 SÕJASPORT
Võistlusest tähtsam on meeskond

46 SÕJASPORT
LNO ... misasi?!? LNO!

48 SÕJASPORT
Eestlased pistsid rinda Hispaania reservistidega

52 ÕIGUS
Kui relvad kõnelevad ... on õigus vait?

56 ÜKSUS
Inglid või kangelased? Erioperatsioonide väejuhatuse lugu 3
Nullist pihta ja minevikuvarjust välja

60 ÜKSUS
Nimetu üksus: Rapla maleva langevarjurite rühm

63 AJALUGU
Keila kaitseliitlaste häving 1941. aasta suvel

68 MEDITSIIN
Puuk, kuri vaim

70 NOORED
Loogiline samm kodutütrest naiskodukaitsjaks

72 NOORED
The Snaps. Kes nad on?

74 MILITAARTURISM
Karosta metamorfoos

78 FILMIARVUSTUS
Jalaväelase lugu

80 RAAMATUARVUSTUS
Päriselt see nii ei olnud!

Kommenteeri artikleid, vaata pilte, hoia silm peal ajakirja ilmumisgraafikul

www.facebook.com/kaitsekodu

Selles numbris

10

„Ma tean, et ma lähen. Ei ole kõhklust. Ma lähen!“

18

See oli hea plaan. Aga nagu ütleb sõjaväelaste vanasõna: „Iga hea plaan kehtib esimese kontaktini.“ Nii ka seekord.

22

Kui on teada kuuli ballistiline koefitsient ja algkiirus ning sihtmärgi kaugus, on võimalik välja arvutada kuuli ballistiline kaar ja sellele vastavad sihikuparandused, mis tundub suhteliselt lihtne.

26

Olukord oli seda kummalisem, et meie toitlustasime vaid enda kompaniid, kõik teised said kõhutäied mereväebaasi kokkadelt. Kuid möödakäijad uurisid ikka, mis meil toiduks on ja kas nad võiks hoopis meie potist süüa.

34

I maailmasõjas kutsusid Saksa sõdurid oma kaasmaalase Karl Rudolf Fissleri leiutatud väliköök nöökavalt guljašikahuriks (sks *Gulaschkanone*), sest selle korstnad meenutasid lahtivõetuna ja transpordiasendisse seatuna kahuritorusid.

6 | 2017

42

„Rajal oled sa ise enda kõige suurem vaenlane, alati saab käpad üles tõsta ja katkestada."

70

„Pärast kodutütarde organisatsioonist väljakasvamist oli mulle ainuke loogiline samm liituda Naiskodukaitsega, sest teadsin, et tahan jätkata kodutütrena käidud rada."

74

Lahja lobi. Kange sõim. Rauast tallaga saapad. Mõranenud hambad. Seintesse kraabitud appikarjed. Hinge uuristatud tühjus.

Sündmused

ROOMET ILD

Martnas näidati laskeasjandust
Kaitseliidu Lääne malev koostöös Eesti Liikumispuudega Inimeste Liiduga korraldas Martnas riigikaitselaagri, kus osales paarkümmend liikumispuuetega noort inimest. „Kolme päeva jooksul jagame noortele teadmisi sõduri baasoskustest: orienteerumisest, liikumisviisidest, laskeasjandusest, üleelamisest jmt," rääkis ettevõtmise üks eestvedajaid Risti malevkonna pealik Aksel Heidemann enne laagrit. Oma tehnikat tutvustasid 1. jalaväebrigaadi koosseisu kuuluvad Ühendkuningriigi ja Prantsusmaa sõjaväelased.

ASSO PUIDET

Eidaperes aeti elektrit
Eidapere külaplatsil Põrgupõhja retke finišialas oli juuli alguses elanikkonnakaitse koolituspäev, kus keskenduti kodude ettevalmistamisele kriisiolukordades, evakuatsioonivarustuse komplekteerimisele ja hädaabipaki sisule. Tutvustati ka erinevaid viise elektri ja joogivee saamiseks.

ERKI VAIKRE

Potsepal tehti kiviga tuld
Juuli lõpus kolis 200 noort Pärnumaale Potsepa karjääri, et osa võtta Pärnumaa kodutütarde ja noorte kotkaste maakonnalaagrist. Lisaks töötubadele, kus õpiti tundma looduses söödavaid taimi, valmistama vibu, kivi abil tuld tegema ja kohvi jahvatama, külastasid laagrit Briti sõdurid, kes rääkisid, miks nad Eestis on ja millega siin tegelevad, ning tutvustasid oma varustust.

PÄRNUMAA MALEV

Tallinnas podisesid supikatlad
Laulu- ja tantsupeol „Mina jään" ei olnud esinejad ainsad, kelle tööpäev kestis varavalgest hilisõhtuni. Igal hommikul alustasid naiskodukaitsjad päeva koos koiduga, et lõunaks valmiks välikateldes toitev supp 37 000 peolisele. Kokku valmistati peonädala jooksul nelja Hollandi välikatlaga 134 500 supiportsu.

SAUEAUGU TEATRITALU

Saueaugul mängiti kodutütreid
„Metsas ei kuule keegi su karjumist ..." Selline on juuli viimastel nädalatel Saueaugu teatritalus etendunud näitemängu „Me olime kodutütred" juhtmõte. Rootsi näitekirjaniku Gertrud Larssoni etendus on lugu sõprusest, mis algas siis, kui nad olid kaheksased ja andsid koos kodutütarde vande. Nüüd on nad ligi viiskümmend ja nii erinevad, kui üldse olla saab.

6 | 2017

Kirnas kosus koostöö
Juuli viimasel nädalal tuli Jõgevamaal Kirna õppekeskuses ja Sõõru metsades rahvusvahelise koostöö arendamiseks kokku noortelaager Baltic Guards, millest võttis osa sadakond noort Lätist, Leedust, Suurbritanniast ja Eestist. Osalejatel tuli ühiselt omandada uusi teadmisi ja meeskonnas töötamise oskusi ning edukalt läbida maastikumäng.

KRISTI KREEK

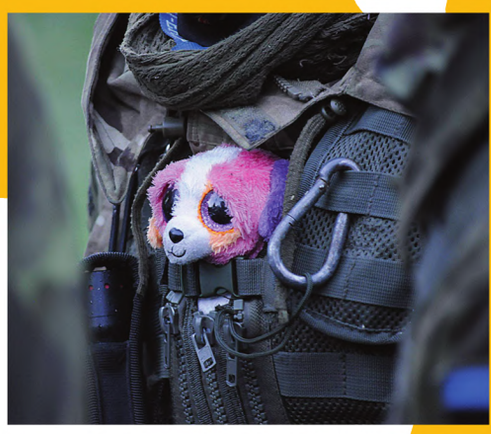
NOORED KOTKAD

Miniernalased madistasid Mulgimaal
Viljandi- ja Valgamaal toimus juuli teisel nädalavahetusel 21. Mini-Erna, kus pandi proovile noorkotkaste skautlikud oskused. Rajal oli kokku 12 kontrollpunkti, kus sai mängida kettagolfi, ronida, esmaabi anda ja palju muud. Võistkonnad läbisid kokku 1385 kilomeetrit. Neljandat aastat järjest osutus parimaks Noorte Kotkaste Pärnumaa maleva võistkond.

Kõrvekülast kostis klimberdamist
Naiskodukaitse Tartu ringkond korraldas Tartumaa maakaitsepäeval heategevusliku loterii, millest saadud tulu, 5179.19 eurot, annetati Tartu valla Kõrveküla koolile ajaloolise klaveri taastamiseks. Loteriil läks tänavu loosi enam kui 1700 auhinda ning selle ühe läbiviija Kärt Viltropi sõnul oli tegemist ühe suurima Tartu naiskodukaitsjate korraldatud loteriiga.

NATALIA SÄRG

Kalender

August

T	1	1914. aastal algas I maailmasõda
K	2	
N	3	
R	4	1919. aastal lõpetasid eestlased Ostrovi ja Porhovi suunal edasitungi Venemaale
L	5	
P	6	1940. aastal otsustas Nõukogude Liidu Ülemnõukogu võtta Eesti N. Liidu koosseisu
E	7	
T	8	
K	9	
N	10	
R	11	
L	12	
P	13	
E	14	1889. aastal sündis Otto Tief
T	15	
K	16	
N	17	
R	18	1997. aastal algasid lahingukoolis esimesed ajateenijate kursused ▶
L	19	
P	20	Taasiseseisvumispäev. 1991. aastal taastati Eesti riiklik iseseisvus
E	21	
T	22	
K	23	Kommunismi- ja natsismiohvrite mälestuspäev; 1939. aastal kirjutati alla Molotovi-Ribbentropi paktile; 1990. aastal asutati Jõgeva malev; 1991. aastal asutati Läti Zemessardze ▶
N	24	
R	25	1944. aastal langes Tartu Punaarmee kätte
L	26	
P	27	
E	28	1941. aastal okupeerisid Saksa väed Tallinna; 1942. aastal algas Eesti Leegioni moodustamine; 1944. aastal algas soomepoiste pealetung Papastvere juures; ▶ 1998. aastal loodi BALTRON
T	29	1940. aastal algas Eesti sõjaväe liitmine Punaarmeega; 1923. aastal asutati KVÜÕA; ▶ 1944. aastal hõivasid politseipataljonid Kärevere mõisa
K	30	
N	31	1994. aastal lahkusid viimased Vene väed Eestist

KAITSEVÄE ÕHENDATUD ÕPPEASUTUSED
HARITUS LOOVUS TÕHUSUS

September

R	1	Teadmistepäev. Kõrgema sõjakooli avarivistus; 1939. aastal algas II maailmasõda; 1994. aastal loodi Rahuoperatsioonide Keskus
L	2	1927. aastal loodi Naiskodukaitse; ▶ 1945. aastal lõppes II maailmasõda
P	3	1991. aastal otsustas Eesti Ülemnõukogu moodustada kaitsejõud
E	4	
T	5	
K	6	
N	7	1917. aastal asutati Sakala malev
R	8	1917. aastal asutati Võrumaa malev
L	9	
P	10	1994. aastal läks miinisadam mereväe kasutusse
E	11	
T	12	
K	13	1994. aastal loodi BALTBAT ▶
N	14	
R	15	
L	16	1919. aastal algasid esimesed rahuläbirääkimised Eesti ja Nõukogude Venemaa vahel
P	17	1944. aastal algas Punaarmee suurpealetung Emajõe rindel
E	18	1917. aastal asutati Tallinnas Omakaitse
T	19	1995. aastal loodi kaitsejõudude väljaõppekeskus
K	20	1944. aastal toimus Avinurme lahing
N	21	Ülemaailmne rahupäev; 1944. aastal toimus Porkuni lahing
R	22	Vastupanuvõitluse päev; 1944. aastal langes Tallinn Punaarmee kätte
L	23	1944. aastal toimusid Keila ja Harudevahe lahingud
P	24	
E	25	1917. aastal asutati Harju malev; ▶ 1942. aastal moodustati Punaarmee 8. eesti laskurkorpus
T	26	
K	27	1917. aastal asutati Lääne malev ▶
N	28	1919. aastal algas Loodearmee pealetung Petrogradile; 1939. aastal sõlmiti baaside leping; 1978. aastal langes viimane metsavend August Sabbe; 1994. aastal võttis Riigikogu vastu esimese sõjaaja riigikaitse seaduse
R	29	
L	30	

LÄÄNE MALEV

KAITSE KODU!

kaitsekodu

KAITSELIIDU AJAKIRI 6 | 2017

Kaitseliidu ajakiri Kaitse Kodu!
Asutatud 11. septembril 1925

Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kaheksa korda aastas

Peatoimetaja: Karri Kaas

Tegevtoimetaja: Asso Puidet

Foto- ja videotoimetaja: Kristjan Prii

Keeletoimetaja: Anu Jõesaar

Makett: Allan Kukk/Directormeedia

Küljendus: Matis Karu

Reklaam ja levi: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Toimetus: Tallinna mnt 49a, 80036 Pärnu
Telefon 717 9106

Toimetuse e-mail: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Kaitse Kodu! internetis
http://www.kaitseliit.ee/et/kaitsekodu
www.facebook.com/kaitsekodu

Kaitse Kodu! postkastis
Tellimuse saab vormistada Eesti Posti kataloogi alusel postkontoris või Eesti Posti kodulehel (www.omniva.ee)
Eesti Posti kaudu maksab Kaitse Kodu! aastatellimus 2.85 eurot; tellimisindeks 78226

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetusel on õigus kaastöid redigeerida ja lühendada.
Toimetus käsikirju ei retsenseeri ega tagasta.

Kaastööde saatmise tähtajad:
12. september, 24. oktoober, 5. detsember

Kaitseliit

Naiskodukaitse

Noored Kotkad

Kodutütred

Kaitseliit
Kaitseliit on kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale Kaitseliidu seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid.
Kaitseliit on 1918. aasta 11. novembril riigikaitseorganisatsioonina loodud Kaitseliidu õigusjärglane.
Kaitseliidu ülesanne on, toetudes vabale tahtele ja omaalgatusele, suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.
Kaitseliitu kuulub üle 15 000 liikme. Koos Kaitseliidu struktuuriüksuste Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega on Kaitseliidu peres tegev üle 25 000 vabatahtliku.

Kaitse Kodu!
Kaitseliidu ajakirja esimene number ilmus 1925. aasta 14. oktoobril 40-leheküljelisena trükiarvuga 18 000 eksemplari. Seega kuulub Kaitse Kodu! vanimate seni ilmuvate Eesti ajakirjade hulka.
Osava reklaami ning väljaande sisu väärtuslikumaks ja välimuse kaunimaks muutmisega kasvas Kaitse Kodu! menu lugejaskonnas ning 1928. aasta lõpus oli see juba Eesti üheks loetavaimaks ajakirjaks. Aastatel 1929–1932 ilmus Kaitse Kodu! senise kahe korra asemel kuus igal nädalal. Ajakirja viimane sõjaeelne number ilmus 20. juunil 1940.
Kaitse Kodu! uus algus oli 1993. aastal, mil ajakiri hakkas taas Kaitseliidu hõlma all ilmuma. Ajakirja anti välja neli numbrit, kuni see 1995. aastal peatoimetajana tööle asunud Ivar Jõesaare juhtimisel taas perioodiliselt ilmuma hakkas. Praegu ilmub Kaitse Kodu! kaheksa korda aastas tiraažiga 7000 eksemplari.

Võimalusi ühest enam on veel

Kaugel-kaugel seitsme maa ja mere taga elas kord üks kuningatütar, kelle kuningriigi kohal lasus suur häda. Pole oluline, kas selle ohu allikaks oli kuri karu, naaberriigi võimuahne valitseja või pealetungiks valmistuvad barbarite hordid, vaid ainult tõik, et oht oli reaalne ning ähvardas segi paisata kuningriigi kogu senise elukorralduse.

Kuningatütar oli küll valmis käised üles käärima ning probleemiga ise tegelema, kuid tema isa, vana kuningas, ei lubanud, sest selline käitumine polnud ühele valitseja tütrele sugugi sobilik. Nad pidid ootama, kuni tuleb mõni kangelane, kes nad tekkinud kitsikusest päästab. Aga see kangelane tuli samuti seitsme maa ja mere tagant ning tema kohalejõudmine võttis aega ...

See oli muinasjutt või vähemalt osa sellest. Päris elus tänapäeval asjad õnneks nii ei ole ning iga kuningatütar saab oma riigi kaitsmisesse panustada just sellisel moel ja kombel, nagu ta soovib. Käesoleva Kaitse Kodu! veergudelt selgub, et neid võimalusi pole sugugi vähe.

Ja hea on tõdeda, et neid võimalusi ka kasutatakse ega jääda ootama vaid kuskilt kaugelt tulevat abiväge, sest kui me ei kaitse end ise, siis ei tee seda ka keegi teine.

Karri Kaas,
peatoimetaja

Aasta naiskodukaitsja viib alustatu alati lõpuni

Aasta naiskodukaitsja Kristlin Kõrgesaar usub muutuste võimalikkusesse ega jäta ühtki enese arendamise võimalust proovimata. Nii kasvab ta aina vastupidavamaks ja on kindel, et kui ükskord muutub olukord kriitiliseks ja tekib vajadus reageerida, siis ta läheb. Läheb, et anda oma panus.

Tekst: TAIVE SAAR

Esimest korda jääb Kristlin Kõrgesaar naiskodukaitsjana avalikkusele silma siis, kui uudisteprogramm Reporter avaldab koormusmatkast loo pealkirjaga „Põlvamaa metsades võistlesid Eesti sitkeimad naised“ (5. mai 2015). Järva ringkonna võistkond, kuhu kuuluvad lisaks Kristlinile ka Kaidi Peterkop, Siret Niinepuu ja Maie Mäe, tulevad 2015. aasta koormusmatkalt koju tubli neljanda kohaga. Selleks hetkeks on Kristlin olnud seitse aastat naiskodukaitsja, enne veel tegutsenud mõned aastad kaitseliitlasena, millele omakorda eelnes kodutütreks olemise aeg.

Pärast Reporteri kajastatud võistlust on Kristlin aga osalenud igal aastal kuni kuuel militaarsportlikul võistlusel, korraldanud sportlikke ettevõtmisi Järva ringkonnas, kandnud mitmesugustel ettevõtmistel Naiskodukaitse pidulikku vormi, olnud Roosna-Alliku jaoskonna taasloomise juures ning valitud selle esinaiseks. Tänutäheks ja tunnustuseks tehtu eest pälvis ta eelmise aasta lõpus Järvamaa ja tänavu jaanuaris Eesti aasta naiskodukaitsja tiitli.

„Tegelikult mulle väga ei meeldi tähelepanu,“ ütleb Kristlin, kui oleme umbes tund aega juttu ajanud eesmärgiga saada jälile, mis paneb ühe naise nii aktiivselt tegutsema ja millised on need salajased tegurid, mis teevad temast eduka naise.

Kui valitakse kangelasi (sh aasta tegijaid), siis valitakse neid muuhulgas ka eeskujuks, et me kõik näeksime, kui tubli saab olla, et me tahaksime ka ise natuke paremad olla ning avastaksime, kuidas nii tubliks saada.

Kristlin ei ole aldis välja ütlema kõlavaid eluväärtusi ega mõtestama oma tegevuse igat sammu. Ei loobi mõttetarkusi ega sõnasta saadud kogemusi teistele kergesti hoomatavateks nõuanneteks. Jääb mulje, et ta kulgeb läbi elu, väärtustades just talle omast kulgemist ja tehes valikuid just talle olulisest lähtuvalt. Oluline on olla pidevas muutumi-

Kristlin (keskel) leiab, et üks põhjus, miks patrullvõistlusi väisata, on seltskond – saab nalja teha, asjadest rääkida ning toredate inimestega aega veeta

Ta kinnitab, et ei ole tiitli pärast tegutsenud ega tee selle nimel ka erilisi tulevikuplaane, vaid elab oma elu oma tavapärase tegutsemise rütmis edasi

2 X KRISTJAN PRII

ses. Olla parim – ennekõike iseenda silmis.

Kolm sammast ja „Itaalia perekond"

Täna on Kristlinil kolm tugisammast, mida üles ehitada ning millele samal ajal ka toetuda – perekond, töö ja vaba aja tegevus.

Perekonna saab omakorda jagada kaheks – pere, kust Kristlin tuleb, ja pere, mille ta on ise koos abikaasa Arti Kõrgesaarega loonud.

Kristlin on oma sõnade järgi pärit „suurest Itaalia perekonnast". Seda siis kõige paremas mõttes ja ülekantud tähenduses. Ehkki ema, isa, viis õde ja üks vend on täiskasvanud ja kõigil omad pered, hoiavad nad tänini kokku. Kristlin kinnitab, et suur osa nende vestlustest puudutab ka Naiskodukaitset, sest viiest neli on naiskodukaitsjad ja üks õde Noorte Kotkaste toetajaliige.

Kristlini aktiivse loomu tõttu tahavad ka kõik tema perest kogu aeg kõike teha ja igal pool käia. Vasakult: Kennet, Kristlin, Romet ja Arti

„Kuna mul on õed, siis väga sõpru vaja ei ole," tõdeb Kristlin. Lisades siiski, et kooliajast on tal üks sõbranna, keda näeb vaid mõni kord aastas, kuid kellele saab alati kindel olla. „Võib ka juhtuda, et olen ta juures kuu aega jutti. Vahet pole, mis kell ma sinna lähen või mis probleem mul on, ta aitab alati, kuigi elab teisel pool Eestit."

Tagasi otsingutele, mida peidab endas eeskujuks olev naine: mida võttis Kristlin kaasa lapsepõlvest? „See tunne, et kui midagi vajab tegemist, siis seda tuleb teha, on lapsest saadik sees," ütleb Kristlin. Ta mäletab, et neil oli seina peal graafik, kes tüdrukutest tassib puud, kes koristab toad, kes peseb nõud, kes teeb söögi. Kui isa tuli õhtul koju, pidid toad korras ja kõik tehtud olema. „Siis me võisime telekat vaadata," lausub Kristlin naeratades. Tema jaoks ei ole olemas meeste ja naiste töid. Isaga metsas puid tegemas käinud naine kinnitab veel kord, et lapsest saadik ta teab, et töid tuleb teha vastavalt sellele, mis parajasti tegemist vajavad.

„Seepärast ma julgen ka igasuguseid imelikke tegevusi vastu võtta, et ma ei saa enne teada, kas suudan selle asja ära teha, kui ei ole proovinud. Kõige lihtsam on öelda, et ma ei tule, ma ei tee, ma ei saa hakkama," reedab aasta naiskodukaitsja järgmise väärtuse, mis aitab tugev olla ja teistele eeskujuks tõusta. „Aga kui on midagi alustatud, lähen lõpuni. Alla ei anna kah," lisab ta vürtsi, reetes, mis veel tagab edukuse. Just sellesama tunde tõttu kripeldas tal aasta aega südamel Utria dessant.

Oluline on olla pidevas muutumises. Olla parim – ennekõike iseenda silmis.

2016. aastal koos Järva naiskodukaitsjatega osaleti ja katkestati juba teises kontrollpunktis. 2017. aastal mindi sama naiskonnaga uuesti ja lõpuni – kui on alustatud, ei saa alla anda. „Tegime ära! Praegu olen öelnud, et sinna ma enam kunagi ei lähe, sest see on nüüd tehtud. Ma ei ole talveinimene, kuid nüüd ma usun, et kui talvel peaks tulema kriitiline situatsioon, siis ma tean, kuidas seal toimida – see on tehtud," rõhutab Kristlin, et väärtustab kogemust.

Kes palju teeb, see palju jõuab

Lapsepõlvest mäletab Kristlin veel, et ema oli leebem ja isa konkreetsem. Oma loodud peres aga usub Kristlin, et just tema on see rangem ja abikaasa Arti leebem pool. „Kui ma noor olin, siis väga ei kontrollitud, kuidas meil õppimine on, me pidime ise järgima, et kõik asjad tehtud on. See teadmine kasvatas ilmselt ka kohusetunnet. Nüüd olen pojale samamoodi öelnud, et ta peab ise järge pidama, et kõik oleks tehtud. Seni on ta viieline, pole probleemi," jagab Kristlin ühte lap-

sevanema tarkust ja samas rõõmu 11aastase Kenneti koolis saadud tulemuste üle. Ta kiidab veel poja näitlemisoskust ja imetleb tema tahet tegeleda käsitööga ning kirjeldab teise poja, Rometi iseloomujooni, mis viitavad juhivõimetele. Seejärel räägib abikaasa Arti hobidest, töökusest ja ise-teha-tahtmisest.

„Kõik on vist sellised, et ei seisa paigal," võtab ta kirjeldused pereliikmetest ühte lausesse kokku. „Kõik tahavad kogu aeg kõike teha ja igal pool käia. Ma ei tea, kas see on sellest, et ma olen neid igale poole kaasanud, või nad ongi loomult samasugused nagu mina."

Kristlin lisab veel, et üldiselt püüab ta pere tegemised endale hoida ja väga palju neist ei räägi ega nende kohta infot sotsiaalmeediasse ei paiska. „Muidu on kõik liiga avalik," nimetab ta põhjuse.

Tõsi ta on, kes palju jõuab, selle tegemistel on palju jälgijaid. Ja palju jõuab Kristlin kindlasti. Lisaks tööle Tallinna vanglas ja äsjalõppenud õpingutele Sisekaitseakadeemia justiitskolledžis on Kristlinil väga aktiivne vabatahtliku tööga seotud elu.

Naiskodukaitsja Kristlin tegutseb ka abipolitseinikuna ning on operatiivse otsingugrupi (OPEROG) aktiivne liige. Kuidas küll ta jõuab ennast nii paljude tegevuste vahel jagada? „Samas nagu on aega nende asjadega tegeleda," ütleb Kristlin lihtsalt. „Kuna mul on üürikorter, siis – istud seal korteris ja mõtled, et saaks ju tegelikult praegu teha seda või seda või seda. Mis ma istun niisama? Mulle ei meeldi niisama olla. Vahel näen tööinimesi, kes lihtsalt esmaspäevast reedeni, kellast kellani tööl istuvad. Ma ei suudaks nii. Ma tahaks kogu aeg midagi muuta, midagi juurde teha, paremaks teha. Kogu aeg mõtlen natuke kaugemale."

Aga kuidas suudab ta ajaliselt nii mitme asjaga tegeleda? „See on juba nii paigas, et ma ei teagi," vastab ta esimese hooga, siis mõtleb natuke ja selgitab, et kõik on jooksvalt planeeritav. „Meil on ju Naiskodukaitses aastaplaan, ma olen kõik oma märkmikusse kirja pannud, seega ma enam selleks ajaks midagi muud ei pane. Kui politseist tuleb graafik, siis vaatangi kalendrisse, kas on aega. Märkmik on mulle väga oluline. Kõik on kirjas," annab Kristlin väikese kirjelduse ja rõõmustab sõnumiga, et kõige aluseks on ikka Naiskodukaitse tegevuskava.

Tuleb ära tunda, mis on oluline, leida üles tahe olla ootamatutes olukordades teiste jaoks olemas.

„Tegelikult ei ole üldse aega, aga sa pead selle aja leidma," võtab Kristlin teema kokku ja usub, et asi on ka kiires otsustamises, mida võtta ja mida jätta. Tegutseda, selle asemel et ülearu analüüsida, plaanida ja pärast kahetseda – see näib olevat tema stiil.

Nii ei ole ka Kristlinil kõhklust, et kui olukord nõuab, siis ta läheb! Kriisi korral on tema esimene eelistus reageerida staabiassistendina. Kuid ta on valmis ka muul moel tegutsema. „Ma tean, et ma lähen. Ei ole kõhklust. Ma lähen!"

Seni aga otsib ta väljakutseid, mis paneks proovile tema võimed, viiks teda uutesse seiklustesse ja kokku huvitavate inimestega. „Varem käisin jooksuvõistlustel – kõigil, mis Eestis olid. Igapäevane trenn ei sobi mulle, jooksen siis, kui on võistlus." Ei valmistu ta ekstra ka patrullvõistlusteks, aga kui neid koguneb aasta jooksul juba viis-kuus, siis see ongi juba trenn. Mullu Soomes võistlusel olles tõdes Kristlin, et sitkust ja vastupidavust on palju rohkem kui varem. „Regulaarsus loeb. Kott seljas, raskusega

KRISTJAN PRII

Pärast Reporteris kajastatud võistlust 2015. aastal on Kristlin osalenud igal aastal kuni kuuel militaarsportlikul võistlusel

joosta, ootamatult puu otsa ronida, ülesandeid sooritada – nii kasvavad oskused ja omadused. Sa võid kuskilt lugeda mingeid asju, aga kui sulle antakse asi kätte, et tee ära – nii õpid palju rohkem," teab Kristlin.

Teine põhjus patrullvõistlusi väisata on seltskond, kellega koos ta seda teeb. „Me teeme kogu aeg nalja. Vahepeal läheb teravaks ära ja siis teeme jälle nalja. Samas saab rännakul igasuguseid asju rääkida, omavahel muresid arutada," kirjeldab Kristlin ja kinnitab, et see on oluline, et võistlemine poleks pelgalt võidu peale kihutamine, vaid pakuks ka emotsionaalselt meeldivaid hetki koos sõpradega.

Lihtsuses peitub võlu

Ei ole kuigi haruldane, kui Kristlin ja Arti pakivad korraga kodus seljakotti, et osa võtta ühest ja samast võistlusest. „Vahepeal oli Arti aastaid nagu lukus ... ei käinud eriti kuskil. Aga siis me rääkisime, et tegelikult ta võib käia küll. Ja nüüd on ta ka Kaitseliidu tegevuses aktiivsem." Kristlin ei leia sõnu, et kirjeldada seda tunnet, kui pereliikmed jagavad samu väärtusi ja lubavad teineteisel tegeleda asjadega, mis meeldivad. Arti on hoogu andnud ka Kristlinile. „Tegelikult on ta mind innustanud küll – ta on nagu eeskujuks ka," kinnitab Kristlin.

Kui Kristlin võttis vastu Järvamaa aasta naiskodukaitsja tiitli, siis ta tänas Artit, kes olla kord teda ambitsioonikuse üle mõtlema pannud. „Sellest on imelik rääkida, aga meil on tõesti nii hea klapp. Kõigest saab rääkida. Ja ükskord ta küsis, miks sa jääd sinna pidama, kus oled, miks sa ei ole ambitsioonikas? Siis hakkasingi igas olukorras niimoodi mõtlema ja ... Aga ega see mulle veel päriselt kohale jõudnud ei ole, et mind aasta naiskodukaitsjaks valiti. See tuli suure üllatusena."

Ta kinnitab, et ei ole tiitli pärast tegutsenud ega tee selle nimel ka erilisi tulevikuplaane, vaid elab oma elu oma tavapärases tegutsemise rütmis edasi. „Naiskodukaitses ma ei ole väga palju kaugemale plaaninud. Esinaine on juba päris äge olla.

KRISTJAN PRII

Kristlini meelest on oluline, et võistlemine poleks pelgalt võidu peale kihutamine, vaid pakuks ka emotsionaalselt meeldivaid hetki koos sõpradega

Nüüd, kui kool lõpetatud, on veelgi rohkem aega selles rollis ka tegutseda." Mõned väikesed unistused tal ikka on. „Olen mõelnud, et tahaksin kunagi öelda, et ma olen käinud 15 aastat järjest sellel konkreetsel matkal," kirjeldab ta ühte uitmõtet. Järjepidevus on talle oluline. Kindlasti jätkab ta ka võistluste lainel. „Kui tulevad esimesed hõiked, et koormusmatk hakkab lähenema, siis see on kõige parem aeg aastas, koormusmatk on justkui järjekordse kevade kuulutaja," õhkab Kristlin.

Liiga palju analüüsida polegi vaja, liiga palju planeerida ka mitte. Tuleb ära tunda, mis on oluline, leida üles tahe olla ootamatutes olukordades teiste jaoks olemas, leida probleemidele lahendused ja kulgeda rahulikult läbi elu pakutavate seikluste. Sellised väärtused korjasin üles poolteist tundi kestnud vestlusest, mille sihiks oli mõista, mis teeb ühest naisest imetlusväärse ja eeskujuliku naiskodukaitsja. Lihtsuses peitub võlu ning enese- ja põhimõttekindlus on eeskujuks.

Milleks on vaja Naiskodukaitset?

Naiskodukaitse liikmed moodustavad läbilõike Eesti ühiskonnast. Naiskodukaitsjaid elab igas Eesti nurgas ja tegutseb paljudes eluvaldkondades, neid on igas vanuses, mitmesuguse haridusega, erinevate füüsiliste võimete ja panustamisvõimega. Kirju ja diferentse liikmeskonnaga organisatsioonile lisab iga liige just seda omatoodud väärtust, loob lisadimensiooni.

Tekst: HELEN ALLAS

Naiskodukaitses on täna ligi 2500 liiget. Igale liikmele on esmatähtis läbida baasväljaõpe. Tänaseks on meil elanikkonnakaitse valdkonna osana kinnitatud ka ohutushoiu kursuse kava. Ohutushoiu kursust, millest saab baasväljaõppe osa, oleme ringkondades läbi viinud alates eelmisest aastast. Sellega antakse liikmele elementaarsed teadmised ja oskused, mis ühelt poolt on vajalikud organisatsioonis toimimiseks, kuid teisalt arendavad naiskodukaitsjat ka kodanikuna. Ta saab ise hakkama ja oskab toimida kriisiolukordades ning õpetab ja juhendab teisi liikmeid ja oma lähikondlasi, samuti on ta alati valmis reageerima suuremates ohuolukordades ning teab, kuidas erinevates kriisisituatsioonides käituda.

Naiskodukaitse toimimine tugineb erialagruppidele. Iga liige valib pärast baasväljaõppe läbimist ühe peamise erialagrupi, milles ta soovib ennast arendada ning millesse tahab peaasjalikult panustada. Seal saab ta edaspidi erialast väljaõpet. Lisaks on tal võimalik saada organisatsioonis instruktori ning vabatahtliku juhi koolitusi. Soovijad suunatakse sõjaväelisele väljaõppele. Praegu on üle 500 naiskodukaitsja valinud endale ametikoha ka Kaitseliidu struktuuris – mõned teenivad reservväelasena, teised aga on isikliku sooviavalduse alusel andnud nõusoleku enda nimetamiseks sõjaaja ametikohale või sisekaitseülesanneteks loodud ametikohale. Mitmed naiskodukaitsjad on tegevteenistuses kaitseväe eri struktuurides, töötavad ametnikena politseis ja piirivalves või muude riigiteenistujatena, sageli riigikaitselistel ametikohtadel. Nii on iga liige väärtuslik nii organisatsioonile kui ka kogukonnale ja seeläbi kogu riigile. Selles avaldub panustamine laiapindsesse riigikaitsesse.

Iga naiskodukaitsja panus on väärtuslik, ükskõik kas ta panustab vabatahtliku juhina organisatsiooni toimimisse, koolitab teisi liikmeid vabatahtliku instruktorina, müüb sinililli, koob missioonisõduritele sokke, toitlustab õppustel või teenib sõjaaja ametikohal. Sõltumata vanusest või eluetapist.

Üle poole Eesti rahvastikust moodustavad naised. Meie eesmärk on kaasata võimalikult palju kodanikke panustama riigikaitsesse. Lisaks sellele, et traditsiooniliselt on meil Kaitseliidu kõrval tegutsenud eraldi naisorganisatsioon, on tänapäeval veelgi olulisem ja tähtsam see, et Naiskodukaitses loome me naistele turvalise ja atraktiivse keskkonna riigikaitsevaldkonda sisenemiseks ning aitame igaühel leida panustamiseks oma kindla koha. Nii võimaldab organisatsioon riigikaitses osaleda mitmel eri moel ning arvestades liikmete individuaalset tahet ja võimekust.

Naiskodukaitses loome me naistele turvalise ja atraktiivse keskkonna riigikaitsevaldkonda sisenemiseks ning aitame igaühel leida panustamiseks oma kindla koha.

Naiskodukaitsja võimalused riigikaitsesse panustamiseks

KARRI KAAS

NAISKODUKAITSE NOORLIIKMEKS SAAB JUBA 16AASTASELT

ARVESTAME NAISTE ELUTSÜKLIGA NING LEIAME NEILE RAKENDUST KÕIKIDEL ELUETAPPIDEL

VÄLJAÕPE ON JÄTKUSUUTLIK JA ELUKESTEV

NAISKODUKAITSE

SINILILLEDE MÜÜJA

TEAVITUSMEESKONNA LIIGE

TOITLUSTAJA

NOORTEJUHT

EVAKUATSIOONIMEESKONNA LIIGE

VABATAHTLIK JUHT

REVISJONIKOMISJONI LIIGE

INSTRUKTOR

MILITAARSPORTLANE

FORMEERIJA

SANITAR/PARAMEEDIK

STAABIASSISTENT

SIDEMEES

KÕIKIDELE NAISKODUKAITSJATELE, KES SEDA SOOVIVAD, LEITAKSE TEMA OSKUSTELE, VÕIMETELE NING EELISTUSTELE VASTAV AMETIKOHT KAITSELIIDU ETTEVALMISTATAVATES ÜKSUSTES

NAISKODUKAITSE VÕIMALDAB KA VANEMATEL KUI 28AASTASTEL NAISTEL SAADA SÕJALIST VÄLJAÕPET NING PANUSTADA ERI AMETIKOHTADEL. SÕJAAJA AMETIKOHALE ON VÕIMALIK KUULUDA NII RESERVVÄELASENA KUI KA ISIKLIKU SOOVIAVALDUSE ALUSEL

KARRI KAAS

NAISKODUKAITSE

ÜKSUSE ÜLEM

LASKUR, KUULIPILDUR, TANKITÕRJUR

VÄLIKOKA MEESKONNA LIIGE

TSIVIIL-SÕJALISE KOOSTÖÖ MEESKONNA LIIGE

VIRGATS

Põhja lahingugrupp kaitseväe suurõppusel Kevadtorm

Maikuus avanes Põhja maakaitseringkonna malevate moodustatud lahingugrupile võimalus osaleda kaitseväe suurõppusel Kevadtorm. Loo autoril oli võimalus seda rohkem kui 1000 kaitseliitlasest-naiskodukaitsjast koosnevat rahvaväge nädala aja jooksul juhtida.

Tekst: VALJO TOOMING

Kindlasti on igal osalejal oma nägemus asjadest (*kuidas see lugu oligi, kui seltskond pimedaid pidi elevanti kirjeldama – igaüks katsus käega oma ees olevat elevanti ja vaidles vastu sellele, kelle käe ette jäi mõni teine elevandi osa …*), aga mina üritan siinkohal üsna üldistatult kirjeldada Põhja lahingugrupi rolli ja ülesandeid selle nädala jooksul koos mõningate märkustega: mis läks

hästi, mis halvasti ja millest võiks järgmistel kordadel kasu olla.

Enne

Staap. Põhja lahingugrupi staabi tuumik on tänu heale koostööle kaitseväega saanud juba kaks aastat suurepärase võimaluse osaleda 1. jalaväebrigaadi mittekoosseisulise allüksusena nende läbiviidud õppustel. See on tublisti parandanud Põhja lahingugrupi staabi militaarse inglise keele oskust (brigaadi töökeeleks on seoses brigaadi koosseisu kuuluva liitlasallüksusega inglise keel), nende koostatud tegevuskäskude kvaliteeti, töökorraldust ning otsuste vastuvõtmise protsessi kiirust.

Erinevalt brigaadi teistest pataljonidest koosneb Põhja lahingugrupi staap peamiselt vabatahtlikest, kellest sai nädala sees õppusele tulla kord üks, kord teine – kes sai seekord, ei saanud seda teps mitte järgmine kord ja vastupidi. Sellest tulenevalt oli staabi vabatahtlikel liikmetel õppustel omandatud tarkus Kevadtormi alguseks peas olemas mingis suuruses „pusletükkidena“. Väheste staabi koosseisu kuuluvate tegevväelaste ülesandeks jäi need „pusletükid“ õppuse ajal paigutada nii, et staap tegutseks nagu staap.

Allüksuste väljaõpe. 2015. aasta aprillis, Põhja maakaitseringkonna suurõppusel Hunt viis Kaitseliidu peastaap läbi allüksuste hindamise. Üldhinnang ei olnud kiita, pigem vastupidi. Juba seal joonistusid välja suured puudujäägid üksikvõitlejate oskustes ja allüksuste juhtimises. Silma torkasid kompaniide võimete suured erinevused: mõni kompanii oli äsja loodud ja minimaalselt mehitatud, mõni oli küll väga ammu komplekteeritud, kuid kompanii väljaõppe tase jättis soovida jne.

Ühtlustamine algab juhtidest – selleks korraldati juhtidele möödunud aasta oktoobris kaitseväe keskpolügoonil reservõppekogunemise vormis õpe. Läsnal viibitud nädal ei olnud teps mitte mahavisatud aeg, sest vähegi arukamad jao-, rühma- ja kompaniiülemad tuvastasid lisaks õppuselt Hunt saadud tagasisidele omaenda võimelünki ja valdkondi, milles nende allüksus vajab kiires korras täiendõpet. RÕK-ile järgnenud analüüs näitas, et enne Kevadtormi, ajavahemikus jaanuarist aprillini 2017 tuleb läbi viia ühtlustuskursus kõikidele Põhja maakaitseringkonna ettevalmistatavatele „rohelistele“ kompaniidele.

Ühtlustuskursuse läbiviimise vajadust nägid millegipärast just need kompaniiülemad, kes said õppuselt Hunt 2016 hea hinnangu. Need, kes said „kasina“, ei pidanud ühtlustuskursust sugugi vajalikuks, või – nagu ühel kompaniil mõned korrad juhtus – kursus viidi läbi, aga „joosti lati alt läbi“. See, olgu etteruttavalt ära öeldud, maksis ka kätte Kevadtormil. Kerge õppusel, raske lahingus.

KARRI KAAS

Tegevus kohapeal

Ajavahemik 14.–21. maini oli jagatud kahte suurde alamossa: 1. jalaväebrigaadi koostegevusõpe kaitseväe keskpolügoonil ja nn „kerged lahingud“ Kiviõli-Sonda kandis.

Koostegevusõpe. Käsu järgi pidime karpima põhja suunast läheneva vastase Sika silla läheduses Valgejõe joonel. Kuna enamikule vähegi õppustel käinud kaitseliitlastest on see kant tuttav nagu oma peopesa, siis otsustasin kompaniid jagada nii, et kaks ees, kaks taga, mis tagas karpimisel kaitse sügavuse ja samal ajal võimaluse vajadusel läbimurdnud vastast vasturünnakutega neutraliseerida. Lisaülesandena pidime valmis olema välja vahetama ühe teise brigaadi allüksuse rinde läbimisega taha ning käsu peale koordineerima teise üksuse väljavahetamist vastupidises suunas ehk rinde läbimisega ette.

Kompaniide isikkoosseisud peavad olema enne üksteist näinud ja kokku harjutanud. Kui suurõppusele tulevad mehed-naised, keda pole tükk aega väljaõppel näinud, siis ei loo see lisandväärtust, vaid vastupidi

Väljavahetamine tuli hästi välja, saime end lahingutest lahti rebida ning teha taktikalise rännaku Kiviõli-Sonda alale. Kuna tänapäeva manööversõjas võib rinde läbimist üsna tihti ette tulla, peavad Kaitseliidu allüksused seda tulevikus kindlasti rohkem harjutama.

Nn kerged lahingud. Põhja lahingugrupile oli antud üsnagi staatiline ülesanne: blokeerida Purtse jõe sillad ning käsu peale alustada viivitamist ja vastase meelitamist metsastele kitsastele teedele, kus brigaadi teised allüksused pidid vastase vasturünnakutega purustama. Samal ajal pidime valmis olema dessanditõrjeks ning reservis olev allüksus pidi olema valmis toetama ükskõik millist blokeeritavat silda Purtse jõel. Lisaks eelmainitule pidime ette valmistama oma vastutusala tagaosas olevaid lahingupositsioone.

See oli hea plaan. Aga nagu ütleb sõjaväelaste vanasõna: „Iga hea plaan kehtib esimese kontaktini.“ Nii ka seekord. Tegelikkus oli selline, et üks kompanii pidi vastase põhilöögi suunal blokeerima virtuaalselt keset Maidla asulat (silla läheduses asuv blokk ulatus hobusekasvanduseni); üks kompanii jättis luba küsimata oma silla maha ja laskis vastasel üle jõe tulla; dessanditõrje ei pidanud … väga keeruline oli aru saada, mis toimub kompaniide vastutusaladel, sest kompaniide raadiodistsipliin andis soovida. Lõpuks, suure koordineerimise tulemusena, koondati lahingugrupp kompaniidena ühele kästud lahingupositsioonile, kust lahtirebimise tulemusena viidi läbi rännak uuele koondumis-paiknemisalale lahingugrupi võitlusvõime taastamiseks. Sellega oligi Kevadtorm Põhja lahingugrupile selleks korraks lõppenud.

Kokkuvõttes läks ju hästi. Kuue manööverüksuse ja staabi-tagalakompanii, ühtekokku rohkem kui 1000 võitlejaga allüksuste koordineerimine suurel maa-alal õnnestus ju suuremate kaotusteta. Seda nii piltlikult kui ka otseselt. Olla osa brigaadist, juhtida lahingugruppi ja tunda enda taga staabi ning suurema osa kompaniiülemate suurt toetust – see on väga võimas tunne!

Midagi jäi siiski kripeldama. Ei taha isiklikuks minna, aga:

Põhja lahingugrupi staabi tuumik on tänu heale koostööle kaitseväega saanud juba kaks aastat suurepärase võimaluse osaleda 1. jalaväebrigaadi mittekoosseisulise allüksusena nende läbiviidud õppustel.

- kurvaks teeb, kui keegi peab vajalikuks lahinguplaani täitmise asemel oma kõhtu täita, saamata aru, et tema viivitamine tekitab „hõõrdumise“ ja kogu kõrgema üksuse plaan läheb vastu taevast;
- relvavendlus on hea asi ja seni arvasin, et kaitseliitlaste seas on see veelgi tugevam, kuid eksisin. Kõige hullem, kui (geograafilise päritoluga seotud) nn eluterve uhkus ja oma allüksuse teistest paremaks pidamine lähevad üle üsnagi isiklikuks kiusuks;
- see, kui jao- või rühmaülem ei saa täpselt aru oma ülesande vajalikkusest suures pildis, on veel mingis mõttes andestatav, kuid neist tase kõrgemal peab kindlasti aru saama, miks kompanii on seal, kus ta on, ja teeb seda, mida ta teeb, ja kuidas see kõik on seotud kõrgema üksusega. Vähemalt üks kompanii pidas seekord Kevadtormil mingit erasõda, saamata ise aru, et brigaadi staap ja lahingugrupi staap pidid nende pärast käikulastud tegevusplaane muutma.

Aga suures seltskonnas juhtub suuri asju ja kui kõik konteksti panna, siis läks Kevadtorm Põhja lahingugrupi jaoks üle ootuste hästi – kõik, kes metsa läksid, tulid tervetena tagasi, liiklusavariisid ei esinenud ja, noh, väga suures plaanis ka peaaegu et täitsime oma ülesande brigaadi koosseisus.

Eks igaüks õppis sellest nädalast niipalju, kui ise soovis. Mina isikli-

kult sain küll kamaluga kogemusi, peotäie plaane, mõõdukalt mõtteid.

Lõpetuseks tänusõnad:

- 1. jalaväebrigaadi ülemale ja staabile abi ja toetuse eest;
- brigaadi allüksustele väljaõppe toetamise eest enne Kevadtormi;
- Kaitseliidu peastaabi G4-le ning Tallinna, Harju ja Rapla malevate S4-dele, tänu kellele ei tekkinud suuremaid probleeme välivarustuse, individuaalvarustuse, transpordi ega relvastusega;
- lahingugrupi staabile, kes küll algul ei saanud ennast käima, kuid arendas päev-päevalt endas käsukirjutamise, analüüsi ja infohaldamise kõrgeid kunste;
- allüksuste ülematele, kes olid tublid ja proaktiivsed;
- neljakohalise numbriga kirjeldatavale kompaniide isikkoosseisule, kes näitas pidevalt üles head tahet, võitlejatele, kes muutusid päev-päevalt üha professionaalsemateks ja paremateks, kõigile Põhja lahingugruppi kuuluvatele kaitseliitlastele-naiskodukaitsjatele.

KARRI KAAS

Neljakohalise numbriga kirjeldatav kompaniide isikkoosseis näitas pidevalt üles head tahet, võitlejad muutusid päev-päevalt üha professionaalsemateks ja paremateks

Muud ettepanekud järgmisteks Kevadtormideks

Kaitseliidu lahingugrupi staabid:

- Kevadtormile eelnegu kindlasti koostöökogemuste ja teadmiste-oskuste arendamine **koostöös brigaadidega**;
- erialaohvitseride ametikohad peavad olema **kindlasti täidetud ja ohvitserid väljaõpetatud**.

Individuaalväljaõpe:

- igasugu mittestandardsete sõidukite, vidinate ja tehnikaimede kasutamine annab kindlasti palju juurde (seekord öövaatlusseadmega kiivrid, mehitamata maa- ja õhusõidukid, ATV-d, GPS-seadmed ja võibolla miskit veel). Ses osas on „raamist välja" mõtlemine kaitseliitlastele Kevadtormil kindlasti abiks kaalukeele enda kasuks pööramisel. **Sellega saame kompenseerida vajakajäämised rauas ja väljaõppes.** Samas tuleb endale aru anda, kas, mida ja millal tohib kasutada, nt UAV lend tuleb kooskõlastada suurtükiväe ja õhuväega;
- järgmis(t)el õppus(t)el tuleb oma nutisõltuvus saada kontrolli alla kas ise või juhtide kaasabil. **Mobiilside kiirgamine on kujunemas probleemiks tänapäevases elektroonilises sõjas.** Küberkaitseüksuse võitlejad tuvastasid Kevadtormil väga lihtsalt, kus metsas midagi kiirgas. Lisaks võrgukiirgusele tuvastasin mõnel vaiksel õhtul metsa all varajasi helenduvad „jaaniussikesi", st valguskiirgust;
- mobiililevi on ebaturvaline – õppusel pakkus üks kompanii tõsimeeli välja, et kuna jaamadega hästi sidet ei saanud, ärme kasutagi raadiojaamu, ajame kõiki asju mobiili teel.

Väljaõpe:

- jah, vabatahtlikud virisevad, et rutiinne väljaõpe on ajaraisk ja igav, aga just sõdurioskustest saab kõik alguse – tegevus koondumis-paiknemisaladel, relvakäsitsemine, maskeerimine, liikumisviisid, esmaabi, väekaitse – elementaarsed asjad on need, mida ei osata, kuid mis rahuajal vahekohtunike poolt õnneks kiiresti ära fikseeritakse; **päris olukorras oleksid tulemused saatuslikumad. Üksikvõitleja oskuste kordamine on ellujäämise ema;**
- ühtlustuskursus. Vähe sellest, et kompaniide väljaõppetase oli erinev (igas malevas on oma „stiil"), isegi ühe kompanii sees võisid olla eri tasemega rühmad. **Tegelikult peaks lahingugrupp kui pataljon olema ühesuguse väljaõppega ja ühtsetel alustel välja õpetatud.** Siin peab Kaitseliidu peastaap rohkem koordineerima või maakaitseringkonnad initsiatiivi enda kätte haarama ja allüksuste väljaõppe tsentraliseerima. Lahingugrupi koostööharjutused vähemalt kord aastas (võimalusel suurema allüksuse raamistikus). Näiteks osales Kevadtormil üks kompanii, kes viimati käis kompaniina koos õppusel Hunt 2015 (st 2 aastat tagasi!).

Lahingugruppide haldamine:

- kompaniide isikkoosseisud peavad olema (pikema aja vältel) paika kinnitatud, enne üksteist näinud ja kokku harjutanud. Kui suurõppusele tulevad mehed-naised, keda pole tükk aega väljaõppel näinud, **siis see ei loo lisandväärtust, vaid vastupidi**. Oma küla mehed ühes allüksuses – **see peaks ju olema Kaitseliidu x-faktor, või mis?**

Veidike hundijuttu ehk Õppus Hunt kuuest küljest

Kaitseliidu Põhja maakaitseringkond korraldas juunis Tallinna mereväebaasis ja selle lähiümbruses sadamakaitseõppuse Hunt, kus muuhulgas harjutati objektikaitset, merevaatlust ning NATO sõjalaevade julgestusoperatsioonide läbiviimist.

Tekst: ELISA JAKSON

Õppusel Hunt osalesid naiskodukaitsjad väga erinevates rollides. Allpool on mõnede osalenute mõtted ja kirkamad muljed toimunust. Saame teada, kellega sidespetsialistid staabis koostööd teha armastavad, kuidas staabikad luuret tegid ning mis Naissaarel metsa vahel hallutsinatsioone tekitas. Samuti kergitame pisut katet sellelt, kuidas mereväe kokad arvasid, et kaitseliitlastele nende tehtud toit ei maitse, ning miks võib staabis toimuvat kõrvalt jälgides võrrelda detektiivisarjaga. Kõige lõpuks aga lugu sellest, kuidas vapper noor naiskodukaitsja pea ees tundmatusse sukeldus ning igasugu sekeldustest ja lahingumöllustki hoolimata iga hetke õppimiseks kasutas.

Anete Merilin Leetberg, staabiassistent

Kaitseliidu õppusel Hunt olid abis ka staabiassistendid Naiskodukaitse ridadest. Kaitseliidu staap tegi tihedat koostööd politsei- ja piirivalveametiga ning mereväega. Üheskoos sai eri allikatest kuuldu kirja pandud lahingupäevikusse. Igav staabi tubades ei hakanud, sest tegevust jagus. Kes kirjutas üles tiimidelt tulnud info, kes täitis lahingupäevikut, kes jälgis merevaatluspunktidest tulnud infot. Kõik oli hästi korraldatud ja staabis tööülesannete lahendamisel ei saanud takistuseks ka väiksem kogemustepagas.

Seda, kuidas töö staabis käib, oli tõesti huvitav jälgida. Nägin pidevalt üldist pilti, kes kus on ja mis parajasti toimub. Laupäeva õhtupoole oli suurele ekraanile kuvatud pilt UAV tegutsemisest Naissaare kohal. Oli äärmiselt kütkestav uurida sellise tööriista kasulikkust antud olukorras. Masin käis tsüklitena pildistamas vastaseid ja uurimas saarel toimuvat.

Õppus oli põnevalt üles ehitatud. Stsenaarium sisaldas endas igasuguseid mängulisi olukordi. Näiteks toodi staapi käsk saata inimesed Kultuurikatlasse. Dokument oli allkirjastamata ja selle sisu ei oleks tohtinud tõsiselt võtta. Kohe ei suudetud seda aga taibata ja alles hiljem mõeldi välja, et sellise kirjateose ainukene eesmärk oli staapi eksitada.

KARL-ERIK TALVET

Heidi Tormet, sidespetsialist

2017. aasta Hunt oli sisekaitsekompanii mõnele sidespetsialistile järjekorras juba neljas. Tavaliselt 4–5liikmelises meeskonnas on meil aastate jooksul tööjaotus ja ülesanded juba välja kujunenud ning töö käib vahetustega. Seekordsel Hundil oli meid kolm endist staabiassistenti ja üks kaitseliitlane, kes, nagu aasta varemgi, pidid korraldama kogu kompanii side. Proovikivina lisandus 2017. aasta Hundil kompaniist eraldi loodud teine kompanii, mis koosnes kolmest rahvusvahelisest rühmast – lätlastest, soomlastest ja leedulastest.

Sideinimesed täitsid oma traditsioonilisi ülesandeid: side-/lahingupäeviku täitmine, sideprotseduurid kompanii, rühma ja pataljoni tasemel, sidevahendite tagamine ja hooldus.

Kuigi selle aasta õppuse ajal oli juhtimispunktis sidepidamist oodatust vähem, saadeti kaks sidejao liiget koos kompanii teiste üksustega päevaks oma ülesandeid täitma Naissaarele, kus levi oli erinevatel põhjustel äärmiselt keeruline tagada.

Üldiselt võib õppusega rahule jääda. Iga kord õpime vähemalt natuke midagi uut, oleme sunnitud uues olukorras kiirelt reageerima ja leidma lahendusi. Saame kinnitust, et meil on hästitoimiv meeskond, ja veedame koos vahvalt aega. Kõige toredam on see, et aastast aastasse on teisel pool raadiojaama meie oma ringkonna staabiassistent. Meie üksusele on Hunt aasta tähtsam väljaõppeüritus ja selle lõppedes jääme ootama juba uut.

Annely Koolmann, väliköögimeeskonna liige

Nagu juba tavaks saanud, osalesin ka sel aastal Kaitseliidu suurõppusel Hunt sisekaitsekompanii 227 väliköögiga.

Iga õppus on eriline ja annab ohtralt uusi kogemusi eri olukordades toimetamiseks. Kui muidu oleme harjunud toimetama metsas, siis sedapuhku seadsime oma köögi üles lausa mereväebaasi territooriumile söökla juurde. Meie köök osutuks kogu õppuse ajal väga populaarseks kohaks. Uudishimulikke jätkus ja meie toimetamisi jälgiti. Ameeriklased viskasid nalja, et neile meeldiks meie Rootsi katelt ka oma koduaeda üles panna.

Olukord oli seda kummalisem, et meie toitlustasime vaid enda kompaniid, kõik teised said kõhutäied mereväebaasi kokkadelt. Kuid möödakäijad uurisid ikka, mis meil toiduks on ja kas nad võiks hoopis meie potist süüa. Kui omadel olid kõhud täis ja nende laevale järelegi lehvitatud, siis oli nii mõnelgi välismaalasel võimalus proovida meie kartulipüreed ja mulgikapsast. Sõid ja kiitsid.

Mereväebaasi kokad olid natuke mures, miks me eraldi süüa teeme, kas meestele ei maitse kohaliku söökla pakutav toit. Selgitasime, et meil on vaja harjutada köögiga toimetamist mitmesugustes olukordades.

Kokkuvõtteks võib öelda, et ka köögile oli õppus edukas ja olime oma ülesannete kõrgusel. Saime kinnitust, et meie köök on valmis vajadusel kiiresti reageerima ja kohanduma vastavalt olukorrale.

Evi Gulbis, meedik (pildil vasakul)

Taas on seljataga üks hea ja kasulik õppus ja sellele järgnenud 14 tundi magusat und. Õppuse huvitavam kogemus oli hallutsinatsiooni (võis olla ka miraaž, aga ei ole kindel) nägemine. Olles dessandiga Naissaarele läinud, sain rännaku ajal teate, et eespool on ootamas haigestunu. Jätsin oma suurema kandami maha ja asusin kiiresti teele, seljas meediku hädavajalik varustus. Umbes kilomeetri möödudes nägin ühtäkki eespool metsas puude vahel veoauto kuju. Mõtlesin, et oh, ometi jõuan pärale, aga imelik oli ka – saarele ikka veoautoga ei tulda ja kohalikke veokeid ei saa seal olla. Ka ei ole need veokid just päris sellised. Järgmisel hetkel vaatasin, et no ei ole autot. Veidi hiljem nägin uuesti suure veoki kuju, mis kadus taas. Et ma haigestunut veel ikka ei leidnud ja tundsin, kuidas keha meeletu kiirusega kuumeneb, siis peatusin, et tema asukohta täpsustada. See mind päästiski. Sain võtta kiivri peast, et end maha jahutada, ja aega, et puhata ja vett juua.

See oli hea praktiline kogemus, mis täiendas teoorias õpitut – sellise ilmaga rännates ja madistades peab kogu aeg ja vähehaaval vett jooma. Vee joomine alles siis, kui juba janu tunned, on hilinenud joomine ega pruugi enam päästa.

ERAKOGU

LEA ÕVERUS

Elisa Jakson, CIMIC

Naiskodukaitsjad osalesid õppusel Hunt ka CIMIC-u (tsiviil-sõjalise koostöö) üksuse liikmetena. Üldiselt möödus õppus meie jaoks väga rahulikult, peale valmisoleku suurt midagi teha ei olnudki – kohalikud inimesed suhtusid õppusesse hästi ja „tulekahjusid" polnud vaja kustutada.

Küll aga oli põnev minul – istusin CIMIC-u staabiassistendina staabis ja jälgisin mängu. CIMIC-u üksusele oli testimiseks antud põnev sidesüsteem, mille abil saime üksteisega suhelda nagu raadioside teelgi, kuid lisaks oli meil veel ka *chat*'i teenus ning minul staabis arvuti taga istudes oli võimalus näha, kus keegi meie CIMIC-u inimestest parajasti viibib. Sedasama süsteemi kasutasid ka otseteavituse inimesed, et meile teada anda, kui nad midagi teevad – et me teaksime mitte reageerida. Väga põnev oli siis oma arvutiekraanil näha teksti „Intsident Uudis, 2 min" ja siis paari minuti pärast näha, kas ja kuidas staabis saginaks läks, kui staabitöötajate meiliaadressidele saabus mingi huvitav kiri võltsuudisega. Kõige põnevam oli jälgida, kuidas staapi saabus valekäsk ning staabitöötajad puslet tükkhaaval kokku panema hakates lahendini jõudsid. Nagu oleks teleriekraanilt mõnd detektiivisarja vaadanud!

Eilike Sõber, LNO

Mina, olles veel suhteliselt kogenematu naiskodukaitsja, olen senini üritanud hoiduda olulisematest ja rohkem vastutust nõudvatest ülesannetest. Siiski, kui mulle neljapäevase etteteatamisega pakuti võimalust osaleda Kaitseliidu suurõppusel Hunt, olin kohe nõus. Kuna mul endal vajalikku varustust polnud, algas kibekiire otsing lootuses see kuskilt leida. Sellega probleeme ei tekkinud. Nii möödusid need paar päeva täis ootusärevust ja lõputuid küsimusi: kuhu ma lähen? kuidas lähen? mida tegema hakkan?

Vastused neile hakkasid ilmuma õige pea. Kuhu ja kuidas – see oli teada. Küll aga polnud mul õrna aimugi endale määratud positsiooni sisust. LNO ehk *liaison officer* – mis imeloom see veel on? Vaatamata kaasvõitlejate selgitustele ning julgustusele oli mul kerge hirm eesootava ees. Kohale jõudes ning aja edenedes sain aru, et muretsemiseks pole põhjust. Esiteks olid sõbrad naiskodukaitsjad kõiges nõu ja jõuga toeks. Teiseks koosnes mulle määratud leedulaste rühm toredatest ja kogenud meestest, kes tegutsesid professionaalselt kõiges. Seega polnud mul vaja neile käehoidjaks hakata, pigem sain jälgida nende tegevust patrullis ja lahingus ning ise sellest õppida.

Õppust vaadeldes sai kõigepealt selgeks, et sõduri elu ei koosne vaid relvatäristamisest ja ringijooksmisest. Palju tuleb passida – nii kaitses olles vastast oodates kui ka lahingus varitsedes. Samas on nendel pausidel ka omad plussid. Aega saab kasutada puhkamiseks, söömiseks, kaaslastega info vahetamiseks jne.

Kõige eredama elamuse jättiski mulle vastase kahjutukstegemise läbimäng Naissaarel. Väga huvitav oli jälgida üksuste tegutsemisviise ning omavahelist koostööd. Mõistsin kommunikatsiooni ja sidevahendite toimimise olulisust, sest infovahetusel põhineb koostöö ning edasine tegevuskava.

Eesti lipp lehvis Poolas kõrgel ehk Longshot 2017

Eesti laskurid on aastate jooksul käinud kogemusi omandamas mitmesugustel rahvusvahelistel laskevõistlustel ning tänu sellele näidanud järjest paremaid tulemusi. Ka käesolev aasta pole erand.

Tekst: HEIKKI KIROTAR, Snaiprigild

Tänavu aprillis toimus Poolas Gorzow Wielkopolski lähedal Miedzyrzeczis taas rahvusvaheline pikamaa laskevõistlus Longshot üle 500 osalejaga tosinast riigist. Eestlased saavutasid järjest tugevnevas konkurentsis kõrgeid kohti nii individuaalses arvestuses kui meeskondlikult.

Kõige kaugemad tulijad olidki eestlased ja prantslased. Hinnates eraldusmärke vormidel ja eriti eraldusmärkideta vormielemente, võistkondade nimesid, varustuse taset ja inimeste oskusi võib öelda, et kohal oli suurem osa Poola armee üksusi ja politseinikud, lisaks naaberriikide armeed ja korrakaitse. Järjekorras kümnendal laskevõistlusel osalesid viiendat korda järjest ka eestlased laskespordiklubist Long Range Shooting Club (LRSC) ning Tallinna, Harju ja Viru malevate kaitseliitlased. Iga aastaga suureneva osalejate hulgaga võistluse korraldas Poola armee koostöös arvukate laskespordiklubidega 17. mehhaniseeritud brigaadi laskealal.

Väikesed sihtmärgid on kaugel

Longshotil lasti 10 minuti jooksul 10 lasu seeriad punktide peale eri kaugusel asunud ringmärkidesse poltlukuga ja poolautomaatsetest täpsusrelvadest. Eraldi klassid olid:

- *Standard* ja *Standard Semi-Auto* relvadele kaliibriga kuni 308 Win;
- *Tactical Magnum*, mis peamiselt tähendas relvi kaliibritega 300 Win Mag ja 338 Lapua Mag;
- *Tactical Open* ehk peamiselt F-klassi püssid kaliibriga kuni 8 mm ja kaal max 10 kg;
- *Tactical Super Magnum* ehk pooletollised rasked täpsuspüssid;
- *Historical Rifle*, maailmasõdade aegsed ajaloolised vintpüssid.

Ajaloolised püssid lasid lahtiste sihikutega kaugustele 100, 200 ja 300 m,

tavalised ja magnumkaliibriga ning avatud ehk Open-klassi relvad 300, 600 ja 800 m ja pooletollised 1000, 1200 ja 1500 m. Lisaks oli võimalik tavaliste, magnumite ja avatud klassi relvadega proovida üle tuhande meetri kaugusel asuvate sihtmärkide laskmist. Kaugeimad sihtmärgid pannakse reeglina tiiru lõppu, varem on need olnud näiteks 1075 ja tänavu juba 1107 m kaugusel. 300 m sihtmärgiks oli tavaline 25 m püstoli sihtmärk, 600 m kaugusel 200 m ringmärk ja 800 ning 1107 m lasud oli võimalik lasta 300 m vintpüssi sihtmärki, mille must keskosa on läbimõõduga 60 cm.

Tuul nöögib

Kui on teada kuuli ballistiline koefitsient ja algkiirus ning sihtmärgi kaugus, on võimalik välja arvutada kuuli ballistiline kaar ja sellele vastavad sihikuparandused, mis tundub suhteliselt lihtne. Samuti on teada temperatuuri, isegi õhurõhu ja derivatsiooni mõju lennukaarele, aga keeruliseks muudab pikamaalaskmise tuule mõju hindamine, sest metsas või põllul ei ole tavaliselt täpseid tuulemõõdikuid. Tuule mõõtmine on segu teadusest ja kogemusest, sest eksimus tuulega 1 m/s tähendab tabamust sihtmärgi äärde

Lisaks oli võimalik tavaliste, magnumite ja avatud klassi relvadega proovida üle tuhande meetri kaugusel asuvate sihtmärkide laskmist.

või möödalasku. Paljud vähekogenud laskurid mõõtsid Longshotil tuule kiirust ja suunda ainult laskejoonel, mis tõi tihti kaasa tabamuse sihtmärgi servas või möödalasu. Kogenumad püüdsid hinnata tuult vahelduva eduga kogu laskevälja ulatuses. Eriti keeruliseks tegid selle puhangulised iilid, sest igale lasule oli aega keskmiselt 1 minut ja selle minuti jooksul tuli leida õige kiirusega tuuleiil.

Tuule hindamise vead on pikamaalaskmisel tavalised ja paljud pidasid seda võistlust eelkõige heaks treeninguks, sest pikamaa laskevõimalusi napib. Näiteks sakslane Holger Moldt ütles, et Saksamaal puuduvad üle 300 m pikad tiirud, kus eraisikud saaksid lasketrenni teha, sest pikemad tiirud on kõik armee käes ja sinna lastakse ainult sõdureid, politseinikke ja piirivalvureid. Sellepärast on tema relva sisse lasknud 300 m peale ja laseb kaugemaid sihtmärke teiste riikide võistlusel vastavalt sihikuparanduste tabelile. Lisaks on palju abi teiste laskuritega suhtlemisest harjutuste vaheajal, nii saab palju olulist infot varustuse arengu kohta.

Korraldajate meeskonna liige Hubert laskis väljaspool üldarvestust eelvõistlusel Savage 12BVSS relvaga kaliibriga 308 Win kokku kolmelt kauguselt 181 punkti 300 võimalikust. See oleks võimaldanud 40. kohta 181 laskuri hulgast, kes selles klassis osalesid. Ta oli oma tulemusega rahul, sest kasutas enda jaoks Leedu padrunitehase GGG laskemoona 190 graanise (u 12,3 grammi) Sierra täpsuskuuliga. Tema hindas küljetuule mõju liiga suureks 600 m kaugusele ja liiga väikeseks 800 m kaugusele ning peab tuule hindamist oma kõige raskemaks proovikiviks pikamaalaskmisel. 1107 m laskeharjutusel olid tabamused liiga madalal ja ainult 8 punkti. Laskurite suunas puhuva tuule mõju kuuli viimases lennukolmandikus oli

300 m sihtmärgiks oli tavaline 25 m püstoli sihtmärk, 600 m kaugusel 200 m ringmärk ning 800 ja 1107 m lasud oli võimalik lasta 300 m vintpüssi sihtmärki

LONGSHOT.PL

raske kompenseerida, sest küljetuul tekitab õhulainete värelust, kuid vastutuul on praktiliselt nähtamatu.

F-klassi „vormelid"

Enamik täpsusrelvi, mida Longshotil kasutati, on põhimõtteliselt tavalised jahipüssid, millele on optiline sihik peale pandud. Huberti Savage 12BVSS maksab suurusjärgus 1000 eurot ja Holgeri Tikka T3 paarsada eurot enam. Nende relvade tabamuste hajuvus täpsusmoonaga on umbes 1 MOA ehk 1 nurgaminut ja relvaraua vastupidavus 5000 lasu ringis. Mõistlikuks peetakse panna relvale sama hinnaklassi sihik, seega 1000eurosele relvale 1000eurone optika.

F-klassi relvadega on seeriatoodangu püssidel sama palju ühist kui tavalisel sõidukil rallimasinaga. F-klassi relvad, mida kutsutakse ka püsside F1-vormeliteks, on ehitatud käsitööna vastavalt ostja soovidele ja laskespordiklassi reeglitele ning

Kui relv ja laskemoon on väga täpsed, kaovad möödalaskjatel ära paljud õigustused oma saamatusele, sest täpsuslaskmises loevad ainult tabamused.

nad on seeriatoodangust 3–4 korda kallimad, kuid ka oluliselt täpsemad. F-klassi normaalseks hajuvuseks peetaks alla 0,5 MOA, parimatel relvadel iselaetud laskemoonaga isegi 0,2–0,3 MOAd. F-klassi relvarauad on pikad ja jämedad (F-Openi puhul 81–82 cm), et saavutada kuuli suurem algkiirus ja vähendada miinimumini relvaraua vibreerimist lasu ajal, mis on õhema seinaga raual paratamatult suurem. Maksimaalse algkiiruse taotlemine põhjustab ka raua oluliselt kiirema kulumise, nii et raud peab vastu 1500–2500 lasku. Õnneks on kaitseliitlasi, kes täiesti ise ja oma rahakoti najal on endale sellise relva hankinud.

Longshotil vedasid mitmed nõrgema üldfüüsilise ettevalmistusega laskurid oma relvi ja lisavarustust ratastega kärudega mööda laskevälja ringi ja oli kuulda ähkimist, kui laskejoonel oli vaja relv kärust laskekohale tõsta, sest relvad kaaluvad kuni 10 kilo. Hoolimata ideaalilähedasest täpsusest need oma mõõtmete ja kaalu tõttu pigem ei sobi sõjaliseks täpsuslaskmiseks välitingimustes peale paaripäevast rännakut. Võrdluseks, Soome armee täpsusrelv Sako TRG 42 kaalub 5 kilo, on vähemalt 120 sentimeetrit pikk ja 69 cm pika rauaga. Soomlased peavad seda väga pikaks ja tülikaks püssiks maastikul kaasaskandmiseks, eriüksustele on ostetud ka uuemaid, kokkukäiva kaba ja lühema rauaga relvi. F-klassi relvad on väga head maksimaalse lasketäpsuse etalonid, sest kui relv ja laskemoon on väga täpsed, kaovad möödalaskjatel ära paljud õigustused oma saamatusele, sest täpsuslaskmises loevad ainult tabamused.

Oleks väga tore, kui Kaitseliit suudaks järgmisele Longshoti laskevõistlusele panna välja ühe meeskonna nii standard-, semi-auto-, magnum- kui open-klassides ehk 8 laskurit. Inimesed ja relvad on olemas. Kaitseliit peab süstemaatiliselt saatma Poola ja mujale sõbralikesse riikidesse laskurite meeskondi, see on laskuritele kogemus ja treening ning vabariigile odav võimalus liitlaste juures lippu näidata.

Rohkem ja paremat trenni!

See ei ole juhus, et eestlased oma väikeste esindustega jõuavad rahvusvahelistel pikamaa laskevõistlustel järjekindlalt medaliteni või väga kõrgetele kohtadele. Selle edu taga on väikese pikamaalaskmise huviliste seltskonna aasta-

LONGSHOT.PL

Longshotil lasti 10 minuti jooksul 10 lasu seeriad punktide peale eri kaugusel olevatesse ringmärkidesse poltlukuga ja poolautomaatsetest täpsusrelvadest

Long Range Shooting Club MTÜ saavutused võistlusel Longshot läbi aegade

Longshot 2013
Team Tactical Standard
III koht (I. Varba ja A. Käär) 308 Win
V koht (R. Elstrok ja A. Russ) 308 Win

Longshot 2014
1000+ Tactical Standard (1075 m)
II koht (A. Käär) 308 Win
IV koht (R. Elstrok) 308 Win
1000+ Tactical Magnum (1075 m)
I koht (V. Luite) 338 LM

Longshot 2015
Tactical Magnum (ind)
I koht (I. Varba) 338 LM
II koht (V. Luite) 338 LM
Team Tactical Magnum
III koht (R. Elstrok ja V. Luite) 338 LM
1000+ Tactical Magnum (1075 m)
I koht (R. Elstrok) 338 LM

Longshot 2016
Tactical Magnum (ind)
II koht (I. Varba) 338 LM
IV koht (A. Käär) 338 LM
Team Tactical Magnum
I koht (A. Käär ja I. Varba) 338 LM
1000+ Tactical Magnum (1075 m)
I koht (I. Varba) 338 LM
IV koht (V. Luite) 338 LM

Longshot 2017
Tactical Magnum (ind)
IV koht (I. Varba) 338 LM
Team Tactical Magnum
IV koht (A. Käär ja I. Varba) 338 LM
1000+ Tactical Magnum (1107 m)
V koht (A. Käär) 338 LM
1000+ Tactical Standard (1107 m)
III koht (J. Adamson) 308 Win

Tuule hindamise vead on pikamaalaskmisel tavalised ja paljud pidasid seda võistlust eelkõige heaks treeninguks, sest pikamaa laskevõimalusi napib.

tepikkune töö. Kui LRSC inimeste nimed tunduvad tuttavad, siis on see loomulik, sest samad inimesed on koostöös Kaitseliidu Saaremaa malevaga käivitanud Muhu Karika. See on Kaitseliidu Saaremaa maleva korraldatav pikamaa laskmisvõistlus, mis tänavu sügisel toimub juba viiendat aastat järjest. Võisteldakse täpsusküti, snaipri ja snaiper magnumi klassis, kus sihtmärgid asetsevad distantsidel 200, 300, 500, 700, 850 ja 1000 m. Paraku on see ka ainukene suurem täpsuslaskurite võistlus Kaitseliidus aasta jooksul, kuhu tulevad kohale umbes pooled malevad – lisaks saarlastele ja LRSC sportlastele Tallinn, Pärnumaa, Viru, Alutaguse, Jõgeva ja Valga, kus täpsuslaskmisega süstemaatiliselt tegeldakse. Teistes malevates järelikult ei olegi ühtki kaitseliitlast, kellel oleks lootust automaadiga 200 m kauguselt sihtmärgile pihta saada, sest praktika on ju tõe kriteerium?

Kui rääkida eri malevate laskuritega, siis nimetatakse üheks probleemiks inimeste vähesust, kes üldse üle 300 m laskmisest midagi taipavad ja seda õpetada oskavad. Teiseks suureks murekohaks on jätkuvalt üle 300 m lasketiirude ja lasketreeningu vähesus. Nende lasketiirude pikkusest ei jätku isegi suures koguses olemasolevate 7,62 NATO kaliibriga täpsuspüsside ja kuulipildujate maksimaalse sihikulise laskekauguse harjutamiseks, mis on vähemalt 800, kuid tegelikult üle 1000 m.

Enamik lääneriike käsitleb täpsusrelvadena peamiselt magnumeid ja supermagnumeid maksimaalse laskekaugusega poolteist kuni kaks kilomeetrit. Pikamaalaskmist on

LRSC

Võistlejate riietus oli vaba ja õige peakate on tulemuse saavutamiseks oluline. Tuulemõõtjaga saab mõõta tuult ainult laskejoonelt. Tegeliku tuuleparanduse teadasaamiseks tuleb jälgida loodust, sest metsas ja põllul tuulelippe ei kasva

LRSC

Pikamaalaskmisel täpseima võimaliku tulemuse saavutamiseks tuleb eelistada F-klassi püsse, mis on tavalistest armee täpsusrelvadest oluliselt väiksema hajuvusega, kuid ka kallimad ja raskemad. Relv on pika ja jämeda rauaga ning kaalub kuni 10 kilo

Pärnumaa malevlased Poolas edukad

Mai viimasel nädalavahetusel tuli Pärnumaa maleva võistkond Poolas Wolominis toimunud laskevõistlusel rahvusvahelises arvestuses esimesele kohale. Üldises pingereas platseerus esindus teisele positsioonile.

Võistlus koosnes üheksast alast, millele lisandus veel granaadivise. Võistkonnad võtsid mõõtu nii püstolitest, automaatidest, jahirelvadest kui kuulipildujatest laskmises. Lisaks tavapärastele harjutustele hinnati täpset silma ning kiiret reaktsiooni *practical*-laskmises.

„Meeskondlikult suutsime hoida päev läbi head vormi, mistõttu suuri eksimusi sisse ei tulnud, kuigi paar relva ei tahtnud mõne meie mehe käes üldse töötada," kommenteeris jõukatsumist Pärnumaa võistkonna liige nooremleitnant Riivo Liin, kes oli möödunudaastasel võistlusel oma teise kohaga eestlastest individuaalselt parim. Tänavu sai selle au endale kolmandale kohale tõusnud lipnik Teet Vaar.

Kokku osales võistlusel 78 neljaliikmelist võistkonda. Pärnumaa malevat esindasid kaitseliitlased Riivo Liin, Teet Vaar, Ivo Kivisaar ja Priit Avarmaa.

võimalik treenida peamiselt kaugele lastes! Millal korraldatakse laskevõistlused Männiku Miil ja Kikepera Kilomeeter?

Ka Viru malev korraldab Sirgalas täpsuslaskurite treeninguid ja võistlusi, lisaks on maleva reservohvitseride ja kaitseliitlaste hulgas mitmeid väga asjatundlikke täpsuslaskureid. Samuti kasutab malev väljaõppeks Rutja lennuvälja, mis enamiku teiste malevate inimestele on lähemal kui Sirgala või Koguva karjäärid. 2 km pikkusele Rutja lennuväljale planeeritakse 600 m lasketiiru! Mina olen seda meelt, et Viru malev suudab säilitada oma juhtrolli täpsuslaskurite eriala juhtiva malevana vaid siis, kui malevas on vähemalt 1,5, parem isegi 2 kilomeetri kaugusele lasta võimaldav lasketiir, kuhu juhuslike kõrvaliste isikute sattumine on välistatud, sest iga täpsuslaskur peab saama võimaluse proovida lasta maksimaalsele laskekaugusele.

Põlvkonnavahetus Saksa politseis: padrun 4,6 x 30 mm

Käsirelvade asjatundjatele on vaieldamatu tõsiasi, et efektiivseks võitlemiseks Kalašnikovi ründerelvade ja kuulivestidega varustatud vastase vastu ei piisa ainuüksi politseipüstolist, mille salv mahutab vaid viisteist 9 x 19 mm kaliibriga padrunit. Seda ei laskeulatuse ega ka sihtimise mõttes.

Tekst: MARC ROTH

Ka 9 mm kaliibriga püstolkuulipilduja kasutamine parandab olukorda vaid väheolulisel määral, sest püstoliga võrreldes saavutatakse üksnes laskekauguse pikenemine 25 meetrilt maksimaalselt 100 meetrini. Seejuures peab 9 x 19 mm kaliibriga padruni kasutaja enne iga lasku otsustama, kas valida deformatsiooni tekitav või soomust läbiv laskemoon, sest nimetatud kaliiber füüsikaliselt ei võimalda kasutada laskemoona, mis kombineeriks mõlemat omadust. Kui teha „vale“ otsus, võib deformeeriv kuul jääda kaitsevesti kinni või soomust läbistav laskemoon tungida läbi kuulivestita vastase, nii et tekib oht vigastada ka tema taga viibivaid ja üldse mitte asjassepuutuvaid kolmandaid isikuid.

Just seetõttu peavad mitmesuguste operatsioonide läbiviijad taktikaliselt ebareaalseks igal üksikul juhul laskemoonade vahel valimist, eriti „terrorirünnaku“ stressirohkes olukorras.

4,6 x 30 mm *vs* 9 x 19 mm TR

Koos MP7 kasutuselevõtuga jõuab kogu Saksa politsei käsutusse kaliiber 4,6 x 30 mm. Ballistilisest seisukohast vaadatuna on tegemist väikese püssipadruniga. Messingist kest on pudelikujuline ja üheaugulise Boxer-süütega, mis on varustatud traditsioonilise väikese püstolisütikuga.

Võrreldes 9 x 19 mm padruniga moodustavad 4,6 x 30 mm padruni kaal ja tagasilöögiimpulss vaid umbes 50%. Laskemoonatagavara kogukaalu samaks jättes võib seega kaasa võtta kaks korda rohkem padruneid, sama arvu padrunitega väheneb aga laskemoonatagavara kogukaal. Võttes arvesse, et pidevalt uuendatava varustuse kaal aina suureneb, ei ole see sugugi vähetähtis eelis. Sama kehtib muuseas ka relva kaalu kohta: umbes 1,9 kg kaaluv MP7 on umbes 1,5 kg võrra kergem kui MP5.

Väike tagasilöögiimpulss võimaldab MP7-t väga hästi kontrolli all hoida. Ka valanguga lastes on seetõttu võimalikud mitmekordsed tabamused.

Kui MP5-st tulistatakse 25 m peale nii, et sihtpunkt ja tabamispunkt on identsed, siis tekib 50 m peal kerge ülelend ja umbes 75 meetri juures on siht- ja tabamispunkt taas identsed. Alates umbes 100 meetrist

RUAG

Vahetult enne MP7 turulejõudmist 2003. aastal algatas firma Heckler ja Koch spetsiaalselt Saksa politseile mõeldud pliivaba deformatsioonikuuli väljaarendamise

langeb kuul aga sedavõrd tugevalt, et veelgi suuremal kaugusel on nende tingimuste juures inimsihtmärki tabada ebareaalne. Seevastu on MP7-st lastud 4,6 x 30 mm kuuli lennutrajektoor sedavõrd väljavenitatud, et soodsal väljalennukaugusel olla täiesti võimalik ilma visiiri korrektuurita tabada rinnasihtmärki, mis asub vahemikus 0 kuni 200 m. Seega annab MP7 tänu oma lennutrajektoorile praktiliselt kahekordse kasutuskauguse.

Kaliibri 4,6 x 30 mm veel üks oluline eelis seisneb tunduvalt paremas sihtmärgiballistikas: kaliibri 9 x 19 mm füüsikaliste omaduste tõttu tuleb teha valik deformatsioonilaskemoona ja kõva südamikuga laskemoona vahel. Pole olemas laskemoonaliiki, mis ühendaks endas mõlemaid sihtmärgiballistilisi omadusi. Kaliibrile 4,6 x 30 mm on aga nende omaduste kombineerimine võimalik, nii et ka politsei saab kasutada vaid ühte liiki laskemoona. Kui kasutada sellist laskemoona kaitsmata pehme sihtmärgi suhtes, jätab laskemoon ka sellesse kogu oma energia või suurema osa sellest. Kui kuul üldse väljub pehmest sihtmärgist, on selle jääkenergia enamasti nii väike, et risk vigastada asjasse mittepuutuvaid isikuid on minimaalne või piirdub vaid väikese vigastusega.

Väike tagasilöögiimpulss võimaldab MP7-t väga hästi kontrolli all hoida. Ka valanguga lastes on seetõttu võimalikud mitmekordsed tabamused.

Deformatsiooniprojektiiliga politseipadruni Action eripära

Vahetult enne MP7 turulejõudmist 2003. aastal algatas firma Heckler ja Koch spetsiaalselt Saksa politseile mõeldud pliivaba deformatsioonikuuli väljaarendamise. Kuuli materjaliks võeti firmas MEN juba nn kaldpinnakuulis (SF ja/või SFC) kasutatud materjal CuZn5 (Tombak), mis oli ennast snaiperrelva PSG1 moonas kaliibriga 7,62 x 51 mm juba heast küljest näidanud.

Autorist

Marc Roth on vannutatud avalik-õiguslik advokaat, kes on tegelenud alates 1945. aastast sõjaväe ja politsei käsutuses olevate käsirelvadega ja nende laskemoonaga ning töötanud ettevõttes Heckler ja Koch GmbH tootestrateegia prokuristi ja eriülesannete valdkonna juhina. Neid ülesandeid täites on ta viimase 15 aasta jooksul nõustanud sõjaväe ja politsei erijõude. Ajavahemikus 2003 kuni 2013 oli tema tegevuse raskuspunkt suunatud USA eriüksusele US Special Forces seoses selle üksuse terrorivastaste operatsioonidega Afganistanis ja Iraagis. Lisaks sellele oli ta aastatel 2002–2004 MP7 ja laskemoona kaliibriga 4,6 x 30 mm projektijuht. Muuhulgas osales ta 4,6 mm laskemoona, eriti politsei pliivaba deformatsioonikuuli Action arendamises.

1 2 3 4 5 6 7

4,6 mm Action-kuul saavutab pehmes sihtmärgis oma deformatsiooni eesmärgi nelja sümmeetrilise tiiva abil ja tekitab umbes 99% tulistamisjärgse jääkmassi korral absoluutselt sirge, 4,6 mm läbimõõduga ja ca 9 mm pikkuse haavakanali. Kui kõva südamikuga või täismantelkuul kaliibriga 4,6 x 30 mm vajab tehnilise juhendi kohaselt oma energiast vabanemiseks želatiinploki täispikkust, siis kuulil Action läheb energiast vabanemiseks vaja vaid poolt sellest teepikkusest ehk 15–20 cm.

See annab kaks eelist: esiteks on eelkõige jäsemete ja muude kehapiirkondade tabamise korral vaatamata projektiili väljumisele vaid väga väike oht vigastada lähedalviibivaid kõrvalisi isikuid. Teiseks on deformatsioonikuuli vabanev energia sama energiakogusega täismantelkuulidega võrreldes aja- ja vahekaugusühiku kohta praktiliselt kahekordne, mis on inimest peatava toime seisukohalt täiesti mõistlik ning seletab täiesti loogiliselt politsei MP7-lt tabamuse saanud kurjategija füüsilist reaktsiooni.

Lisaks märksa väiksemale riskile ohustada kõrvalisi isikuid on neil deformatsioonikuulidel ka veel see eelis, et nendega laskmisel ei teki tervisele ohtlikke pliiaure, mida laskur või teda ümbritsevad isikud võivad sisse hingata.

Varem ilmunud ajakirjas Polizei Praxis 2/2016

Kalašnikovi salved kui terroristide uus „kaitsevahend"

Juba Afganistani sõja varases faasis panid US Special Forces liikmed tähele, et Talibani ja al-Qaida võitlejad kannavad oma Kalašnikovi salvi vertikaalselt rinna ees, nagu tegid ka Vietcongi võitlejad Vietnami konflikti ajal. Just nurk- ja riivavate laskude korral toimisid need magasinid kuulivestina ja suunasid kuulid mujale või vähemalt tekitasid nende suure energiakao.

See kujunes probleemiks eelkõige suurematel laskekaugustel ning ka juhul, kui salve all kanti veel kergemat kuulivesti. Eeldatavalt surmavad tabamused tegelikult sellisteks ei osutunud ja vastane jäi võitlusvõimeliseks.

Sellest tingituna viis Heckler ja Koch juba 2003. aastal läbi testlaskmisi, mille sihtmärgiks olid täidetud Kalašnikovi salved. Selleks kasutati eelkõige püstolkuulipildujaid MP7 ja MP5.

Võrdlevate laskmiste tulemusena tehti kindlaks, et laskemoon kaliibriga 9 x 19 mm kaotab objektist läbitungimisel väga palju energiat, samas kui MP7-st väljalastud 4,6 x 30 mm läbistab Kalašnikovi magasini ilma suure deformatsioonita ja eraldab seejärel pehmes sihtmärgis veel märkimisväärse hulga jääkenergiat.

Hiljuti Pariisis aset leidnud rünnakutest tehtud fotod tõestavad, et sealgi puututi kokku sama probleemiga – rinnale paigutatud tagavarasalved toimisid terroristide lisakaitsena.

HECKLER&KOCH

Laetud Kalašnikovi magasin pärast testlaske MP5 ja MP7-ga – selgesti on näha suure energiakao tõttu tekkinud paindunud auguservad ja 9 mm laskude tagasipõrkumine. Padrunisalve keele juures ja salve korpuse keskosas on näha MP7 projektiilide vaat et „stantsitud", teravate servadega läbilöögikohad

QUARRYHS.CO.UK

8 9 10 11 12

1 = 5.56 x 45 NATO;
2 = .30 Carbine;
3 = 9 x 18 Makarov;
4 = 7.65 x 17SR (.32 Auto);
5 = 9 x 19 NATO;
6 = 5.7 x 28 FN;
7 = 4.6 x 30 HK;
8 = 5.8 x 21 Hiina;
9 = 9 x 19 Vene AP;
10 = 9 x 21 Vene AP;
11 = .40 S&W;
12 = .45 Auto

Vaata (väli)kööki ehk Mobiilselt kõht täis

Tehnoloogia kiire areng on loonud tänapäeva sõdurile lahinguväljal toimetulemiseks palju uusi võimalusi. Heast varustusest pole aga mingit kasu, kui selle kandja ei võitle, sest tema moraal on tühja kõhu tõttu langenud. Seda muret aitavad vältida mobiilsed väliköögid.

Tekst: KARRI KAAS

Üksustega kaasa liikuvad väliköögid pole iseenesest uued leiutised. Neid on relvastatud kokkupõrgetes kasutatud kogu inimkonna ajaloo vältel alates Vana-Roomast ning lõpetades indiaanisõdadega Põhja-Ameerikas.

Aja möödudes asendusid neljarattalised hobuvankrid kaherattaliste järelkärudega, mida oli võimalik haakida ükskõik millise sõiduki taha. Samuti muutusid väliköögid mitmekülgsemateks ja efektiivsemateks.

I maailmasõjas kutsusid Saksa sõdurid oma kaasmaalase Karl Rudolf Fissleri leiutatud välikööki nöökavalt guljašikahuriks (sks *Gulaschkanone*), sest selle korstnad meenutasid lahtivõetuna ja transpordiasendisse seatuna kahuritorusid. II maailmasõjas aga panid britid väliköökidesse tööle erilised teedaamid (ingl *tea lady*), kelle ülesanne oli sõduritele teed serveerida ning sel moel nende moraali tõsta.

Tänapäeval on üksuste toitlustamisele kindlasti oma mõju avaldanud ka tehnoloogia areng ning lahinguväljale on jõudnud mitmeid uudseid lahendusi. Alljärgnevalt heidamegi mõnele nende hulgast pilgu peale.

Kerged lahendused Soomest

Lääne-Soomes paiknev Teuvan Keitintehdas Oy alustas tegevust 1925. aastal. Esmalt valmistati boilereid, kuid üsna varsti hakati tegema ka välikööke. Koostöös Soome sõjaväega valmis juba 1929. aastal väliköögi mudel M29, mis püsis põhjanaabrite relvajõudude teenistuses aastakümneid. Tänapäeval on firma tootevalikus mitmeid erinevaid mobiilseid välikööke.

Oma mudelit LFK 150 nimetab ettevõte ise kärbeskaalu köögiks. See on väga kerge ja mobiilse lahendusega, mis sobib erinevatesse kliimatingimustesse. Köök töötab põhiliselt vedelgaasil või tahkel kütusel, kuid seda on võimalik kiiresti ümber seadistada ka diislile või bensiinile. Toidetud peaks sellega lihtsa vaevaga saama 100–400 inimest.

KF2000 on Teuvani pisut suurem väliköök, millega peaks olema võimalik täita kolm korda päevas 500 inimese kõhtu. Treiler kaalub 1,5 tonni ning tänu reguleeritavale diislile saab seda rakendada erinevate sõidukite taha. Disain võimaldab kööki kasutada ka transpordi ajal.

Köök töötab erinevate kütustega, alates diislist ja bensiinist ning lõpetades vedelgaasiga. Häda korral on seda võimalik sättida ka puuküttele. Köögi katus kaitseb nii halva ilma kui ka vaatluse eest ning selle vähendatud soojusjälg varjab kööki mingil määral ka elektrooniliste vahendite eest.

Pisut ekstreemsemate lahendustena pakub ettevõte veel kaasaskantavaid välikööke FC75 ja FC30, mille opereerimisega peaks teoreetiliselt hakkama saama üksainus inimene. Kütusena kasutab seadeldis eelkõige diislit, kuid sedagi saab ümber seadistada tahkele küttele. Vaja ainult põleti eemaldada. Kel aga vaja pidevalt tegutseda lumistes tingimustes, võib lasta köögi panna kelgule.

Tänapäeval on üksuste toitlustamisele kindlasti oma mõju avaldanud ka tehnoloogia areng ning lahinguväljale on jõudnud mitmeid uudseid lahendusi.

TEUVAN KEITINTEHDAS OY

Teuvani toodetud LFK150 on väga kerge ja mobiilne väliköök, mis sobib erinevatesse kliimatingimustesse

TEUVAN KEITINTEHDAS OY

Vähe suuremate üksuste toitlustamiseks pakub soomlaste Teuvan mudelit KF2000

TEUVAN KEITINTEHDAS OY

Kaasaskantavate väliköökide FC75 (üleval) ja FC30 (paremal) abiga saab söönuks 20–200 inimest

TEUVAN KEITINTEHDAS OY

Lennukikütuse abil kõhud täis

XII noorte laulu- ja tantsupeol „Mina jään" ei olnud esinejad ainsad, kelle tööpäev kestis varavalgest hilisõhtuni. Ka naiskodukaitsjad alustasid päeva koos koiduga, et lõunaks valmiks välikateldes toitev supp.

Laulu- ja tantsupeonädalal töötas täistuuridel kaks välisööklat, üks lauluväljakul ja teine Kalevi staadionil. 117 töötajat ja vabatahtlikku jagasid peonädala jooksul noortele ühtekokku 134 500 supiportsjonit.

Menüüs oli kolm erinevat suppi: pakuti seljankat, hernesuppi ning köögivilja-nuudlisuppi. Magustoiduks oli noortel valida glasuurkohuke ja jogurt, mõnel päeval lisaks jäätis. Välisööklad toitsid peolisi viis päeva, millest kõige kiiremad olid reede, laupäev ja pühapäev.

Väliköögikogemusega naiskodukaitsjad on laulu- ja tantsupeoliste toitlustamisel abis olnud juba aastaid. Sel korral valmis lõunasupp esmakordselt lennukikütusel töötavates Hollandi välikateldes FHK900. Kasutusel olnud nelja katlaga on võimalik tunni aja jooksul keeta 6000 portsu suppi.

Tuhandete inimeste toitlustamine suurüritustel, aga ka kõikvõimalikes muudes olukordades ning kriiside ajal on tänavu 90. aastapäeva tähistava Naiskodukaitse üks tegevusvaldkondi. Iga naiskodukaitsja saab baasväljaõppe käigus elementaarteadmised väliköögi kohta. Edaspidi on võimalik omandada välikoka eriala ning läbida täiendkoolitusi. Väljaõpe hõlmab teadmisi toiduhügieenist, menüüde koostamisest ja toiduvalmistamise tehnoloogiast, väljaõppe iga tase lõpeb väliköögipraktikaga.

Väliköögid läbivad noorenduskuure

Saksa pereettevõte Kärcheri mobiilne väliköök Tactical Field Kitchen 250 on Bundeswehri kasutuses olnud juba 1985. aastast. Selle 3,5 tonni kaaluva süsteemiga on tavalistes tingimustes võimalik ära toita 250, erandjuhtudel aga kuni 600 inimest. Kütusena kasutab see diislit.

Kuna sakslastel pole tänapäevase väliköögi hankimine päevakorraliste asjade nimekirjas just esikohal, on nad asunud TFK 250-t moderniseerima. Sama tee on ette võtnud ka ameeriklased.

Juba aastaid on Ühendriikide maavägi kavatsenud välja vahetada oma kolmekümne aasta vanuse väliköögisüsteemi Mobile Kitchen Trailer (MKT), sest see ei vasta enam praegustele nõuetele ning selle töökorras hoidmine nõuab üha enam ressursse.

Uut kööki hakati arendama juba 2007. aastal, aga kuna see valdkond pole sõjaväelaste silmis just kõige prioriteetsem, pole köök veel valmis saanud. Ühe alternatiivina on kaalutud ka 1995. aastast merejalaväe kasutuses oleva Babington Technology Assault Kitchen'i hankimist maaväele, kuid ka sellest plaanist pole eri põhjustel asja saanud ning projekt on praegu enam-vähem varjusurmas.

Sestap võetigi hiljuti ette ulatuslik väliköökide uuendamine, mis peaks muutma MKT pisut tänapäevasemaks ning võimaldama sel vastu pidada kuni uue väliköögisüsteemi teenistusse võtmiseni.

Uut kööki hakati arendama juba 2007. aastal, aga kuna see valdkond pole sõjaväelaste silmis just kõige prioriteetsem, pole köök veel valmis saanud.

Tagasilöökidest hoolimata jätkab Ameerika ettevõte Babington Technology väliköökide tootmist ning nende Disaster Relief Mobile Kitchen on jõudnud Rahvuskaardi kasutusse. Tegemist on võrdlemisi mahuka lahendusega, mis kasutab kütusena nafta destillaate ning võimaldab ära toita kuni 1000 inimest.

Moodulköögid ja konteinerlahendused

Suurema rahvahulga toitmiseks on mõeldud ka brittide Operational Field Catering System, mida toodab nende enda G3 Systems Limited koostöös Kärcheri tütarettevõttega Ühendkuningriikides.

Tegemist on elektril töötava moodulköögiga, mille ülesseadmine nõuab juba mõnevõrra rohkem pingutust. Positiivse külje pealt võimaldab selline lahendus aga toiduvalmistamise protsessi paremini kontrollida, samuti seda osadeks jagada, mis tagab ohutuse, sest iga etapp valmistatakse eraldi kohas.

Omamoodi moodulköök on ka Kärcheri KCC500, mis koosneb kahest eraldi konteinerist, üks on mõeldud toidu ettevalmistamiseks ja teine kokkamiseks. Viimase sisu on võimalik komplekteerida vastavalt enda vajadustele, niisamuti köögitarvikute kütust. Valikus on nii vedelküttel (bensiin, diisel, petrooleum) kui elektril või gaasil töötavad seadmed.

Lahendus on mõeldud 500 inimese toitlustamiseks, kuid uute konteinerite lisamisega saab seda numbrit kerge vaevaga kasvatada. Köögi võib-olla kõige suuremaks miinuseks on selle hind.

Nagu näha, leidub maailmas väliköökе igale maitsele ja on raske öelda, mis suunas tehnoloogia selles valdkonnas edasi areneb. Et see sõltub pigem operatsioonilisest vajadusest, võivad rakendust leida kõik eelpoolnimetatud ja ka nimetamata jäänud lahendused, sest erinevate väliköökide nimekiri on võrdlemisi pikk.

Allikad:

www.teuvan.com

http://www.babingtontechnology.com

www.karcher-futuretech.com

Field kitchen. Wikipedia [https://en.wikipedia.org/wiki/Field_kitchen], 21.07.2017

Ära end lõhki söö ehk Kuidas planeerida pidu

Eesti suvede lahutamatuks osaks on grillilõhnased õhtud sugulaste ja sõprade seltsis. Väiksemaks istumiseks käib ettevalmistuste tegemine enamasti möödaminnes. Aga kui pikaks nädalavahetuseks tuleb kokku 15 inimest või ootate abikaasa juubelile 25 inimest, võib toidukoguste arvestamine olla keeruline.

Tekst: KARMEN VESSELOV

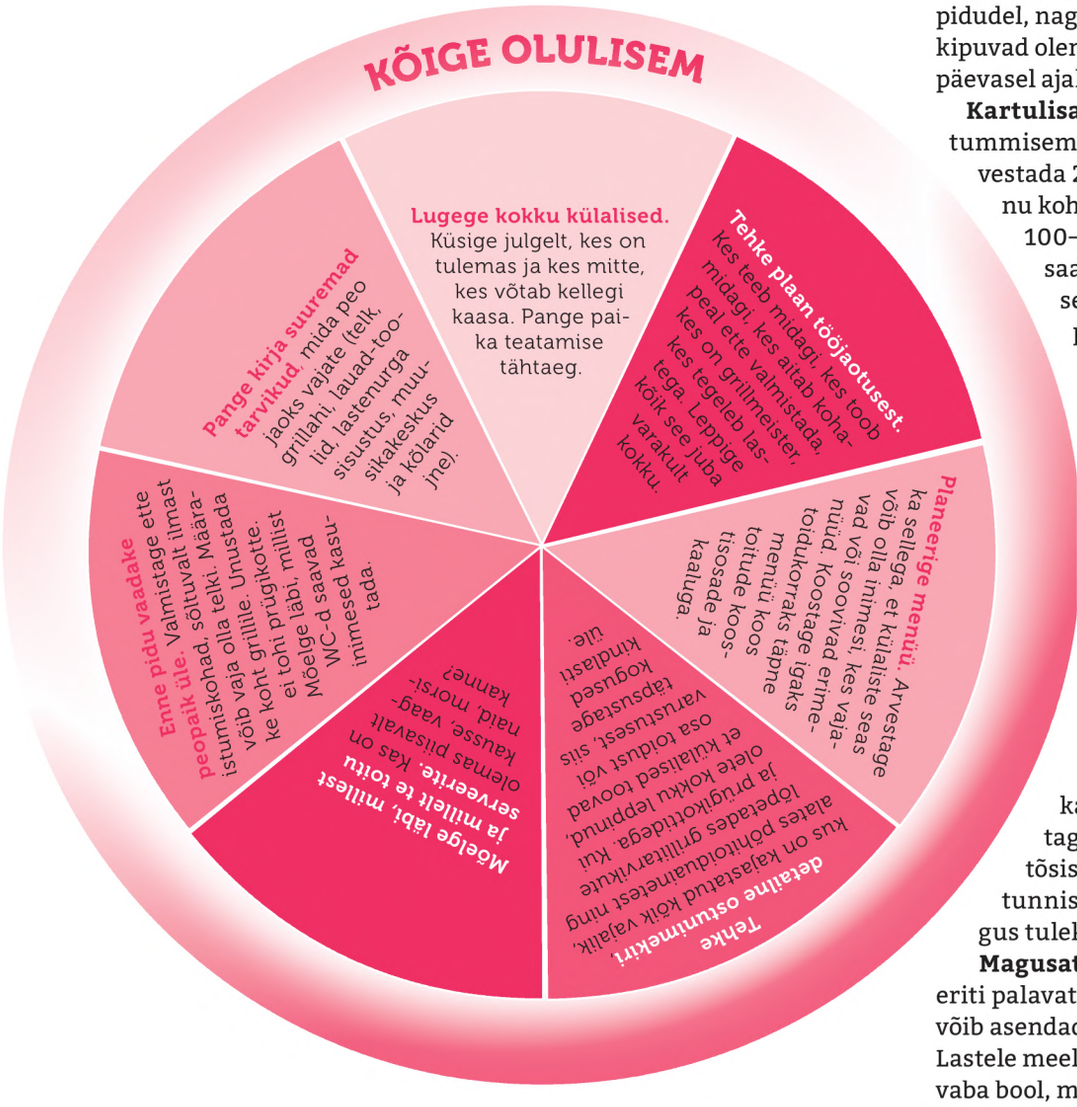

Välikoka eriala valinud naiskodukaitsjatel ja kaitseliitlastel on suuremagi peo plaanimine käpas, sest toidukalkulatsioonid ja välikköögi ettevalmistus on osa välikoka kursuse kavast.

Menüü planeerimine

Rusikareegel on järgmine: keskmine täiskasvanu sööb ühe toidukorraga pool kilo toitu. Väiksematele lastele tuleks arvestada sellest kogusest pool.

Õhtusöögi ajal, eriti pikkadel pidudel, nagu grilliõhtud tavaliselt kipuvad olema, süüakse rohkem kui päevasel ajal.

Kartulisalatit või muud koorest tummisemat lihakõrvast võiks arvestada 200 grammi täiskasvanu kohta. Toorsalatit võiks olla 100–150 grammi. Salatina saab serveerida ka vardasse pikitud šampinjone, paprikat, suvikõrvitsat ja muud, mis grillilt võetuna maskeerub isuäratavamaks kui lihtne kausisalat.

Et isukatele külalistele meele järgi olla, peaks grillipeol olema liha ja salati kogus enam-vähem võrdne, kuid oma sõpru tundes võib seda tasakaalu siia- või sinnapoole kõigutada.

Kui soovite pakkuda ka suupisteid, siis arvestage, et neid süüakse ka tõsisema eine järel 4–6 tükki tunnis inimese kohta, see kogus tuleks juurde arvestada.

Magusat kraami palju ei kulu, eriti palavatel päevadel. Magustoidu võib asendada puuviljavaagnaga. Lastele meeldib väga ka alkoholivaba bool, mille võib valmistada hapukast limonaadist, aga ka liht-

ASSO PUIDET

salt mineraalveest ja puuviljadest. Magustoidu kogus võiks olla 100 grammi inimese kohta ja siin võivad noored suuri isegi üle trumbata.

Kui tegu on mitmepäevase üritusega, siis tuleb kõik toidukorrad eraldi läbi mõelda. Mitmeks päevaks grilltoodete varumisel arvestage kindlasti ka säilivusaegadega. Esimesena tuleks ära tarvitada lahtiselt ostetud tooted, eriti kala ja kana.

Seejärel grillige pakendatud liha ja toorvorstid. Kõige paremini säilivad eelnevalt töödeldud, pakendis müüdavad grillvorstid ning õigetel tingimustel säilitades saab neid jätta varuks järgmisteks pidudeks. Selliseid vorste on kaval osta varuks: kui peol liha puudu jääb, saab vorstid kiiresti tulele panna ja ära tarvitada. Kui need aga üle jäävad, saab neid hiljem ise tarvitada või külalistele kaasa panna.

Hommikusöögiks võiks pakkuda midagi lihtsamat. Kui teil puudub võimalus üllatada oma külalisi pannkookidega (150–200 g tainast inimese kohta) või pakkuda neile tervislikku putru (300 g), saab pakkuda ka võileibu, võileivatorti või näiteks salatit. Hommikusöögiportsud on veidi väiksemad kui lõuna- ja õhtusöögi omad.

Joogid

Peol on rahmeldamist palju ning ka liha võib olla vürtsikas, seetõttu peaks jahutav jook olema kõigile pidevalt kättesaadav. Iga inimese kohta võiks peol arvestada vähemalt pool liitrit jooki, palava ilmaga rohkemgi. Hea lahendus on panna kannudesse kraanivesi kurgiviilu, mündilehe või külmutatud marjadega, seda saab vastavalt vajadusele pidevalt juurde teha. Kohv ja tee võiks võimalusel külalisi pidevalt termoses oodata.

Iga inimese kohta võiks peol arvestada vähemalt pool liitrit jooki, palava ilmaga rohkemgi.

Lauanõud

Kui kasutate ühekordseid nõusid, tuleb neid kindlasti varuga võtta. Taldrikuid võiks olla neljandiku võrra lisaks ehk kuueteist inimese kohta kakskümmend taldrikut. Kui magustoiduks on kook, siis peaks taldrikuid olema topeltkogus.

Joogitopse kulub tavaliselt rohkem ja nende varu võiks olla umbes poole jagu ehk kümne inimese kohta viisteist topsi. Kaval nipp on topsidele nimi peale kirjutada, nii kulub neid vähem.

Unustada ei tohi nuge-kahvleid. Olenevalt grillmeistri kogemusest võib plastikust lauahõbeda kulu ootamatult suureneda, seetõttu ei tohiks siingi kokku hoida.

Rusikareegel on järgmine: keskmine täiskasvanu sööb ühe toidukorraga pool kilo toitu. Väiksematele lastele tuleks arvestada sellest kogusest pool.

Ostunimekirja meelespea

- Toit vastavalt menüüle
- Vesi
- Muud külmad joogid (mahl, siirup, limonaad)
- Kohv, tee, suhkur, piim
- Praetaldrikud
- Koogitaldrikud
- Kahvlid ja noad
- Salvrätikud
- Joogitopsid
- Kohvitassid
- Grillsüsi
- Süütevedelik
- Tikud
- Grillvardad
- Leib-sai
- Ketšup, sinep, mädarõigas
- Prügikotid
- Laudlinad
- Esmaabitarbed
- WC-paber
- Kätepuhastustarbed

Toidu serveerimisel on mõistlik jälgida, et liha ja salat oleks taldrikul õiges vahekorras

ASSO PUIDET

Keedab kiiresti või kerge kaasas kanda – põletid võrdluses

Kuigi suvi hakkab selleks korraks läbi saama, pole matkahooaeg kindlasti veel lõppenud. Et rändajad jõuaksid ikka kaugemale kõndida, otsustasime vaadata, milliste vahenditega söögi kõige kiiremini soojaks saab.

Tekst: KK!

TEST

Loomulikult ei pea rännakutel toitu alati soojaks tegema. Täiesti vabalt võib piirduda ka külmade einetega, aga soe söök mõjub kehale paremini ning tõstab ka tuju. Aga kuidas siis toit soojaks saada, kui lõkke tegemiseks pole aega, kohta ega mahti? Selleks on mitmeid võimalusi.

Laias laastus jagunevad matkapliidid kasutatava kütuse järgi piirituse-, gaasi- ja multikütusepõletiteks. Meie testisime nende hulgast kahte varianti – piirituse ja gaasiga töötavaid seadmeid.

Gaasipõletid

Gaasi kasutavad seadmed on matkapliitide hulgas ilmselt kõige levinumad, sest nende abil saab söögi soojaks võrdlemisi kiiresti, need on kompaktsed ning neid leidub meie kaubandusvõrgus igat sorti ja igale maitsele, vastavalt võimsusele ja vajadusele.

Gaasipliidi suureks eeliseks on kasutusmugavus, sest enamasti on nende ehitus võrdlemisi lihtne ning need ei vaja väga suurt hooldust. Vaja ainult balloon seadme või keetli külge keerata ning kokkamine võibki alata.

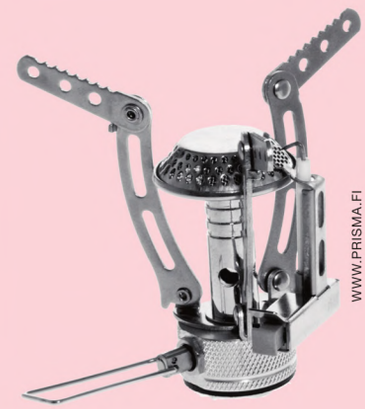

WWW.PRISMA.FI

Gaasipriimus

Testimiseks valisime kohalikus kaubandusvõrgus vabalt saadaoleva volditava gaasipõleti Soome matkavarustusetootjalt Atom Outdoors. Jällegi pole tegemist mingi unikaalse lahendusega, vaid võrdlemisi tavalise seadmega, mille sarnaseid leiab poodidest küll ja veel.

Põleti on küllalt kompaktne (mahub suuremasse taskusse) ning kaalub üsna vähe. Kui sellele lisada gaasiballoon, siis mõõdud muutuvad ning seda komplekti enam väga mugav kaasas kanda ei ole.

Tehnilised näitajad:

- soojusväljastus: 3,0 kW
- gaasitarbimine: 230 g/h
- mõõdud: 75 x 75 x 160 mm (ilma balloonita)
- kaal: 229 g
- süütamine: elektriline
- kaasaskantav

Matkapliit

Testimiseks valisime kohalikust kaubandusvõrgust vabalt leitava Soome tarbekaupade suurtootja Tammer-Tukku Oy Mustangi-nimelisse tootesarja kuuluva kaasaskantava plastkohvris matkapliidi.

Kindlasti pole tegemist ainulaadse lahendusega. Sellesarnaseid matkapliite teistelt valmistajatelt pakuvad Eestis mitmed kauplused, kuid Mustangi matkapliit on tõenäoliselt kõige laiemalt levinud.

Tehnilised näitajad:

- soojusväljastus: 2,3 kW
- gaasitarbimine: 166 g/h
- mõõdud: 341 x 285 x 84 mm
- kaal: 2 kg
- süütamine: elektriline
- kaasaskantav

WWW.MUSTANG-GRILL.EU

Gaasikütuse kõige suuremaks miinuseks võib pidada ilmastikutundlikkust. Vähe külmema ilmaga rännates ei pruugi pliit enam töötada, sest gaasisegu muutub raskemaks ega voola enam normaalselt balloonist välja. Sama efekt esineb ka rõhu langedes, näiteks mägedes matkates.

Mõningatest puudustest hoolimata on tegemist hea lahendusega, mille abil saab toidu üsna lihtsa vaevaga soojaks.

Piiritusepõletid

Kütuseks sobib nii tavaline kui tehniline piiritus. Viimast müüakse keemiakauplustes ja värvipoodides, selle hulka on segatud aineid, mis muudavad vedeliku joomiskõlbmatuks. Alkohol ei ole niisama kõrge küttevääртusega kui bensiin ja see võib külmaga probleeme tekitada.

Võrdlemisi keskkonnasõbralik. Maha sattudes aurustub ega sütti koheselt (plahvatades). Põleb bensiinist puhtamalt, vaiksemalt ning ebameeldivate aurudeta, kuid on väikese võimsusega. Sageli kasutatakse piiritust teiste kütuseliikidega töötavate pliitide eelsoojendamiseks.

Piiritusega töötavate pliitide ehitus on teiste pliitidega võrreldes lihtsam, mis vähendab katkiminekuohtu. Sellest hoolimata tuleb nende kasutamisel silmas pidada ohutust, vastasel juhul on õnnetused lihtsad juhtuma (näiteks põleti uuesti täitmisel pärast kasutamist).

Test

Erinevate põletite efektiivsuse väljaselgitamiseks otsustasime mõõta, kui kiiresti saame umbes pool liitrit vett keema. Anumana kasutasime Rootsi kateloki kaant ning katse viisime läbi välitingimustes.

Püstitatud ülesande täitmiseks kulus matkapliidiga 5 minutit ja 35 sekundit ning gaasipõletiga 6 minutit ja 12 sekundit. Rootsi priimusel läks vee keema saamiseks aega 30 minutit ja 25 sekundit.

Kindlasti oleksid tulemused olnud mõnevõrra teised, kui oleksime testi läbi viinud kontrollitud keskkonnas, kus ilmastikuolud (tuul, õhutemperatuur jne) poleks saanud katsele mõju avaldada, kuid vaevalt oleks see muutnud üldist paremusjärjestust.

Tulemus

Eelneva põhjal võiks öelda, et testi võitis matkapliit napi eduga gaasipriimuse ees ning auväärsele kolmandale kohale tuli Rootsi priimus, kuid see oleks ilmselt natuke lihtsustatud lähenemine.

Testi võitis matkapliit napi eduga gaasipriimuse ees ning auväärsele kolmandale kohale tuli Rootsi priimus.

Kiirusele vaatamata on üsna raske kindlalt öelda, milline lahendus on kõige parem. Vee sai kiiresti keema küll matkapliidiga, kuid teistega võrreldes on see võrdlemisi suur ja raske. Viimasele kohale jäänud Rootsi priimus on küll kõige aeglasem, kuid omal moel lollikindel seadeldis, sest keerulistes oludes on kanget alkoholi kindlasti lihtsam leida kui kenasti ballooni surutud gaasi.

Sellest lähtuvalt tuleks enne põleti valimist esmalt läbi mõelda mõned asjad: kui oluline on pliidi kaal ja mõõdud; kui pikk on planeeritud matk või rännak; kas liigutakse jalgsi või mõne sõiduvahendiga; kui palju inimesi tuleb sellega ära toita; kui olulised on kütuse omadused (energiasisaldus, lõhn, kaal, saadavus jne) ning millistes ilmastikuoludes on seda vaja kasutada.

Kui nendele küsimustele on vastatud, võib hakata endale pliiti valima. Sobiva lahenduse leidmise pärast muretsema ei pea, sest nagu juba eelpool mainitud, pakub meie kaubandusvõrk tooteid igat sorti ja igale maitsele.

Rootsi priimus

KARRI KAAS

Kaitseväelastele ja kaitseliitlastele antud toode ei vaja pikemalt tutvustamist, sest kuulub koos kateloki ja selle ümbrisega laost väljastatava üksikvõitleja varustuse hulka. Omal ajal Rootsist abi korras saadud, on need meil kasutuses olnud juba paarkümmend aastat.

Rootsi ettevõttes Trangia toodetud põleti kasutab kütusena piiritust ning sobib kasutamiseks igasuguste ilmastikutingimustega. Vähemalt valmistaja enda jutu järgi, kuid rasketes oludes (tugev tuul, vihm jne) on seda võrdlemisi raske kasutada.

Kuna pildil olev lahendus ei võimalda toidunõusid otse põletile asetada, tuleb söögitegemisel kasutada abivahendeid. Kel on olemas kogu nn Rootsi komplekt, saab seda kasutada, kel ei ole, peab üles näitama teatavat loomingulisust.

Tehnilised näitajad:

- soojusväljastus: 1,0 kW
- mõõdud: diameeter 90 mm, kõrgus 45 mm
- kaal: 250 g
- süütamine: tikud, tulemasin, tulepulk jne
- kaasaskantav

Võistlusest tähtsam on

MEESKOND

Täna on 28. juuli ja 2017. aasta Admiral Pitka luurevõistluseni on jäänud loetud päevad. Võistkondade nimekirjad on lukus ja jälle olen ma maha maganud võimaluse osaleda üheks maailma raskeimaks sõjalis-sportlikuks võistluseks peetaval jõukatsumisel.

Tekst: JAANUS MEHIKAS

KARRI KAAS

Ega ma täpselt ei tea, mida üks sedasorti ettevõtmine endast kujutab ja kas ma sellega hakkamagi saaksin. Oma uudishimu rahuldamiseks ja taustainfo kogumiseks otsustasin üles otsida Pärnumaa ühe kogenuima võistkonna ja nende käest küsida.

Janno Lampp, Jaan Pillman, Taavi Tilk ja Tarmo Tuuling on üheskoos võistelnud juba mitmeid aastaid ja poodiumikohti on meestel ette näidata aukartustäratavas koguses. Alati pole võisteldud samas koosseisus ja olulisemad võidud on igaühel erinevad. Jannole on eriliselt meelde jäänud tema esimene Erna. Tarmo tähtsamateks saavutusteks on Pitka teine ja kolmas koht ning Utria võit. Jaanil on meeles 2007. aasta Sookoll: „Siis oli võistlus viimast korda 4-liikmeline ja meil õnnestus see võita Pärnu pataljoni kaadri ees. Meeles on ka 2010. aasta Erna, mis oli meie esimene suur rahvusvaheline võistlus. Siis Pitka 2013, mis oli esimene Pitka ja järg Ernale. Seal saavutasime ka oma esimese rahvusvahelise esikolmiku koha (2.).“ Taavi sõnul on tähtsad kõik võistlused, aga meelde on jäänud kümnel Põrgupõhja võistlusel osalemine ja kilomeetrid, mis seal läbitud. „See on võistlus, kus juba lõpujooksu ajal tunnen, et tahan uuesti siia võistlema tulla, ja alati ei ole võit kõige tähtsam. Samuti oli tähtis Sookolli võit, kus tundsime, et kavaluse ja taktikaga oleme õigel teel,“ lisas ta. 2014. aasta mais esindas võistkond Eestit Inglismaal ja neil õnnestus sealt ära tuua 1. koht.

Ühe esimese võistlusena mäletavad mehed Sookolli, ainult aastad on erinevad. Jaani ja Taavi esimeseks võistluseks oli Kilingi-Nõmmes toimunud 2002. aasta Sookoll. Tarmo aastat ei mäleta, aga tal on meeles varustus, mis võistluse läbimist just lihtsamaks ei teinud. Rootsist humanitaarabina saadud roheline vorm, Lääne-Saksa rakmed ja Hiina AK47 üle õla. Janno alustas võistlemisega 2006. aastal. Jätkata kavatsetakse, kuni jõudu jagub ja tervis võimaldab. Janno lubas kolm aastat tagasi, et võistleb veel 10 aastat. Kiire matemaatiline tehe ja selgub, et vähemalt 2024. aastani peaks teda rajal näha olema.

Mehed konkurentsi ei karda ja ootavad uusi tulijaid väga.

Küsisin militaarsportlastelt, kas uutele tulijatele ruumi on ja kas novembris toimuvale Sookolli võistlusele on mul mõtet nimi kirja panna? Tuleb välja, et mehed konkurentsi ei karda ja ootavad uusi tulijaid väga. Tarmo arvab, et need võistlused on läbitavad: „Rajal oled sa ise enda kõige suurem vaenlane, alati saab käpad üles tõsta ja katkestada.“ Jaan lisab, et kui tahad, siis oled kõigeks võimeline, aga ilma proovimata seda teada ei saa. „Tähtis on ettevalmistus, et olla parem juba starti minnes,“ kinnitab Taavi.

Mulle on alati tundunud, et sõjalis-sportliku võistluse ainus ilus

Rajal oled enda kõige suurem vaenlane sa ise – Admiral Pitka luurevõistlus 2014

KEIO RAAMAT

hetk on lõpp. Hetk, kui jõuvarud on viimaseni tühjaks pumbatud, keha tahab koost laguneda ning saab endale õlale patsutada ja mõelda: „Tehtud!“ Küsisin meestelt, mis neid rajale minema sunnib? Jannole meeldib meie loodus ja rajale kisub võitlusvaim. Jaani sõnul sunnib rajale suur tahtmine ennast ikka ja jälle proovile panna. „Finišisse jõudes on sellistel võistlustel meeletult ülev tunne. Teadmine, et ma ikka veel suudan,“ sõnas Jaan. Taavit kutsuvad tagasi huvitavad võistlused ning inimesed, kes korraldavad ja rajal on. „Hea on metsas tuttavaid kohata ja muljeid vahetada. Tavaliselt on kohtumispaigaks luureala, kus näed kaasvõistlejaid ja saab vahel ka juttu ajada. Tihti on võistlused nii korraldatud, et teisi võistkondi ei näe, millest on väga kahju, korraldajad võiks mõelda selle peale, et metsas on sarnaste huvidega võistlejad,“ lisas ta.

Ei saa ju olla, et võistlemine on ainult üks suur rassimine ja midagi lõbusat seal ei ole. Tundsin huvi, kas rajal juhtub ka midagi humoorikat. Tuleb välja, et vähemalt tagantjärele on nii mõnigi situatsioon koomiline. Taavile meenub kord, kui sai jõgi ületatud, seejärel end kuivatatud, uuesti riietutud ning alles siis avastatud, et ollakse jõe saarel. Jaan mäletab, kuidas nad koos Taaviga liikusid öösel mööda teed ja leppisid kokku, et kui vastutegevus tuleb, annavad oma trahvitalongid ja liiguvad edasi, jooksma ei hakka. „Järsku kargas vastutegevus viljapõllu äärest püsti ja eelnev kokkulepe mitte joosta oli kohe unustatud. Lidusime nagu „Tom ja Jerry“ multika tegelased.“ Ilmselt ongi paljud hiljem naljakana tunduvad lood seotud vastutegevusega. Ka Janno jutustab: „Sattusime varitsusse koos teise Pärnu tiimiga. Vastutegevus valis ohvriks välja minu. Seis kiskus hapuks ja vangilangemine tundus paratamatu, kuni teise võistkonna liige hõikas, et vastutegevus on … . Solvatud vaenlane keeras otsa ümber ja hakkas hüüdjat taga ajama,“ rääkis Janno.

Novembri alguses on tulemas järgmine Sookoll ning minul ja igal teisel kaitseliitlasel on võimalik astuda militaarsportlaste ridadesse. On vaid üks probleem ja see on võistkond. Sõjalis-sportlik võistlus ei ole individuaalala, enda kõrvale on vaja leida mehed/naised, kellega ühiste eesmärkide poole püüelda. Ootused ja vastupidavus võiksid olla ühesugused, siis jääb vahest mõnigi konflikt olemata. Kartus, et ei saa hakkama või ei jõua lõpuni, on ilmselt mõlkunud iga võistleja peas. Aga tuleb närv külmaks teha, nimi kirja panna ja vaadata, mis saab. Mis on kõige hullem, mis saada võib?

Ikka veel on 28. juuli ja 2017. aasta Admiral Pitka luurevõistluseni jäänud loetud päevad, seekord ma võistlusel ei osale. Sõjalis-sportlikke võistlusi korraldatakse Eestis mitmeid ja mine tea, võib-olla leiab mõne tulevase võistluse osalejate nimekirjast ka minu nime.

LISAINFO

Admiral Pitka luurevõistluse võitsid pealinna mehed

1.–8. augustini Pärnumaal peetud rahvusvahelise Admiral Pitka luurevõistluse võitis Kaitseliidu Tallinna maleva I meeskond, teiseks tuli Scoutspataljoni I ja kolmandaks Kaitseliidu Pärnumaa maleva III võistkond.

Võitjameeskonda kuulusid kapten Tanel Järvet, leitnant Tiit Rosenberg, seersant Lennart Komp ja kapral Marek Soop.

Kapten Tanel Järveti sõnul tõi võidu väga hea meeskonnatöö. „Väga kihvt tiim on. See on kõige suurem tegur, et üldse võita selliseid võistlusi,“ ütles kapten Järvet.

Kiidusõnu jagus tal ka võistluse pisut uuenenud vormile. „Sel aastal oli hästi kihvt formaat, et algas teisipäeva pealelõunal ja reedeks oli läbi. Kindlasti on osalejatel lihtsam, kui võistlust liiga pikaks ei venitata. Aga samas oli see nii intensiivne,“ märkis Järvet.

Kokku lõpetas võistluse kakskümmend neli võistkonda kahekümne kaheksast startinust. Omavahel võtsid mõõtu Eesti, Bosnia ja Hertsegoviina, Leedu, Läti, Poola, Rootsi, Soome, Ühendkuningriigi, Taani, Ungari ja USA riigikaitseorganisatsioonide esindused.

Esimest korda Pitka luurevõistluse ajaloos oli rajal eri riikide võitlejatest moodustatud segavõistkond. Eesti, Bosnia ja Hertsegoviina ning USA segavõistkond saavutas võistlusel 15. koha. Ainus võistlusel osalenud naiskond, Naiskodukaitse Rapla ringkonna võistkond tuli 22. kohale.

Maailma üheks raskemaks militaarvõistluseks peetaval Admiral Pitka luurevõistlusel pidid neljaliikmelised võistkonnad varjatult liikuma kontrollpunktist kontrollpunkti, läbides linnulennult ligi sada kakskümmend kilomeetrit.

ASSO PUIDET

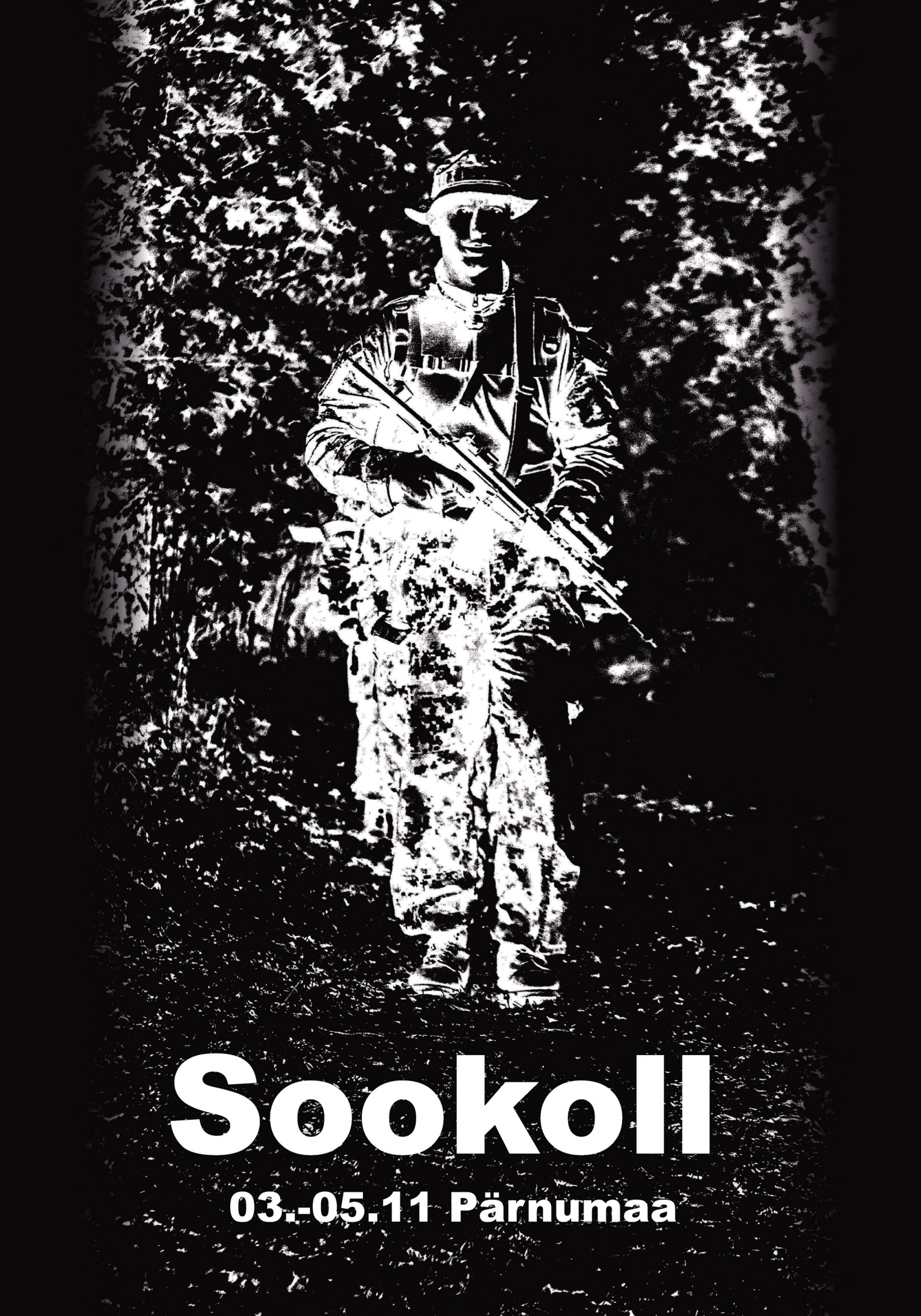
Sookoll
03.-05.11 Pärnumaa

LNO ... misasi?!?

LNO!

Igal suuremal Kaitseliidu õppusel, paraadil või militaarvõistlusel on tavaks saanud anda välisvõistkondadele kaasa Eesti laigulist vormi kandev LNO, kes on võistkonna toetusmeeskonna lahutamatu osa.

Tekst: ESTI MEIER

Tihti jäävad nad tähelepandamatuteks laigulisteks varjudeks välisvõistkondade selja taga. Kuigi paljudele märkamatud, on nad siiski välisvõistkonnale äärmiselt vajalikud infoallikad ja tõlgid.

Kes?

Kes või mis on siis *liaison officer*, lühendina LNO, või eesti keeles paremini mõistetav koostööisik? Erinevate definitsioonide järgi on ta inimene, kelle põhiülesandeks on informatsiooni vahetamine ning asjade koordineerimine kahe organisatsiooni vahel. Militaarses kontekstis on LNO ülesandeks aga hoida oma üksust või meeskonda terviklikuna, nii et nendega midagi ei juhtuks. Tundub lihtne? Tegelikkuses peitub nende lihtsate ridade taga palju tööd, vaeva ja loomulikult suhtlemist.

Palju on küsitud, kuidas sai minust LNO või miks ma seda teen. Kõik algas juba aastaid tagasi, kui läksin LNO-ks Erna võistlusele. Enda jaoks mõtlesin välja, et proovin ühe aasta ja saan keelepraktikat.

Keelepraktika oli järelikult nii hea, et nüüd, aastaid hiljem, lähen oma kes-teab-mitmendale Pitka võistlusele juba rõõmuga. Enam ei ole see mulle keelepraktika, vaid võimalus kokku saada vanade ja uute tuttavatega, kellega võib-olla ei kohtugi mujal kui paraadil või luurevõistlusel.

Miks?

Pitka luurevõistlusele lähen USA Marylandi LNO-na juba kolmandat aastat ja kui korraks käiski läbi pea mõte, et äkki veedaks seekord puhkuse teisiti, siis võistkonna palvel olen taas rivis. Nii mõnelegi tundub uskumatu, et vabatahtlikud LNO-d teevad seda tööd oma puhkuse ajast. Miks me seda teeme? Aga sellepärast, et teisiti enam ei oska, ja need inimesed meie ümber on nii toredad, et see on ainuõige viis puhkust veeta.

Juba nädal aega metsas mütata ja oma võistkonnale kaasa elada on niivõrd vahva ja uskumatult seiklusrohke, et laeb tööle naasmiseks akut enam kui miski muu. Ja-jah, just oma võistkonnale, sest selleks metsanädalaks saab neist minu meeskond, kellele kaasa elada ning keda toetada.

Kuidas?

Võimalusi LNO-ks saada on palju, lihtsalt ise peab tahtma ja suhtlemisjulgust peab olema. Algul võib see tunduda hirmutav, sest teadmatust on palju ning keegi ei oska täpselt öelda, mida üks LNO peab teha suutma. Täpseid ülesandeid ongi

KRISTJAN PRII

keeruline sõnastada. LNO on nagu üheliikmeline kiirreageerimisüksus, mis tegutseb siis, kui tekib vajadus. Kui võistkond on varem võistlustel osalenud, siis üldjuhul teavad nad ise asjadega arvestada ja on paremini valmistunud.

Kas?

LNO-l endal on tarvis võistlusjuhendid läbi lugeda ja enne võistlust koostöös Eesti poolega välisvõistkonnalt kinnitusi küsida, kas nad on juhendis kirjeldatud varustuse või muude spetsiifiliste eripäradega arvestanud. LNO ülesanne ongi enne võistlust läbi töötada kõik vajalikud dokumendid, käsud ja juhendid. Endale tuleb selgeks teha võistluse toimumiskäik, nii et suudaksid seda hiljem ka vajalikku keelde tõlkida.

LNO on ka üks esimesi kontaktisikuid Eesti ja välisriigi vahel. Et ta kohtub välisosalejatega kas nende riiki saabumisel (lennujaamas, sadamas) või kokkulepitud kohas (näiteks majutuskohas), siis on tema suhtumine ja väljanägemine nagu visiitkaart, mis tihti määrab kogu riigi maine. Seega tuleb sellesse töösse suhtuda väga professionaalselt.

Kui LNO ei ole dokumente läbi töötanud või osanud teatud probleeme ette näha ja küsida, siis on kohapeal tööd rohkem. Näiteks ununes aastaid tagasi ühel võistkonnal maha laskemoon ning stardini oli jäänud mõni tund. Siis oli LNO ülesanne leida inimene, kes otsiks võistkonnale kohapealt vajaliku laskemoona.

Või kui juhtub, et rahvusvaheline võistkond jätab oma nädala toidumoona kaasa võtmata. Kust leida vajalik moon, kui paljud teised on toitu kaasa võtnud ainult enda võistkonna tarbeks? Või mida teeksid, kui võistkonna pagas koos varustusega on kaduma läinud ja homme on start? Kell tiksub ja võistluseni on jäänud paar tundi.

Enne võistlust on väga mõistlik kogu varustus läbi arutada, sest siis on juba lihtsam puuduvad asjad kas poest osta või kusagilt laenata. Välisvõistkond ei saa ju lihtsalt koju tagasi minna. LNO põhiroll on kogu võistluse vältel olla probleemide lahendaja.

Kus?

Leian, et LNO üheks kõige tähtsamaks isikuomaduseks on hea suhtlemisoskus, oskus küsida hästi palju küsimusi ja üritada leida kõigele lahendusi. Just asjade läbiarutamine aitab välisvõistkonnal paremini toime tulla. Tihti juhtub nii, et nemad isegi ei tea, et nad peaksid teatud küsimusi esitama, ja siis on sinu ülesanne esitada neid nende eest. LNO on inimene, kes jälgib, et tema võistkond teaks võõras riigis, mida võistluse ajal teha või kus olla.

Mida erilist olen mina nende aastate jooksul kogenud? Kaks korda olen saanud kiirabiautoga sõita, kui minu meeskonna liige oli kahjuks ennast niimoodi vigastanud, et vajalikuks osutus ta haiglasse toimetamine.

Korduvalt olen ööbinud kusagil metsa vahel autos, maganud lekkivas ja märjas telgis, kui üldse olen magada saanud, uurinud kohalikku kultuuri, eluolu ja faunat, et sellest välisvõistkonnale rääkida. Tutvustanud Eestit ja meie inimesi ning mõtisklenud riikidevaheliste erinevuste üle.

Olen seisnud selle eest, et kõik võistkonnad naudiksid võistlust, et toetusmeeskond oleks õigel ajal punktis oma võistkonda toetamas ning, kõige olulisem, püüdnud tagada, et minu võistkond jõuaks ilusti militaarvõistluse finišisse. Olen olnud moraalselt toeks luurevõistlustel, et minu välisvõistkonna motivatsioon oleks kõrgel, sest mõnikord jääbki stardi ja finiši vahel puudu vaid motivatsioonist, füüsiliselt on nad juba ammu väsinud. Siiani on kõik elusalt koju tagasi jõudnud, mõni ka järgmisel aastal uuesti rajale läinud ja see ongi lõpuks kõige olulisem.

LNO on nagu üheliikmeline kiirreageerimisüksus, mis tegutseb siis, kui tekib vajadus.

PALOMA GOMEZ BORRERO

Eestlased pistsid rinda Hispaania reservistidega

Tekst: MEREGRUPP

Aeg: 072300MAI17
Ilm: selge, öösel +5 °C, päeval +25 °C
Koht: Hispaania, Madridi lähiümbruse külad ja loodusmaastik
Varustus: kaitseprillid, kompass-kaart, kogu söök-vesi trassil kaasas, airsoft käsitulirelvad.
Ülesanne: Hispaania reservväelaste organisatsiooni ARES korraldatud VII rahvusvaheline patrullvõistlus Operatsioon Baluarte. Meeskondadel infiltreeruda 30 km „vaenlase" tagalasse. Kontakti vältides läbida taktikalises formatsioonis erinevaid maastikke ning leida allatulistatud kopteri piloot.

Startis 11 neljaliikmelist meeskonda 10minutiliste vahedega. Kohalike eriüksuslastega, sealhulgas Hispaania võõrleegioniga, pistsid rinda Kaitseliidu Tallinna maleva Põhja kompanii võitlejad koodnime all MGVS.

Võistlustrassi pikkusega 30–40 km vahel pidi läbima hiljemalt 20 tunni jooksul. Kaardi ja kompassi abil tuli leida maastikul kontrollpunktid, kus võistlejatele korraldati mitmesuguseid ülesandeid. Operatsiooni iseloomust kantuna sai orienteeruda maastikul, varjuda drooni eest, laskuda köiega järsakust, lokaliseerida piloot, ette valmistada päästehelikopteri maandumisala ning toimetada piloot kopterile. Muuhulgas pandi proovile vaenlase kätte vangilangemise oskused – kuidas käituda ülekuulamisel.

Kogu võistluse ajal oli n-ö olukord peal. Üllatusvaritsustesse sattusime korduvalt, sõltumata kellaajast. Täiesti asjakohane oli eelnevalt diskvalifitseerimise ähvardusel esitatud nõue kasutada prille. Kõikides varitsustes rünnati alati mitmest küljest.

Võistlustrassi pikkus jäi 30–40 km vahemikku ja selle pidi läbima 20 tunni jooksul

PALOMA GOMEZ BORRERO

Eksootilisust lisas võistluse võõrkeelsus. Ülesandeid trassil anti vahetult või raadio kaudu hispaania keeles

Tulele põhisuunalt lisandus parajal hetkel toetav täpsuslaskur ja seda ettearvamatust kohast. Markantsemal juhul oli laskur maskeerunud küntud lagedaks põlluks. Seljataguse katmist sai lihvitud peensusteni.

Boonusringis saime põneva kogemuse, kui pidime härjavõitlusareenil päästma VIP-i terroristide rünnakust. Kannatanule lähenemine, IED lokaliseerimine, žguti paigaldamine ja väljatulek. Episoodis oli meie päästetiim terroristide pideva tule all ja vürtsi lisasid mõne meetri kaugusel plahvatavad matkelaengud.

Eksootilisust lisas võistluse võõrkeelsus. Ülesandeid trassil anti vahetult või raadio teel hispaania keeles. Palju informatsiooni läks tõlkes kaduma, kuid seeläbi oli tuntav sõjaudu kohalolek.

Lõpptulemust arvestati pluss- ja miinuspunktide summana: trassi sooritamise kiirus ja ülesannete sooritamise täpsus. Miinuseid jagati looduskeskkonna reostamise või kahjustamise eest. Ratsionaalse ajakasutuse õppemoment oli missiooni lülitatud ühe „võta või jäta" kontrollpunktina: mingil hetkel pidid võistlejad aru saama, et otsitavat polegi olemas ja aeg on edasi liikuda.

Rõõmustav oli tõdeda, et oma tagasihoidlike erioskustega sobitus MGVS meeskond hästi teiste erivägede tiimide kõrvale. Saavutatud 5. kohaga võis esmakordsel jõukatsumisel rahule jääda.

Patrullvõistlust korraldab Hispaania reservsõjaväelaste organisatsioon ARES juba seitsmendat aastat. Eelnevatel aastatel on trassil olnud ka veetakistuste ületamise ülesandeid. Sel aastal rõõmustas MGVS (Meregrupi Võitlussukeldujate) tiimi vaid vesi veepõites.

MGVS meeskond meenutab väljasõitu põnevusega. 30minutilise autosõidu kaugusele jäänud suurlinna Madridi kõrghooneid nägime vaid eemalt. Ühiselt sai otsustatud pühendada vaba aeg kohaliku floora-fauna uudistamisele. Leidsime järvede vahel tervet mäge läbiva koobastiku, mille plaanime järgmisel aastal korraliku ronimisvarustusega vallutada.

Lõpptulemust arvestati pluss- ja miinuspunktide summana: trassi sooritamise kiirus ja ülesannete sooritamise täpsus. Miinuseid jagati looduskeskkonna reostamise või kahjustamise eest.

VALENTIN ZAMARRA

Muuhulgas pandi proovile vaenlase kätte vangilangemise oskused – kuidas käituda ülekuulamisel

Kui relvad kõnelevad ... on õigus vait?

Millised on sõja ja õiguse seosed, kuidas peaks töötama kohtud sõjaolukorras, kuidas defineerida sõja- ja hädaolukorda, kas ärevatel aegadel peaks tööle hakkama erikohtud – neile ja teistele sama laadi küsimustele pöörati tähelepanu ja otsiti vastust Eesti Reservohvitseride Kogu juristide sektsiooni VIII konverentsil „Riigikaitseõigus ja rahvusvaheline sõjaõigus".

Tekst: KAIDO PIHLAKAS

ASSO PUIDET

Nagu justiitsminister Urmas Reinsalu konverentsi avaettekandes rõhutas, peab meie õigussüsteem tagama riigi tõrgeteta funktsioneerimise. Seda ka kriiside ja eriolukordade ajal. Reguleeritud peab olema seegi, kuidas käivitub eriolukordades teistsugune mudel ning kuidas olukorra lahendamisega toime tulla parimal võimalikul viisil. „Ei või tekkida olukorda, et kriisiseisundis võiks olemasolev seadus saada piduriks eriolukorra lahendamise kiirusele," sõnas Reinsalu.

Siit viiski jutt edasi sõja ja õiguse seostele. Teema tõstis fookusesse endine Iisraeli sõjaväe peaprokurör ja kaitsejõudude rahvusvahelise õigusosakonna juhataja kolonel Liron A. Libman, kes alustas oma ettekannet viitega Cicero väitele, et kui relvad kõnelevad, on õigus vait. Sellelt pinnalt liikus ta aga kohe edasi seisukohaga, et tegelikult tuleb ka sõjas järgida humanitaarseid printsiipe ning sõjaline vajadus ei saa käsi täielikult vabaks anda.

Oht muudab mängureegleid

„Eesti ja Iisraeli ühiseks jooneks on väikerahvastele omane eksistentsiaalne hirm. Kuigi Iisraelil pole ühist piiri Iraaniga, ei aktsepteeri nad meie riiki, nad toetavad terroriste ja terroristlikke organisatsioone ning asümmeetrilised konfliktid toimuvad pidevalt," tõmbas Libman paralleele Eesti ja kaks korda väiksema, ent 8 miljoni elanikuga Iisraeli vahele.

Rääkides aga sõja ja õiguse omavahelistest seostest riigis, mis ei saa endale lubada sõda oma kohati vaid 70 kilomeetrit laial territooriumil, vaid peab sõjategevuse üle viima ründaja territooriumile, siis Iisrael võttis oma uusima militaarseaduse vastu juba 1976. aastal. Samas käib pidev valitsuseliikmete-ministrite riigikaitsekoolitus, et nad saaksid riigikaitsest aru ja mõistaksid kaitseväe ülesandeid.

Iisraeli militaarõigussüsteem koosneb militaaradvokaatide ühendusest, sõjaväe militaarpolitseist ja militaarkohtutest, mille kohtunikud nimetab avaliku tsiviilkomisjoni ettepanekul ametisse president.

„Ei või tekkida olukorda, et kriisiseisundis võiks olemasolev seadus saada piduriks eriolukorra lahendamise kiirusele."

Militaarkohtu koosseisus on kolm kohtunikku, kellest üks ei ole jurist, kuid omab nõutavat sõjaväelist auastet.

Ent kuidas ja millistele printsiipidele toetudes tegutsevad kohtud sõja- ja eriolukordades? Sellest rääkis USA näitel Tallinna Ülikooli lektor Phillip W. Graves. Nimelt on sealmail lubatud sõjaolukorra ajal mitte kohaldada *habeas corpus*'t, põhimõtet, mis ei luba kedagi vangistada ilma süüdimõistva kohtuotsuseta.

Millal ja kelle otsusel seda printsiipi järgima ei pea, seda sätestab seadus. Nii näiteks ei pea *habeas corpus*'e põhimõtet rakendama, kui toimub mäss või riiki sissetung. Sealjuures võib sõjaseisukorra kehtestada ka osariigi kuberner.

Samuti võimaldab seadus mässajate, terroristide, reeturite, spioonide ja nende abistajate suhtes kasutada sõjakohtu menetlust. Samas on presidendil õigus peatada *habeas corpus*'e mittekohaldamine, ent siis peab kongress seda aktsepteerima või selle kohtus vaidlustama.

PIXABAY

Kas Eestisegi erikohtud?

Kuidas peaksid aga Eesti kohtud toimima kriisi- või sõjaseisukorras? Nagu märkis Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimees Hannes Hanso, tuleb kohtute tegevuse regulatsioon lahendada ka siinmail enne, kui tekib kriisiolukord, sest siis enam ei jõua.

Sellele juhtis oma ettekandes tähelepanu ka justiitsministeeriumi riigikaitsekomisjoni ekspert kohtunik Daimar Liiv, kelle sõnul ei ole probleemiks mitte ainult juriidilise lahendi, vaid ka sobiva praktilise ja poliitilise lahendi leidmine.

Samuti puudub tema sõnul piisav selgus paljude uue aja nähtuste

Samuti puudub tema sõnul piisav selgus paljude uue aja nähtuste määratlemisel, nagu hübriidsõda, kübersõda, terrorism, riigitunnusteta relvastatud isikute grupid.

määratlemisel, nagu hübriidsõda, kübersõda, terrorism, riigitunnusteta relvastatud isikute grupid. Ometi oleks nende mõistete defineerimine tema sõnul vajalik ja asjakohane. Seda ka kohtupraktika kujundamiseks ja sisustamiseks.

„Kümme aastat tagasi lahendasid meie õiguskaitseorganite töötajad olukorda mitte täpselt seadusi järgides, vaid lähtudes riigi vajadustest, ning tegutsesid omavahelisel koostööl ja mõistmisel. Riigi ellujäämiseks ja jätkuvaks toimimiseks ei või nii jätkata," peab riik Liivi kinnitusel kindlustama vajaliku õigusliku raamistiku.

Täna puuduvad meil kohtunikud, kes valdaksid piisavalt sõja- ja humanitaarõiguse valdkonda. Ometi võimaldab tänane õigusruum Liivi sõnul ka riigikaitsekohtu kui erikohtu loomist, kus oleks vajalik pädevus ning erikoolituse saanud kohtunikud.

Või siiski mitte?

Samal teemal peatus ka justiitsministeeriumi riigikaitseõiguse töörühma juht Margit Gross, kes avaldas ja analüüsis komisjoni seisukohti eri- ehk riigikaitsekohtu problemaatikas ning erikohtu võimalikke ülesandeid.

Kas üldkohtute pädevust kaitseväeteenistusalaste süütegude menetlemisel tuleks muuta ja kas tuleks moodustada erikohus või määrata üldkohtutes eraldi kohtunikud, kes lisaks muudele kohtuasjadele lahendavad kaitseväeteenistusalaseid süütegusid nii rahuajal kui ka eriolukordades?

Grossi veendumuse kohaselt on haldus- ja maakohtud eriolukordade ajal võimelised omi ülesandeid täitma. „Arvestades riigi väiksust ja selliste eri liiki asjade vähesust kohtute praktikas puudub tungiv vajadus riigikaitsekohtu loomiseks," leidis ta, lisades, et eriolukordade lahendamiseks vajame protsessuaalseid erinorme, kuid mitte erikohut.

Samas tuleks Grossi sõnul soodustada kohtunike, prokuröride, advokaatide ja uurijate täiendkoolitust riigikaitseõiguse alal ning võimalust rakendada spetsialiseerumist kaitseväeteenistusalaste süütegude menetlemiseks.

Juristide sõjaerialasest täiendkoolitusest

INDREK EICHE, allohvitser, EROK-i JS sektsiooni esimees, advokaat

2016. aastal toimus EROK-i egiidi all eelkõige juristidele mõeldud reservohvitseride kursus. Valiti välja advokaate, prokuröre, kohtunikke ning ka riigiteenistujaid, et nad oleksid valmis, kui luuakse erikohus.

Kursuslastel tuli esmalt läbida 2 + 2 nädalat kestev staabiohvitseride baaskursus. Tegemist on õppeainega, mis annab kaitseväevälisele isikule ehk siis ohvitserile-juristile vajalikud teadmised ja oskused kaitseväe erialaohvitseri ülesannete täitmiseks.

Baaskursuse järel jätkasid juristid reservrühmaülema e-kursusel. Lisaks tuli läbida reservjalaväekompanii e-kursus. Leian, et sellisel kontsentreeritud kujul ülevaate saamine rühma- ja kompaniiülema tegevusest oli väga oluline meie tuleviku tööst arusaamiseks.

Eeltoodud e-kursused oli eelduseks moodulile „Riigikaitse ja lahingutegevuse alused", mille eesmärk oli anda meile teadmised riigikaitse ülesehitusest, sõjapidamise (sh manööversõja) põhimõtetest ning maaväe lahingutegevuse alustest lahingutegevuse planeerimisprotsessis staabiohvitserina osalemiseks.

See andis meile ülevaate Eesti riigikaitse ülesehitusest, tasanditest ning riigikaitses osalejate ülesannetest. Viimased kaks nädalat tegelesime praktilise osaga pataljoni käsuloomise otsustusprotsessis.

Reservohvitseri väljaõpe üldisel kujul peab säilima. Kas nüüd just sellisel viisil, nagu meie seda saime, st astudes otse pataljoni ohvitseri kingadesse – ei. Pigem võiks väljaõpe piirduda rühma ja kompanii, pataljoni ja staabi üldise tutvustusega.

Tänane lahendus oleks see, kui kaitsevägi annaks meile võimaluse läbida lisaks käesolevale koolitusele eraldi tasemekoolitusena erialamoodulid, kus ohvitseridest-juristidest oma ala spetsialistid saaksid ülevaate küllaltki spetsiifilistest kaitseväe sisemistest õigusaktidest.

Kas Eesti vajab sõjakohut?

Eestis on avalikkusele kuvatud pilti kohtusüsteemist, mis toimib tõhusalt ka erakorralise seisukorra ja sõja ajal. Kahjuks see aga nii ei ole.

Tekst: KAIDO PIHLAKAS

Levinud on seisukoht, et Eesti ei vaja üldkohtusüsteemist eraldi funktsioneerivat traditsioonilist sõjakohut – sellist nagu oli Eestis enne teist maailmasõda. Kuid praegune olukord, kus rahuajal ei ole loodud õiguslikku baasi nn sõjakohtutele üldkohtute juures ning osale kohtunikest, prokuröridest ja advokaatidest pole antud vajalikku ettevalmistust ega täiendkoolitust, on ohuks meie riigile.

Erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal on vajalik kohtusüsteemi teatava osa kiire, efektiivne ja kompetentne toimimine. See eesmärk on saavutatav üksnes siis, kui suudame rahuajal luua vajalikud seadused ja olemasolevate täiendused ning kehtestada selliste olukordade eripärast tingitud kohtute toimimise efektiivsed alused.

Kahjuks peab tunnistama, et see töö on Eestis valdavalt tegemata. On mõeldamatu, et sõjaajal võiks olla kaitseväelaste jt toimepandud süütegude (kuritegude) menetlemiseks kolm kohtuastet. Kuid kahjuks seaduse järgi saab üksnes nii toimida.

Jääb loota, et justiitsministeerium koos kaitseministeeriumiga tegutsevad parimal viisil ebanormaalse olukorra kiireks lahendamiseks. Eesti juristkond peaks leidma võimalused toetada ja abistada selle olulise ülesande realiseerumist.

Näiteks Soomes on olemas seadusandlus ja praktika, mille alusel tegutsevad kuue üldkohtu juures nn sõjakohtud. Toimib nn sõjakohtu kohtunike täienduskoolituse süsteem. Soome kogemuste kasutamine oleks Eestile ilmselt parim viis leida meile sobiv lahendus.

Meie lõunanaabril Lätil on olemas seadusandlik alus sõjakohtute loomiseks ja toimimiseks nii põhiseaduse kui sõjakohtute seaduse alusel. Kuid väidetavalt on nende sõjakohus paberil, s.o üksnes seaduses. Justiitsminister nõuab ja käivitab sõjakohtu praktilise loomise sõjaseisukorra ajal.

Eestile selline süsteem ei sobi, sest sõjakohtute käivitamine sõjaseisukorra ajal on lootusetult hilinenud lahendus. Kuid on ka võimalik, et meie informatsioon lõunanaabrite sõjakohtute toimimisest on ebapiisav.

Eesti põhiseaduse § 148 keelab erakorraliste kohtute moodustamise, kuid lubab erikohtu loomist mõnd liiki kohtuasjade jaoks vastava seadusandlusega. Nii toimib meil kohtute seaduse alusel halduskohtute süsteem. Küsitav on nn sõjaväe erikohtute loomise otstarbekus, arvestades seda liiki asjade marginaalsust rahuajal ja sellise erikohtu toimimiseks vajalikke märkimisväärseid kulutusi. Otstarbekam on siiski tagada see kompetents üldkohtute süsteemi täiendades.

Erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal on vajalik kohtusüsteemi teatava osa kiire, efektiivne ja kompetentne toimimine.

Jääb loota, et Eestis hakkab sõjakohus toimima ratsionaalselt ja eesmärgipäraselt ning valdavalt ei saa lõputud vaidlused vaidluste pärast. Lähtuda tuleks üksnes õiglast ja efektiivset kohtumõistmist tagava, sõjaaja kohtute tegevust reguleeriva seadusandluse kehtestamisest. See oleks oluline komponent laiapõhjalise riigikaitse realiseerimisel ja Eesti julgeoleku kindlustamisel.

Kindlasti on Eestil nn sõjaaja sõjakohtute lahenditeks mitmeid variante. Pean parimaks lahendust, kus Tartus, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste juures toimub sõjakohtu tegevuse täiendusõpe vabatahtlikele kohtunikele, prokuröridele ja advokaatidele. See tagaks üle Eesti neljas maakohtus riigile vajaliku arvu kohtunike jt ettevalmistuse. Seega need sõjakohtud (osakonnad, kolleegiumid) tegutsevad üldkohtute juures esimese astme kohtutena.

Olenevalt süüteo raskusastmest ja keerukusest võiks asja arutada nn sõjakohtu kohtunik üksi või siis kahe kaitseväe ohvitserist kaasistuja osavõtul. Sõjakohtu apellatsioonikohtuid võiks olla üks, asukohaga Tartu ringkonnakohtu juures. Sõjakohtu apellatsioonkohtu otsus ei peaks kuuluma edasikaebamisele.

Sõjakohtu kõik menetlustähtajad eriolukorra ja sõjaajal peaksid olema võimalikult lühikesed ja menetlus operatiivne. Nii sõjakohtu kohtunikud, prokurörid kui ka sõjakohtus tegutsevad advokaadid on läbinud erikoolituse ja täidavad oma riigikaitselist ülesannet, rahuajal aga lahendavad nii kaitseväega seotud ülesandeid kui ka teisi üldkohtule ja nende spetsialiteedile vastavaid asju.

(Artikkel on varem täismahus avaldatud EROK-i kodulehel ning 28.07.2015 ajalehes Postimees)

PIXABAY

Inglid või kangelased?
Erioperatsioonide väejuhatuse lugu 3

ÜKSUS

Nullist pihta ja mineviku varjust välja

Sarja esimesed artiklid käsitlesid erioperatsioonide väejuhatuse eellugu, nüüd aga jõuame ajajärku, mil luurepataljoni koosseisu kuulunud erioperatsioonide jaoskonnast kasvas 2011. aastal välja erioperatsioonide grupp (EOG), mis transformeerus 2013. aastal omaette väeliigiks nimega erioperatsioonide väejuhatus (EOVJ).

Tekst: MARGUS KUUL

Selle ajajärgu kirjeldamist tuleb alustada ühest tähtsast daatumist – 8. mai aastal 2008. Just seda päeva loetakse praegu üksuse sünnikuupäevaks. Nimetatud päeval andis toonane kaitseväe juhataja kindral Ants Laaneots oma käskkirjaga korralduse moodustada erioperatsioonide üksus. Sellega avanes erioperatsioonide jaoskonna liikmetel reaalne võimalus värvata üksusesse uut kaaderkoosseisu ja alustada ressurssidega tagatud erioperatsioonide võime arendamist. Sama, kaitseväe juhataja korraldusega oli erioperatsioonide arendus saanud üheks prioriteediks. Seega ei saanud uue võime arenduses kahtlejad oma umbusule vaatamata enam eirata erioperatsioonide arendustegevusega seotud toiminguid.

Hüpe tundmatusse

Vaatamata kõigele ei läinud erioperatsioonide arendustegevus ladusalt. Esiteks, kuna puudus võimalus värvata avalikult kandidaate valikkatsetele, ei suudetud alguses kokku saada üksuse elujõulisuse tagamiseks vajalikku hulka võitlejaid. Kaitseväelased elasid oma tavakssaanud elurütmis ja erioperatsioonide üksusel polnud kaitseväe kontekstis veel oma kohta, mistõttu teenistust eriüksuses ei peetud prestiižikaks. Seetõttu õnnestuski 2006–2007 värvata erioperatsioonidesse vaid üksikud võitlejad. Näiteks 2006. aastal korraldatud kolmepäevastele katsetele ilmus kohale kaks kandidaati, kellest valiti välja üks.

Võib öelda, et aastatel 2006–2008 vabatahtlikult valikule tulnud hüppasid pea ees tundmatusse. Informatsiooni luurepataljoni alluvuses oleva üksuse tegemiste kohta oli ülimalt vähe, nii et uutele tulijatele, kellest paljud kohe pärast valikkatseid välismaale õppima saadeti, jõudis karm reaalsus kohale alles hiljem, kodumaale tagasi jõudes. Senini oli suurem osa üksuse võitlejaid veetnud teenistuse Afganistani välisoperatsioonil inimluure (HUMINT) meeskonna liikmetena või siis mitmesugustel erioperatsioonidega seotud väliskursustel. Kodus oldi aga väljaõppel, kui väikesearvuline isikkoosseis seda vähegi võimaldas. Siis oli põhirõhk peamiselt operatsioonialale sisenemise harjutustel, nagu näiteks langevarjuhüpped ja sukeldumine. Samuti oli au sees koostöö politsei eriüksusega K-komando. Eelmainitud infiltratsioonimeetodid, mille treenimisega tegeleti, olid samas vaid põnev ja huvitav osa ülesande täitmisele jõudmiseks, ei enamat. Tuli hakata tegelema identiteedi otsimise ning juurdunud harjumuste korrigeerimisega. Mehitatud ja toimivat üksust 2008. aastal tegelikult veel ei olnud. Oli vaid punt mitmesugustel erivägedega seotud taktikalistel koolitustel käinud entusiaste. Nii võib öelda, et pärast kaitseväe juhataja 2008. aastal antud korraldust luua erioperatsioonide võime algas üksuse ülesehitamine nullist. Koostada tuli NATO erioperatsioonide baasdokumentidega kooskõlas

Kaitseväelased elasid oma tavakssaanud elurütmis ja erioperatsioonide üksusel polnud kaitseväe kontekstis veel oma kohta, mistõttu teenistust eriüksuses ei peetud prestiižikaks.

Sageli arvati, et on hea mõte kasutada alles arengufaasis olevat erioperatsioonide üksust vastutegevuseks ajateenijate õppustel

erioperatsioonide arenguprogramm. Verivärsked võimearendajad sattusid nüüd langevarjuga hüppamise asemel bürokraatlikule lahinguväljale, mis oli sel ajal erioperatsioonide arendamise seisukohast eluliselt olulisem. Just võimearenduse algusaastatel kaitseväe peastaabist erioperatsioonidele suunatud paksudest administratiivsete dokumentide „telliskividest“ ladusid erioperatsioonide arendamisele pühendunud võitlejad praegusele erioperatsioonide väejuhatusele tugeva ja kindla alusmüüri.

Võitlus väärarusaamadega

Pärast üksuse ametlikku loomist tuli hakata tegelema enamasti adrenaliini mittepakkuva igava paberitöö ja eelarve planeerimisega. See töö ei olnud aga pundi mõnele, „ühemehearmee“ mõtteviisiga liikmele kontimööda. Eri põhjustel otsustas nii mõnigi mees üksusest lahkuda. Organisatsioonilises mõttes oldi 2008. aastal alles nullpunktis, sest puudus selge nägemus loodava võime olemusest. Võimeprofiili loomine praktikas alles algas. Võime arengusse kaasatud kaitseväelastel nii seespool kui, enamasti, väljaspool üksust võisid olla erioperatsioonide olemusest ja arendamisest täiesti erinevad nägemused. Samas oli see olukord arusaadav, sest teadmised erioperatsioonidest ja tavakssaanud põhitõdedest olid minimaalsed. Näiteks osalemine kahekuulisel USA *ranger*'ite kursusel ei andnud õigupoolest veel piisavat pagasit, et ennast eriüksuslaseks nimetada. Selle taga puudus süsteemne üksikvõitlejat toetav organisatsioon, mis aitaks omandatud taktikalise tasandi teadmisi efektiivselt strateegilisel tasandil rakendada ja sihipäraselt kasutada.

Pole siis mõtet imestada, et arendatavat võimeprofiili nähti aastaid vaimusilma ees näiteks Nõukogude Liidu spetsnazi taolise üksusena või „mehed mustas“ stiilis politsei eriüksusena, kes kuulikindlate kilpidega varustatult vabastab terroristide käest pantvange. Kaitseväe üldisemas (maaväekeskses) kontekstis nähti erioperatsioone pigem operatiivtasandi kaugluureüksusena.

Väärarusaamad erioperatsioonide kasutamisest ja rollist olid visad kaduma. Sageli arvati, et arengufaasis olevat erioperatsioonide üksust saaks efektiivselt kasutada ajateenijate õppustel ja harjutustel, kus siis EOG käiks rändtsirkuse moodi käsu peale vastutegevust tegemas. Niisamuti otsiti või pakuti EOG-le tegevusi, mis fundamentaalselt ei sobinud kokku erioperatsioonide profiili ega tegevusega. Tagasi vaadates võib öelda, et sellised situatsioonid olid

Sageli arvati, et arengufaasis olevat erioperatsioonide üksust saaks efektiivselt kasutada ajateenijate õppustel ja harjutustel, kus siis EOG käiks rändtsirkuse moodi käsu peale vastutegevust tegemas.

loomulikud, sest kaitseväel puudus eelnev kollektiivne praktiline kogemus erioperatsioonide arendamisest, veel vähem selle võime kasutamisest. Kuid seda lünka teadvustati endale selgelt ning saadeti võimalusel oma niigi vähesest isikkoosseisust, alguses enamasti ohvitsere, ainsasse meile kättesaadavasse erivägede kooli, milleks oli USA Fort Braggi roheliste barettide kvalifikatsioonikursus.

Just aastatel 2007–2012 aastal Fort Braggis omandatud teadmised erioperatsioonidest, aga ka roheliste barettide mentaliteet ja võitlusvaim, said rohujuure tasandil määravaks erioperatsioonide võime mõtestatud arendamisel. Kursuse läbinud ohvitserid ja allohvitserid vormisid erioperatsioonide võime selliseks, nagu on selle praegune olemus – jõu kordistajaks. Samas võttis seda võimet arendavatel kaitseväelastel aastaid aega, et taastada poliitilisel tasandil otsustajate usaldus erioperatsioonide vastu ja veenda, et uus loodud võime ei sarnane SOG üksusega. Sel ajal mängisid erioperatsioonide võime edendamises suurt rolli toonane kaitseväe peastaabi ülem ja hilisem kaitseministeeriumi kantsler Riho Terras, kaitseministeeriumis mitmes ametis teeninud praegune kantsler Jonatan Vseviov ning paljud teised.

Sarja järgmises osas jõuame sellise vastuolulise ja samas ühe tähtsaima teemani, nagu seda on valikkatsed üksusesse pääsemiseks. Nagu juba selgeks saanud, pole üksuse loomine ja kujunemine olnud kergete killast. Ja seda ei olnud ega ole ka valikkatsed. Lisaks peatume märgilistel sündmustel üksuse kujunemisloos ning isikutel, ilma kelleta ei oleks üksus see, mis ta täna on.

Nimetu üksus: Rapla maleva langevarjurite rühm

Kaitseliidu Rapla malevas eksisteeriv omapärane entusiastidest langevarjuriterühm keskendub peamiselt luurele, ent vajadusel ja võimalusel ollakse valmis ka sabotaažiks, diversiooniks ning varitsuse korraldamiseks.

Autor: RAPLA MALEV

RAPLA MALEV

Rapla langevarjurite liikmed 2014. aastal Saksamaal õppusel. Dessantvarjudega hüpatakse üldjuhul 350–400 m kõrguselt ja seda ka õppuse stsenaariumis olevale operatsioonialale. Hüpped annavad hea võimaluse rühma liikmeid psühholoogiliselt treenida, viia võitlejad hirmu- ja stressiolukorda

Kuidas endast suuremat vastast rünnates ellu jääda – see on kompleks oskusi, mida 2009. aastal alguse saanud rühma liikmed aastaringses väljaõppes aktiivselt lihvivad. Laskeväljaõpe, taktikalised harjutused, langevarjuhüpped. Kõik see täiendab ja kinnistab meeste oskuste pagasit.

Kõrvuti SAS-i ja Sealiga

Üheks näiteks olgu õppus, mille Rapla malev viis läbi 5. ja 6. mail. Õppusel heideti lennukilt langevarjuritest diversiooniüksus koos laskemoonalastiga Rapla ja Varbola vahelisele alale, eesmärgiga infiltreeruda operatsioonialale ning rünnata seal vastase motoriseeritud kolonni. Järgmisel päeval teostaski langevarjurite üksus kolonnile varitsuse. Järgnes endast suurema vastase eest kand ja varvas põgenemine. Üksuse jälitamiseks kasutati kõikvõimalike vahendeid alates sõidukitest, politsei ja piirivalve jälituskoertest ning lõpetades õhuväe kopteriga.

Samuti osales Rapla üksus juulis Saksamaal Ramsteini õhuväebaasis NATO õhudessantvägede ühisõppusel. Harjutuste eesmärk oli ühtlustada liitlaste dessanteerimisprotseduure, samuti harjutada tegevusi dessandi ettevalmistamisel ning teostamisel. Kõik harjutused viidi läbi ühises formatsioonis, kasutades lennukeid C-130 Hercules. Harjutati lasti heitmist 100 m kõrguselt, ümmarguste langevarjudega dessandi

heitmist 350 m kõrguselt ja tiibvarjudega dessantvarjurite heitmist 3000 m kõrguselt.

Alates 2010. aastast liitlastega koostööd teinud Rapla varjurite rühm on sellest õppusest osa võtnud igal aastal. Meie vabatahtlikest koosnev üksus on ühisõppusel, kus tänavu osales üheksa riiki, ainulaadne, sest teiste riikide üksused on palgalised, alates ameeriklaste Navy Seal rühmast ning lõpetades brittide SAS-i jt erivägedega.

Langevarjuhüpete juures peetakse silmas rohkem psühholoogilist lähenemist ja eneseületamist, sest see annab surmahirmule kõige ligilähedasema tunde.

Surmahirmu hingus

Ehkki seda võiks oletada, ei ole langevarjurite rühm sugugi suletud üksus. Nagu on võimalik liituda Kaitseliiduga, nii on Rapla maleva liikmetel võimalik astuda ka langevarjurite rühma. Esmalt tuleb aga täita mõningad rühmas kehtestatud tingimused ehk läbida koolitused, kus õpetatakse taktikaid ja tegutsemist väikeüksusena. Veel tuleb teha läbi 30 km rännak 15 kg raskusega aja peale, sooritada püstolist ja automaadist taktikalised laskeharjutused ja viimaseks sooritada viis langevarjuhüpet. Langevarjuhüpete juures peetakse silmas rohkem psühholoogilist lähenemist ja eneseületamist, sest see annab surmahirmule kõige ligilähedasema tunde. Oluline on ka teada, et rühmaliikmete suhtumises ja väljaõppes rõhutatakse eriti märksõna „koostöö“. Selle all mõeldakse koostööd nii teiste üksustega kui ka omavahel, individuaaltasemeni välja, sest eesmärk on kõigil ühine – panustamine riigi julgeolekusse.

Väljaõppest moodustavad suure osa laskeväljaõpe ja mitmesugused taktikalised laskeharjutused

RAPLA MALEV

ERAKOGU

Vederikud 1928. aastal Kaitseliidu lasketiiru ehitamas. Paremalt esimene August, kuues Bernhard, seitsmes (koeraga) Karl

Keila kaitseliitlaste häving 1941. aasta suvel

Kaitseliidu Keila malevkonna loomine langeb kommunistide 1924. aasta detsembrimässule järgnenud aegadesse. Ligi viisteist aastat hiljem aga hakati seda süstemaatiliselt hävitama.

Tekst: MATI MANDEL

Keila malevkond toimetas oma toimetusi rahulikult kuni 1939. aastani, mil sõlmiti baaside leping, Eestisse sisenesid Punaarmee väeosad ning neile hakati sõjaväebaase rajama.

Nõukogude okupatsioonirežiimi üheks esimeseks nõudeks oli Kaitseliidu kui „rahvavaenuliku organisatsiooni“ laialisaatmine. 28. juunist 1939 oligi see organisatsioon sunnitud tegevuse lõpetama. Üks valusamaid ja dramaatilisemaid momente oli relvade kokkukogumine.

Kõik ametlikult registreeritud relvad koguti kokku ja läksid algul sõjaministeeriumi, hiljem Punaarmee valdusse. Vaid üksikuid isiklikke või nimestikesse kandmata relvi jäi meeste kätte. Tõsi, siin-seal selliseid arvelevõtmata relvi peideti (Deemant, 1999: 40–46) ja allpool käsitletavad sündmused tõendavad, et seda tegid ka Keila mehed.

Ometi oli Kaitseliidu likvideerimine ränk hoop nii organisatsiooni liikmetele kui kogu rahvale.

Arreteerimised ja küüditamised

Peagi algasid arreteerimised, esialgu peamiselt Tallinnas, aga ka maakondades. Juba enne küüditamist kadus Keilast vähemalt üks mees – 10. juunil 1941. aastal arreteeriti Sõja tänaval elanud ja raudteelasena Tallinnas töötanud Karl Migur. Ilmselt lasti ta kusagil ilma igasuguse kohtuta maha, sest tema saatusest puuduvad arhiivides igasugused andmed.

Perekond Vederike kodus käis koos sõpruskond, kuhu kuulusid paljud Keila noored. Eks seal arutati alanud sõja sündmusi ja võimalikke tulevikuväljavaateid. 14. juuni suurküüditamine mõjus inimestele nagu välk selgest taevast. Keila jaamahoonest veidi Haapsalu pool seisis sünge ešelon. Veoautodel toodi sinna Keila ja ümbruse inimesi. Täägistatud

vintpüssidega tunnimehed ei lasknud kedagi vagunitele ligi. Linnast viidi ära teiste hulgas Kaitseliidu Keila malevkonna pealik Ernst-Johannes Kuljus abikaasa Olgaga, malevkonna pealiku abi Manfred Fiskar abikaasa Liljaga ning kohaliku naiskodukaitse esinaine Mare Suik poja Väino ja ema Liisa-Marie Ilbrega (Mandel, 2001: 36).

Vagunites eraldati mehed naistest ja lastest. Mehed ja Naiskodukaitse juht Mare Suik nimetati arreteerituteks ning viidi vangilaagritesse. Nad kõik (v.a Simson ja Varma) mõisteti erinõupidamise otsusega mahalaskmisele. Kuljus, Suik, Mathiesen ja Sarmo lastigi maha kui Kaitseliidu liikmed, Fiskar suri enne otsuse täideviimist. Nälga surid vangilaagris ka Simson ja Varma. Neid, kes 1941.–1942. aasta talvel Nõukogude vangilaagrites ellu jäid, võib tõesti lugeda õnnesärgis sündinuteks.

Juuniküüditamisega polnud Kaitseliidu Keila malevkond siiski veel täielikult hävitatud. Järgmine raske löök tabas neid seoses sõja algusega.

Sõja algus ja uued repressioonid

22. juunil arreteeriti ja viidi vangilaagrisse Kaitseliidu Keila malevkonna sanitaarpealik Jüri Raa. Erinõupidamise otsusega mõisteti talle 4. juulil 1942. aastal 10 aastat vangilaagrit. Paraku oli Raa aga surnud juba 22. jaanuaril 1942 (Mandel, 2001: 52).

Sõja alguspäeva, 22. juuni õhtupoolikul läksid kaks noort meest, Peetri külas Nurme talus elanud Arnold Väljamäe (s. 1924) ja Liivaku talust pärit Endel Taimsaar Paldiski maanteele, tolleaegse Martin Lutheri mälestussamba lähedale. Väljamäe oli enne võtnud kodust talu räästa alt peidust vintpüssi ning kaevanud maa seest välja pudeli padrunitega. Väljamäe hilisema tunnistuse kohaselt oli poistel olnud juttu alanud sõjast ning Endel Taimsaar jätnud Väljamäe maanteele Punaarmee autosid ootama, et neid tulistada, ise läks aga Keilasse Vederikkude juurde. See mõtlematu tegu, mida ilmselt keegi peale poiste endi aimatagi ei osanud, läks neile ning paraku ka nende tuttavatele ja sugulastele kalliks maksma.

Juuniküüditamisega polnud Kaitseliidu Keila malevkond siiski veel täielikult hävitatud. Järgmine raske löök tabas neid seoses sõja algusega.

Peagi läheneski Tallinna poolt auto punaarmeelastega. Väljamäe, kes oli kerges joobes, avas selle pihta tule, teadmata, kas ta kedagi tabas. Auto ei peatunud, vaid sõitis edasi Paldiski poole. Siis peatas Väljamäe ühe Tallinna poole sõitva veoauto, ronis selle kasti ja sõitis autol mõned kilomeetrid Tallinna suunas. Sõites tulistas ta autokastist veel ühte vastutulnud punaarmeelaste autot. Seejärel, jõudnud umbes 6 kilomeetri kaugusele Keilast, peatas Väljamäe kabiinile tagudes auto, viskas vintpüssi ja padrunid põõsasse ning hakkas jala Keilasse tagasi tulema.

Keilas siirdus Arnold Väljamäe Vederike juurde. Viimased elasid nn Alt-Trahteris. See oli vana kõrtsihoone Paldiski maantee ääres, umbes

HARJUMAA MUUSEUM

Samariitlaste kursused. Esimeses reas paremalt: Marta Raa, Keila malevkonna pealik Ernst Kuljus, Olga Kuljus; teises reas paremalt kolmas Keila naiskodukaitsjate esinaine Mare Suik

ERAKOGU

Keila malevkonna pealiku abi advokaat Manfred Fiskar

AJALUGU

600 meetrit Martin Lutheri ausambast Keila pool. Sinna olid kogunenud Karl ja Bernhard Vederik, Viktor Prank, Arnold Brido, Agu Kalda (Krims) ja Endel Taimsaar – enamik neist selleks, et Vederike raadiost äsjapuhkenud sõja uudiseid kuulata. Kas noormehed omavahel midagi ka tulistamisest rääkisid, pole teada.

Kuna Karl Vederiku jalgratas oli kadunud ning Arnold Väljamäe väitis end olevat seda näinud Lutheri mälestussamba lähedal, sõitis ta koos Taimsaarega ratast ära tooma. Leidnud Vederiku ratta, asusid poisid tagasiteele (Ülekuulamise protokoll, 1941). Selgus aga, et maanteel juba varitseti neid. Nimelt oli Arnold Väljamäe tulistamisel olnud ka tulemusi – ühel autol sai surma seersant Sinkov, teisel autol said aga haavata kaitseehituse töölised Magda ja Paul Marmor ning autojuht Klamm.

Arnold Väljamäest veidi maha jäänud Taimsaare pidasid punamadrused kinni. Tal õnnestus siiski lahti rabeleda ja püstolist tulistama hakata. Tulevahetuses sai mitu madrust haavata, Endel Taimsaar ise aga surma. Tema laiba viisid madrused tuvastamiseks vallamajja.

Madruste käest pääsenud Arnold Väljamäe läks aga ööbima Keilasse Arnold ja Ljudmilla Helgiste juurde. Järgmisel päeval ta arreteeriti. Ülekuulamisel tunnistas poiss, et ta tõesti tulistas punaarmeelastega veoautosid, kuid väitis, et mõte oli tulnud Taimsaarelt, padrunid saanud ta aga viimase onult Karl Rannalt.

Uurijate peas tekkis nüüd ilmselt idee suuremast nõukogudevastasest organisatsioonist. Väljamäelt hakati välja pressima kõiki tuttavaid, kelle suust oli vestlustel kõlanud midagi nõukogudevastast. Väljamäe jutustaski kõigist, kes olid midagi kriitilist Nõukogude võimu vastu lausunud. Nii sattusid löögi alla Arnold Väljamäe naabrid Peetri külas Arnold Brido, Agu Kalda, Johann Taimsaar (sünd. Teimann) ja tema juures ajutiselt elanud vend Karl Ranna (sünd Teimann), samuti kaitseliitlastest vennad Vederikud Keilast, kelle juures tihti koos käidi.

Väljamäe ülestunnistustele ja ilmselt uurija fantaasiale toetudes algasid nüüd arreteerimised. Juba 23. või 24. juunil vahistati vennad Karl ja Bernhard Vederik, vennad Karl Ranna ja Johann Taimsaar, Arnold Brido, Agu Kalda, Arnold Väljamäe isa Mihkel Väljamäe, samuti Endel Taimsaare poolvend Arnold Helgis. Kõikjal toimusid läbiotsimised. Läbi otsiti ka kabelid kirikaias. Keskväljakupoolse kabeli katuse alt leiti kohalike teatel relvi, mille olid sinna ilmselt peitnud vennad Vederikud.

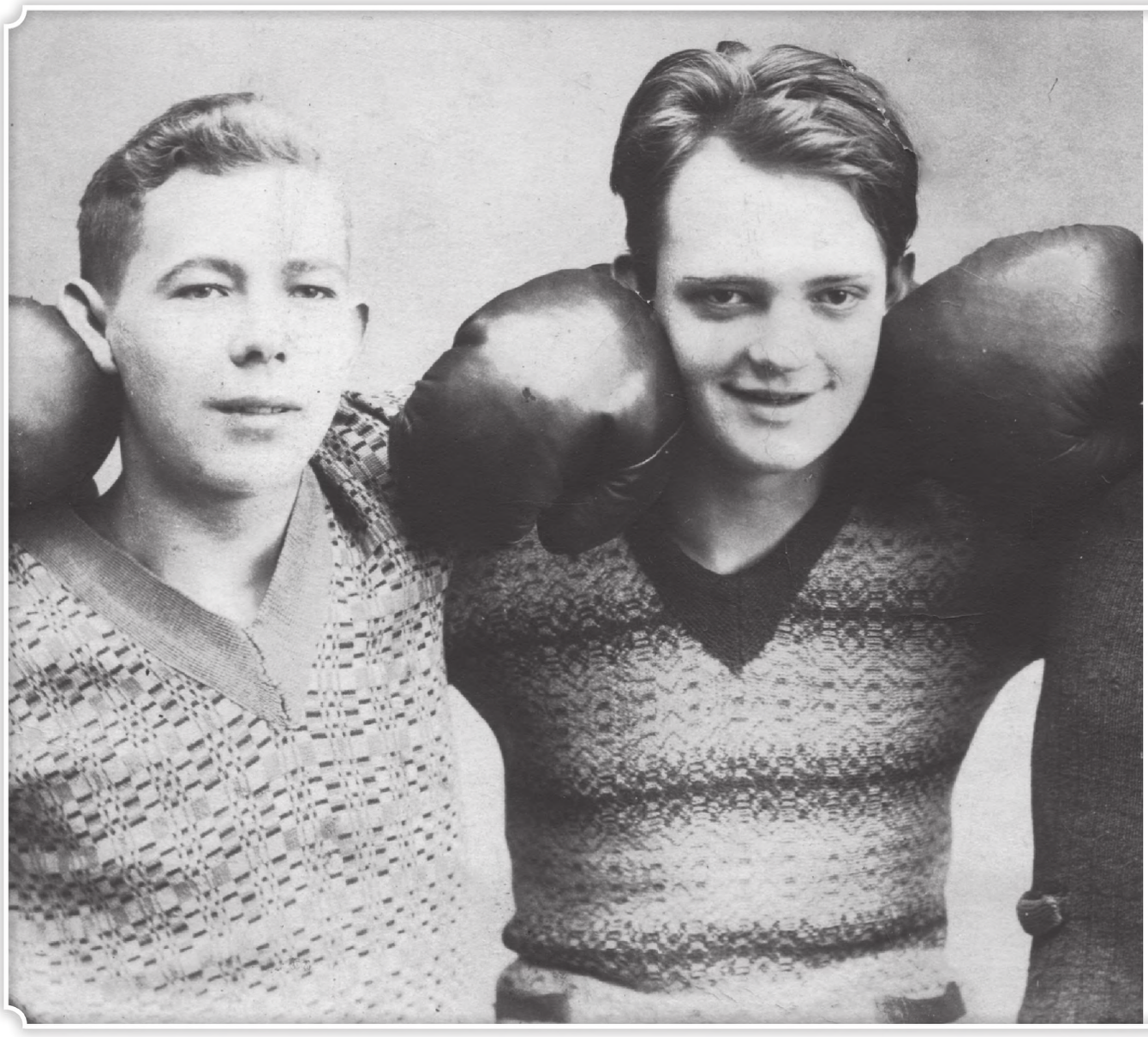

ERAKOGU

Kaheksa arreteeritut – Karl ja Bernhard Vederik, Karl Ranna, Arnold Brido, Agu Kalda (Krims), Arnold Helgis, Johann Taimsaar ja Arnold Väljamäe – viidi Paldiskisse. Algas uurimine. Paldiskisse viidi ka Arnold Helgise naine Ljudmilla, Taimsaarte naaber Emilie Villa ja veel mõned isikud, kelle nimed pole teada. Ljudmilla oli olnud varem venelasega abielus ning oskas vene keelt. Kuna ülekuulamistel tõlgiti üht-teist valesti, ei pidanud vene keelt mõistnud naine vastu ja sekkus. Ta rääkiski enda vabaks. Ljudmillale oli isegi lubatud tema mees vabaks lasta, seda aga ei juhtunud.

Peasüüdlane Arnold Väljamäe rääkis ülekuulamistel ka teistest isikutest, kes Karl Vederiku juures millalgi varem „kontrrevolutsioonilise iseloomuga“ jutuajamistest osa olid võtnud. Nõukogude uurijate meelest oli juba jutuajaminegi rangeimat karistust väärt süütegu. Nüüd hakati otsima ka August ja Anton Vederikku. Viimased jõudsid aga peituda ning endid kuni rinde Tallinna alla jõudmiseni Jälgimäe kandis varjata.

Punalipulise Balti laevastiku sõjatribunali väljasõiduistung toimus Peetri tn 43 asunud eramajas. Vahistatuid ja tribunali kutsutud tunnistajaid peeti umbes nädal aega kinni kuurilobudikes sama maja õuel. Ülekuulamistel kasutati ilmselget peksu ja piinamist. Kellegi poolt omavahelises jutuajamises lausutut peeti juba karmiks süüteoks. Tribunal mõistis kaheksa arreteeritut surma ja nad lasti ilmselt juba juuli esimestel päevadel Paldiskis maha. On arvatud, et see toimus Paldiski Luteriusu kiriku müüri ääres (Kannatuste aasta, 1943: 207–208). Kuhu hukatud maeti, pole teada. Üheksandale arreteeritule, Arnold Väljamäe isale Mihkel Väljamäele, mõisteti 10 + 5, kuid ta suri Ussollagis juba 5. novembril 1941. aastal (Nõukogude ..., 2005: 817).

Okupantide käest polnud pääsu

Sõda käis. Arreteerimised Keilas aga jätkusid. Kaitseliidu liikmetest puudutasid need Vederike head sõpra rühmapealik Oskar Millerit ning kaitseliitlast Aleksander Lehiset, aga ka reservmajor Ernst-Theodor Susi, Keila politseikomissari Ain Samalood ning varem raudteepolitseis töötanud August Palametsa, Erich Buschi ja Valter Paalamäed. Oskar Miller oli töötanud Tähe vabrikus.

Keila malevkonna rühmapealik Oskar Miller (keskel) õpilasena

Keila malevkond enne II maailmasõda

Kaitseliidu Keila malevkonna loomine langeb kommunistide 1924. aasta detsembrimässule järgnenud aega. 1930. aasta 15. juunil pühitses Keila kaitseliit oma viiendat aastapäeva. Perioodiliselt viidi läbi õppusi, sealhulgas talviseid. Mõnikord sõideti selleks ka Keilast kaugemale. Siis hoolitses Naiskodukaitse toitlustamise eest, enamasti keedeti suppi.

Keila malevkonna pealik oli lipnik Ernst Kuljus ja pealiku abi advokaat Manfred Fiskar. Mõlemad mehed olid Vabadussõja läbi teinud. Kuljus oli tõeline rahvamees ja seltskonnategelane, kes lõi kaasa ka tuletõrjes ja kultuuriüritustel. Karl Vasko juhtis linnakompaniid, August Alter maakompaniid. Relvad olid igal mehel kodus. Arupeale ehitati korralik lasketiir. Sinna rajati 300meetrine laskerada ja varjend. Mäletatakse, et varjendi nurgakivi alla asetati silinder dokumentide ja ajalehtedega. See varjend jäi ilmselt nõukogudeaegse tankimäe alla. Kui tankipolk Keilast lahkus, veeti tankimäele hoonete rusud ning sellest on praeguseks kujunenud tõeline suusamägi.

Lasketiiru rajamisel lõid kaasa paljud Keila linna ja lähiümbruse noored. Eriti aktiivsed olid vaesevõitu perest sirgunud vennad Vederikud – Karl, Bernhard, August ja Anton –, kelle kohta võib lausa öelda, et nad elasid lasketiirus. Karl Vederik oli malevkonna relvur ja suur tehnikahuviline. Kodus oli neil töökoda, kus meisterdati kõike. Karl tegeles metalliga, Bernhard oli rohkem puutöömees. Karl ja Bernhard töötasid ka Arsenali tehases. Bernhard oli seal teinud relvade puitosi.

Keila kaitseliitlased olid organiseerinud ka mererühma, aga see ei läinud käima. Küll aga hakkas tegutsema Naiskodukaitse, samuti noorkotkad ja kodutütred.

Samalo, Milleri ja Susi mõistis erinõupidamine surma. Kaks esimest lastigi vangilaagris maha, Susi suri aga ise enne otsuse täideviimist (Mandel, 2001: 53–55).

Arreteerimistest pääsenud kaitseliitlased üritasid metsadesse peituda. Nii näiteks kaevasid Kaarli ja Bernhardi arreteerimisest pääsenud vennad August ja Anton Vederik endile Vääna jõe kaldasse koopa ja varjasid end seal augusti teise pooleni, mil rinne Tallinna alla jõudis. Siis liitusid nad koos Saksa vägedega Saue kanti jõudnud metsavendadeomakaitselastega. Rängad lahingud puhkesid siis Tallinnast lõuna pool, Allikuküla väljadel. Seal hukkus vendadest kolmas, August. Neljas vend Anton arreteeriti aga juba pärast sõda, 1952. aastal, süüdistatuna Omakaitses osalemises, ning mõisteti 25 aastaks laagrisse (Nõukogude ...,1998: 572). Tal õnnestus siiski laagriaeg üle elada ja Eestisse tagasi jõuda.

Keila kaitseliitlased polnud aga ainukesed, kes I Nõukogude okupatsiooni ajal hävitati. Sama saatus tabas kaitseliitlasi üle kogu Eesti. Keda ei jõutud arreteerida, need osalesid aktiivselt lahingutes Eesti vabastamise eest. Loodeti ju, et Hitler taastab Eesti iseseisvuse. Paraku seda ei juhtunud. Üks okupatsioon asendus lihtsalt teisega. Kui Punaarmee ja selle repressiivorganid 1944. aastal Eestisse tagasi jõudsid, algasid uued arreteerimised. Vangilaagritesse saadeti kõik, keda arvati olevat teeninud Saksa okupatsiooni, sealhulgas paljud omaaegsed kaitseliitlased. Nüüd oli põhisüüdistuseks juba Saksa okupatsiooni ajal toimunu. Vangilaagritesse saadeti nii need, kes olid Omakaitse liikmetena kommuniste püüdnud, kui ka need, kes olid vaid mõnda silda valvanud.

Allikad:

Mandel, M. (2001). Traagiline suvi 1941 Keilas. Harjumaa uurimusi 6, Harjumaa Muuseum, Keila

Deemant, K. (1999). Relvade peitmisest 1940. aastal. Tuna nr 4

Arnold Väljamäe ülekuulamise protokoll 23. juunist 1941. – ERAF f. 129, n. 1, s. 26036, 6—6p

Eesti rahva kannatuste aasta. (1943). Koguteos I, Tallinn

Nõukogude okupatsioonivõimu poliitilised arreteerimised Eestis (2005). Köide 3. Koostanud Leo Õispuu. Tallinn

Nõukogude okupatsioonivõimu poliitilised arreteerimised Eestis (1998). Köide 2. Koostanud Leo Õispuu. Tallinn

Puuk, kuri vaim

PIXABAY

Lätlaste vaim – just sellise nimega õnnistas 1636. aastal Kura piiskop Paul Einhorn oma raamatus „Reformatio gentis Letticae" teatavaid meie metsades ringi luusivaid elukaid. Keda Tema Pühadus silmas pidas? Õige, puuke!

Tekst: KAIDO TAMM

Lätlaste kurjast vaimust saab Eestis igal aastal vaevatud tuhatkond inimest. Ei hooli see kurjam ohvri veregrupist ega -toonistki. Jah, isegi presidendi vere imemisest ei kohku nad tagasi. Väidetavalt olla Abja-Paluoja kiirabis terve stend sealkandis ringi asjatanud president Ilvesest välja sikutatud puukidest.

Kuidas ennast puukide eest kaitsta?

Et ennast vaenlase vastu tõhusalt kaitsta, peab teadma tema käitumisharjumusi – seda, mis talle meeldib ja mis mitte. Sama kehtib puukidest hoidumiselgi. Puugid ei talu pikaajalist kuivust ega palavust. Seega eelistavad nad varjulisi või niiskeid kohti.

Puugioht on kõige suurem kohtades, kus on tihe, madalakasvuline taimestik, nagu rohi, niiske sammal või madalad põõsad. Laias laastus võib öelda, et puugid varitsevad meid metsas, kus on suuremal või vähemal määral täidetud kõik nimetatud tingimused. Seega tuleks nendel aladel enda kaitsmiseks puukide eest rõivastuda saabastesse, pikkadesse pükstesse ja pikkade varrukatega särki.

Riskipiirkonnas viibides on hädavajalik ennast iga päev kontrollida – äkki on mõni elukas ikkagi kaitseriietusest läbi tunginud. Kontrollida tuleb ennast just seepärast, et puukborrelioosi edasiandmiseks peab puuk olema naha küljes pike-

Iga neljas meie metsades varitsev puuk kannab borreeliabakterit. Puukentsefaliidiviirust kannab aga vaid kuni viis puuki sajast

PIXABAY

mat aega, vähemalt öö läbi. Seega on puukborrelioosi võimalik vältida isegi siis, kui ennast keha külge imenud puuk seda kannab.

Tõsi, puukentsefaliidi vastu end sedasi ei kaitse. See viirus kandub nakatunud puugisüljega edasi minutite jooksul. Küll aga, erinevalt puukborrelioosist ehk Lyme`i tõvest, on puukentsefaliidi vastu olemas vaktsiin.

Tore on ka teada, et mitte kõik puugid ei ole haigusetekitajatega nakatunud. Terviseameti instituudi hinnangul on Eestis Borrelia perekonna bakterite suhtes positiivseid puuke u 25% ehk iga neljas. Puukentsefaliidiviiruse suhtes positiivseid puuke on looduses veelgi vähem. Seda viirust kannab vaid kuni viis puuki sajast.

Puukide eemaldamine

Puugid ei kinnitu alati esimesele kokkupuutekohale, milleks on sageli jalalaba või -säär. Nad otsivad inimese pealt niiskust ja soojust ning eelistavad karvadega kaetud kohti. Sageli võib puugi hammustusi leida ka paindekohtadest (kaenlaalused, põlveõndlad) või peanahalt, samuti kõrvatagustest, tuharatelt jne. Puugi hammustust üldjuhul ei tunta, sest salakaval mutukas eritab oma süljega ka valu tuimestavat ainet.

Ent kui te puugi oma nahalt leiate, tuleb see eemaldada nii ruttu kui võimalik. See ei pruugi olla kõige lihtsam toiming. Esiteks on nad väga väiksed – kõige sagedamini inimest hammustavate puukide pikkus ulatub kõigest millimeetrini, täiskasvanud puuk võib olla kuni nelja millimeetri pikkune. Teiseks kinnituvad puugi kärsa kidad tugevasti nahka.

Puuki on kõige parem eemaldada puugipintsettide või puugieemaldajatega. Nendega saab puugist õrnalt, teda liiga kõvasti pigistamata kinni haarata ning putukas tervena eemaldada. Võtke puugist kinni võimalikult naha lähedalt ning tõmmake teda aeglaselt ja ettevaatlikult ülespoole. Püüdke puuki võimalikult vähe pigistada ja ta tervena kätte saada. Pärast puugi eemaldamist oleks hea puhastada hammustuspiirkond desinfitseeriva ainega.

Kuidas nakkust ära tunda

Puugihammustus ei vaja ravi, välja arvatud siis, kui teil tekivad haigussümptomid. Kui aga hammustuse kohal levib lööve või ilmnevad n-ö gripinähud, nagu valu, palavik ja väsimus, pöörduge arsti poole. Need võivad olla puukborrelioosi tunnused. Tavaliselt ilmuvad need 3–30 päeva pärast puugihammustust. Tüüpiline varane haigustunnus on laienev lööve või mitmed punased laigud, mis asuvad sageli keha painutuspindadel või karvadega kaetud piirkondades. Infektsioon võib põhjustada ka lümfisõlmede turset. Laienev lööve võib olla täiesti valutu või sügeleda ja olla tundlik. Kõigil patsientidel ei ole lööve ringjas, see võib olla ka teistsuguse kujuga.

Kontrollida tuleb ennast just seepärast, et puukborrelioosi edasiandmiseks peab puuk olema naha küljes pikemat aega, vähemalt öö läbi. Seega on puukborrelioosi võimalik vältida isegi siis, kui ennast keha külge imenud puuk seda kannab.

Puukentsefaliit, mida esineb harvem kui puukborrelioosi, võib samuti alata gripilaadsete sümptomitega, järgnevad haigusnähud on aga sageli rasked ja kauakestvad. Algus võib olla tagasihoidlik – kerge palavik, halb enesetunne, peavalu, lihasevalud, iiveldus, isutus, seedehäired, ülemiste hingamisteede katarri nähud. Nädala jooksul need kaebused kaovad, haige paraneb. Ühel kolmandikul nakatunutest tekib 2–8 päeva jooksul, vahel ka kuni 20 päeva hiljem uus kehatemperatuuri tõus, millega kaasnevad tugev peavalu, iiveldus, oksendamine, valgusekartus, kuklakangestus, uimasus ja üldine halb enesetunne. Kujuneb välja peaaju- ja ajukelmepõletik. Puukentsefaliidile ei ole ravi, kuid selle sümptomeid saab leevendada. Haiguse läbipõdemine annab eluaegse immuunsuse, mistõttu tulekski lasta end vaktsineerida.

Müüdimurdja

PIXABAY

Rahvapäraseks võtteks on puugi määrimine enne väljatõmbamist näiteks petrooleumi, tärpentini, bensiini või õliga. Sellega aga põhjustatakse puugile hapnikupuudus, mis sunnib teda hammustusavasse oksendama, suurendades borrelioosi nakatumise ohtu.

Puuki ei tohi tagakehast pigistada ega kõrvetada, samuti ei ole vaja puuki väljatõmbamise ajal kruvida ega keerata. Sellega võib samuti suurendada haigustekitajate sattumist hammustuskohta.

On levinud valearusaam, et puugid kukutavad ennast ohvrile puu otsast. Puugid varitsevad tavaliselt pikematel rohukõrtel, ent ei roni puudele ega põõsastele. Need pisikesed parasiidid ootavad kannatlikult, et mõni loom lähedusse satuks. Puuk tunneb liikuva keha soojust ning ilmselt ka lõhna ja ronib kiiresti ohvrile.

Vahel arvatakse, et borrelioosi võib nakatuda ka talupiima juues, niisamuti sääsehammustusest või lemmiklooma paitades. Seegi ei vasta tõele.

Loogiline samm kodutütrest naiskodukaitsjaks

Betti Vals veetis kodutütrena kümme erinevaid seiklusi täis aastat. Pärast täiskasvanuks saamist tegi ta enda meelest ainsa loogilise sammu ning liitus Naiskodukaitsega.

Tekst: ELISABETH PEHK

NOORED

Bettist sai kodutütar üsna paslikul kuupäeval, 24. veebruaril. See oli 2004. aastal, kui ta oli veel teise klassi õpilane.

Millal sai sinust kodutütar ja miks?

„Kodutütreks sain tänu oma emale, kes töötas siis ja töötab praegugi Põlva maleva noorteinstruktorina. Kuna ema oli ka Kodutütarde Põlva II rühma rühmavanem, siis olin juba mitu aastat enne kodutütreks astumist käinud temaga laagrites ja muudel põnevatel üritustel kaasas. Ootasin põnevusega, millal ma 8aastaseks saan ja võin täieõigusliku kodutütrena laagrites osaleda."

Mida andis sulle kodutütreks olemine?

„Kodutütreks olemine on mulle andnud palju eluks vajalike teadmisi. Kuigi arvan, et ma ei osanud neid teadmisi sel ajal veel väärtustada. Nüüd, ülikoolis õppides, oskan ma Kodutütarde organisatsioonist saadud teadmisi hinnata. Mulle oli üllatuseks, et väga vähesed täiskasvanud teavad, kuidas näiteks minestanud kaaslasega käituda. Olen kodutütrena mitmeid kordi õppinud esmaabi andmist ning oskan seetõttu hädaolukorras tegutseda.

Kodutütreks olemine on õpetanud mind ka koostööd tegema ja teistega arvestama. Pikkadel rännakutel käimine on õpetanud üksteisega arvestamist ning vastastikust usaldust. Väga oluline on meeskonnatööoskuse kogemus, kui juhusliku valiku alusel loodud meeskonnas, näiteks laagris või mõnel võistlusel, tuleb koos võõrastega ühiselt tegutseda ja ülesandeid lahendada. Kõige rohkem andis kodutütreks olemine mulle lahedaid kogemusi ja kustumatuid mälestusi.

Üle Eesti toimuvad laagrid ja võistlused on andnud mulle võimaluse Eestis ringi sõita ning oma armast kodumaad tundma õppida. Pealinnalaagrites sain külastada kohti, kuhu tavainimene eriti ei satu, nagu Riigikogu, Kadrioru loss, Kaitseliidu peastaap. Samuti on kodutütreks olemine kasvatanud minus austust Eesti Vabariigi kui oma kodumaa vastu. Tähtpäevadel kodutütre vormi riietumine, Eesti hümni laulmine

KRISTEL PEHK

Endised kodutütred ja praegused naiskodukaitsjad võidupüha paraadil Võrus 2016. aastal. Vasakult Reilika Mägi, Lisete Vals ja Betti Vals

Üle Eesti toimuvad laagrid ja võistlused on andnud Bettile võimaluse ringi sõita ning oma kodumaad tundma õppida, pakkunud uusi kogemusi ja oskusi

ning muidugi paraadidel käimine on kasvatanud minust tõelise kodumaa-armastaja. Olin kodutütar 10 aastat. Pidin organisatsioonist lahkuma, kui sain 19aastaseks."

Mis on sul kodutütreajast eriti eredalt meeles?

„Kõige eredamad mälestused on mul kodutütarde rännakust Ernake, kus ma käisin kolmel korral. Meenutame veel praegugi, kuidas me rännaku ajal metsa ära eksisime, kraavi ületades põlvini vette kukkusime ja villis jalgadega kaaslast seljas finišisse vedasime. Rännakud olid rasked ja nõudsid suurt eneseületamist, kuid nendest on tohutult palju rõõmsaid mälestusi. Ja meeles on ka see, kui sain 2013. aastal Kodutütarde kõrgema tunnustuse – hoolsusmärgi. See oli meie ringkonnas esimene."

Miks astusid Naiskodukaitsesse, kas kellegi eeskujul?

„Pärast kodutütarde organisatsioonist välja astumist oli minu jaoks ainuke loogiline samm liituda Naiskodukaitsega, sest teadsin, et tahan jätkata kodutütrena käidud rada. Pealegi olid Naiskodukaitses juba minu ema Aile ja õde Lisete, kes olid mulle eeskujuks. Olin tänu nendele Naiskodukaitse tegemistega kursis ning teadsin, et Naiskodukaitsesse kuuluda on sama lahe ja huvitav kui kodutütar olla."

Kuidas on möödunud sinu esimesed aastad Naiskodukaitses?

„Väga kiirelt. Olen läbinud Naiskodukaitse baasväljaõppe kõik moodulid ning osalenud paljudel üritustel. Olen aktiivne naiskodukaitsja, kuigi teises linnas koolis käimine on paljudest üritustest osavõtmise keeruliseks teinud. Olen endale lubanud, et pärast ülikooli lõpetamist pühendan Naiskodukaitsele rohkem aega."

Kas Naiskodukaitses on huvitav?

„Jaa. Nii nagu Kodutütarde organisatsioon, pakub ka Naiskodukaitse palju erinevaid võimalusi, mida teha. Olen kindel, et igaüks leiab endale meelepärast tegevust ning üritusi, millest osa võtta. Tuleb lihtsalt ise aktiivne olla."

KRISTJAN PRII

THE SNAPS

5 X KARRI KAAS

KES NAD ON?

Kaitseliidu tänavune emadepäevatervitus oli paljudele tore üllatus. Nimelt lindistas ja tegi muusikavideo selleks puhuks ansambel The Snaps Kaitseliidu kaasabil.

Tekst: JARMO TAEL

EESKUJULIKUD JA EDUKAD KOTKAD

Kõik bändi liikmed on ühtlasi ideaalsed noorkotkad. Nad on üpris edukalt jätkamas oma haridusteed Pärnu linna gümnaasiumides. Hea käitumise poolest võib neid rühma noorematele liikmetele eeskujuks seada. Nad on ka edukad sportlased, kes on vabariiklikel võistlustel saavutanud häid kohti mitmesugustel aladel, alustades jalgpallist ja lõpetades odaviskega. Võistkonnana on nad hästi esinenud noorkotkaste maakondlikel võistlustel ning esindanud rühma ka vabariiklikel võistlustel. Suurimatest saavutustest võiks ette lugeda auhinnalised kohad maakondlikel sõjalis-sportlikel mängudel „Kivid ja kännud“ ning „Vändra sprint“. Rühmaüritustel ei ole nad pelgalt osalejad, vaid aitavad nõu, jõu ja ideedega korraldamisel kaasa.

Olgu kohe öeldud, et kõik bändi liikmed – Jaan Endrik Kirsi (trumm), Karl Mumme (bass), Taavi Raudkivi (kitarr) ning Tanel Vaikjärv (kitarr/laul) – on Kaitseliiduga otseselt seotud. Nad on kõik Noorte Kotkaste Pärnumaa maleva Audru rühma liikmed.

Kirjeldage palun, kuidas te omavahel tuttavaks saite ning bändi tegema hakkasite?

Karl: „Suured sõbrad oleme omavahel kooli algusest saati."

Tanel: „Mäletan, et bändi alustamise idee istutas meile 4. klassis pähe muusikaõpetaja, kes arvas, et meist võiks asja saada."

Jaan Endrik: „Mina ja Tanel oleme bändis tegutsenud algusest peale. Teised on liitunud hiljem."

Taavi: „Kõigepealt oli meie bändi nimeks Bermuuda Nurgad, mille järgi meid senini on lähedaste hulgas teatud. Kuna aga ajaga muutub palju, siis hakkas eelmine nimi meid pisut tüütama ning alates sellest aastast tegutseme nime all The Snaps."

Mis teid muusika tegemise juures paelub?

Tanel: „Mind paeluvad need hetked, kui saame laval koos gruuvida, jagada oma loomingut teiste inimestega ning lihtsalt muusikasse totaalselt ära kaduda."

Kui palju teie bändi repertuaarist moodustab omalooming?

Taavi: „Hetkel on meil neli endakirjutatud lugu – „Our story", „Youngsters", „Summertime love"."

Jaan Endrik: „Ja loomulikult „Aeg", mida kõik said emadepäevatervitusena kuulata."

Karl: „„Summertime love" on alles suhteliselt uus lugu, mida fännid saavad esialgu kuulata ainult *live*-esinemistel, kuid lähiajal peaks lugu ka internetiavarustesse jõudma."

Kuidas sattusite Noorte Kotkaste organisatsiooni liikmeteks?

Karl: „Astusin liikmeks, kuna paar sõpra olid juba liitunud. Nad rääkisid mulle, kui põnevaid laagreid ja üritusi organisatsioonis korraldatakse. Siis hakkasingi mõtlema, et miks mina peaksin nendest põnevatest sündmustest eemale jääma, ning astusin samuti liikmeks."

Jaan Endrik: „Minu kotkaks astumises mängis suurt rolli endine Audru rühma juht Siim Vahkel, kes meid igale poole kaasa võttis."

Tanel: „Kindlasti ei tohiks ära unustada asjaolu, et viiendas klassis sai meie klassijuhatajaks õpetaja Kai Oraste (Kodutütarde Audru rühma juht), kes meid samuti tagant utsitas. Meie klassist oli organisatsiooniga liitujaid päris mitu, alguses olidki rühma kokkusaamised rohkem nagu klassiõhtud."

Taavi: „Mina olen rühmas suhteliselt uus liige. Kuna sõbrad käisid pidevalt nädalavahetustel eelnimetatud huvitavatel üritustel, siis hakkas mindki asi huvitama ning astusin eelmisel aastal liikmeks."

Mis on teie jaoks kõige olulisem, mida olete Noorte Kotkaste organisatsioonist saanud?

Tanel: „Tänu noorkotkaste organisatsioonile olen saanud palju uusi tutvusi ja toredaid emotsioone erinevatest laagritest ja võistlustest osa võttes. Kõige tähtsam tarkus, mida organisatsioon mulle on õpetanud, on see, et meeskonnatöö on ikka üle kõige."

Karl: „Kõige parem osa on siin see üleüldine sõbralikkus kõigi kotkaste ja kodutütarde vahel. Ja õppinud olen, nagu teisedki, et ikka meeskonnatöö on see „edasiviiv jõud"."

Jaan Endrik: „Minu puhul samuti uued tutvused ja tiimitöö. Ma usun, et mõistame üksteist tiimis n-ö poolelt sõnalt, mis ülesannete lahendamise juures on väga tähtis. Oleme ka vabal ajal väga palju koos."

Taavi: „Kõige parem tunne ülesande lahendamisel on see, kui vastus mõeldakse välja kogu meeskonna tegevuse tulemusena."

Ja lõpetuseks, kui kellelgi peaks tekkima huvi teid esinema kutsuma, siis kuidas on võimalik teiega ühendust saada?

Tanel: „Meiega on võimalik kontakti saada e-mailiga (thesnaps17@gmail.com) või Facebooki kaudu."

Karosta metamorfoos

Mäletan. Raske võtmekimp mu higise käe otsas kõlkumas. Süda rinnus tagumas. Veel. Otsekui aimates. Halba. Mäletan ennast seismas kambri number 18 ukse ees. Selja taga paksu värviga mustaks võõbatud seintega koridor. Summutatud karjeid raskete rauduste taga. Ei taha, aga mäletan. Igavesti. Siin, Karosta vangla külmade müüride vahel, kust mitte keegi mitte kunagi põgenenud ei ole.

Tekst: ASSO PUIDET

On 1944. aasta sügistalv. Midagi on kohutavalt valesti. Maailmas. Meis endis. Ja siin, Lätimaa edelanurgas, Liepaja külje all, Karosta sõjasadamas. Reaalsus on moondunud võikaks, äraspidi pööratud, väändunud pildiks aja mõranenud kõverpeeglis.

Palatid! Kambrite asemel oleks pidanud siin, 1904. aastal valminud, sõjaväehaiglaks ehitatud kahekorruselises hoones asuma palatid! Vormis valvurite asemel oleksid heledates toonides, päikeselistes koridorides pidanud liikuma valgetes kitlites õed, ohvitseride asemel korraldusi andma arstid. Vangla ülema kabinetis oleks pidanud istuma peaarst. Ja hukkamiskomandod – nende asemel oleksid siit pidanud sisse-välja kiirustama meedikute brigaadid.

Aga nii ei ole. Haiglana ei jõutudki hoonet kasutusele võtta. 1905. aastal haaras kogu Tsaari-Venemaad revolutsioonilaine, mis ei läinud mööda ka Karosta sõjasadamast – ühest tähtsaimast, Balti mere laevastiku kodusadamast, mille iga rajatis rõhutas impeeriumi vankumatut suursugusust ja toredust.

Nagu mujal riigis, nii suruti siingi töölisklassi ja revolutsioonilise madruste mäss maha veel enne, kui see õigupoolest alatagi jõudis. Ülestõusnud madruseid polnud aga mujale sulgeda, kui sellesse vastvalminud, sõjaväehaiglaansamblisse kuulunud hoonesse. Sellega oli kohutav metamorfoos aset leidnud, geenid muteerunud, maja saatus määratud.

Luksuse lõpp

Suuremas pildis ei muutunud esialgu midagi. Sõjasadam näis aina kasvavat. 1906. aastal valmis ümber sadama kindlustusteliin. Selle tugevaimaks lüliks olid põhjakindlustused: otse merekaldale rajatud kuue suurekaliibrilise kahuripatareiga, punkrite ja laskepesadega betoonist vall pidi sadamat kaitsma merelt ähvardavate ohtude eest.

Piki müüri jooksis raudtee, mis pidi liinil võitlejaid varustama laskemoona, vee, toidu ja elavjõuga – suurtükiväelastega, kelle tarvis rajati kindlustusmüüri lähedale kasarmud.

Ent vaid kaks aastat pärast kindlustuste valmimist sai selgeks, et Tsaari-Venemaa moodsaim merekindlustusliin on nii strateegiliselt kui tehniliselt vananenud. Seetõttu otsustati kindlustused likvideerida. Osa kahureid veeti Leetu Kaunase kindlusesse, teised sulatati või jäeti maha. Kuid katse piinlik viga püssirohu abiga maamuna pealt kaotada ebaõnnestus. Saksamaal toodetud betoonist valatud massiivsed müürid said õhkamiskatses küll viga ja paiskusid osaliselt merre, kuid jäid ikkagi suurte kamakatena rannajoonele vedelema otsekui mälestusmärk ebaõnnestumisele.

Tsaariarmee mereväeohvitserid patseerisid aga endiselt Imperaatori pargi puude all, saatjateks maani kleitides, päikesevarjudega daamid, luuvalu ja piibust kerkivad suitsupilved. Astusid ehk õhtul läbi 1907. aastal valminud ohvitseride kasiinost. Uhkest, tsaaririigi kultuuri-

Väidetavalt toimus vanglas kõige rohkem hukkamisi Saksa okupatsiooni päevil. Ega teised-ki režiimid halastanud

ASSO PUIDET

pärandit kandvast, 500 ruutmeetril laiutavast ja 42 meetri kõrgusest hoonest, mille 30 ruumi hulgas olid ka raamatukogu koos lugemissaaliga, restoran suveterrassiga ning orkestrilava.

Eritellimusel valmistatud mööbel, marmorist trepid, kõige peenemad nõud ja kombed. See hoone oli otsekui tsaaririigi pealinna miniatuurne koopia siin Karostas. Maja eriliseks uhkuseks olid kolm maali, millest ühel on kujutatud tsaar Alexander III, teisel tsaar Nikolai II ja kolmandal mereväe ülem suurvürst Aleksei. Maalid olid nõnda suured, et need tuli Peterburist kohale tuua laevaga. Rongi peale ei oleks need mahtunud. Isegi mitte raamidest väljavõetuna.

Esimese maailmasõja puhkedes 1914. aastal aga evakueeriti ohvitseride palee esinduslik raamatukogu Moskvasse ja Peterburgi. Nagu ka lühtrid, veinikeldri sisu ja osa mööblist. See oli ühe ajajärgu lõpp.

Sõda ei muutu kunagi

Jah, sõda. Sõda ei muutu kunagi. Aga muudab paljut. Nii muutis esimese ilmasõja puhkemine olemuselt ka kogu Karosta sõjasadamale tooni andnud kullatud kuppeltornidega meremeeste kirikut, mis sõja puhkedes väärtuslikumast kraamist tühjaks tassiti.

Vene õigeusu kiriku standardite kohaselt ehitatud viie kupliga kirik, mille müürid laoti Eestis toodetud kollasest tellisest, on 54 meetrit kõrge ning mahutab 1500 inimest. Hoone tähtsust näitab seegi, et selle sissepühitsemist 1903. aastal väisas ka tsaar Nikolai II.

Vaid üks Karosta sõjasadama rajatis võistles populaarsuselt kirikuga – selleks oli maneež: katedraallik, tuhandeid inimesi mahutav, maast kõrge katuseni ulatuvate aknakaar-

tega hoone, kus igal pühapäeval toimusid ohvitserkonna osavõtul ratsavõistlused ja etendused. Argipäeviti aga võtsid madrused seal spordis üksteiselt mõõtu. Samuti korraldati seal madrustele tähtpäevade puhul ühissöömaaegu. Näiteks Romanovite dünastia 300. aastapäeva puhul kostitati seal korraga 4000 meremeest.

Enam mitte. Romanovite dünastia valitsusaeg leiab 1917. aastal oma verise lõpu. Tsaariarmee munder on ajalukku varisenud. Ajad muutuvad, võimud vahetuvad. Nüüd on siin kanda kinnitanud sakslased, kes raevukalt peale pressiva punaarmee poolt piiramisrõngasse haaratuna on loonud Kuramaale viimase vastupanupunkti.

Nurka aetud kiskja on ohtlik. Nurka aetud inimene samamoodi. Arreteerimised ja hukkamised on igapäevased.

Nad tulid talle järele kaks nädalat enne pulmi. Lohistasid ta siia, vanglaks moondunud sõjaväehaiglasse, millest on saanud vahejaam elu ja surma vahel. Viimane peatus enne lõppjaama. Kas sind süüdistatakse kahjurluses, desertöörluses või vaenlase jaoks spioneerimises – otsus saab olla vaid üks. Kuul kuklasse. Sõda. Sõda ei muutu kunagi.

Et ei ununeks

Võib-olla on ta veel elus. Ma pidin teda nägema. Veel üks kord. See pole soov, see on sund. Südame sund. Hullus, mis kihutas mu tulema siia müüride vahele, põues pulmadeks ostetud kangema napsu pudelid. Peas plaan hajutada nende abil valvurite valvsus, näpata võtmed ja … See plaan ei saanud õnnestuda. Aga õnnestus.

Mäletan. Kuidas värisevate kätega võtme lukuauku pistsin ja keerasin. Uks avanes. Vaatasin kambrise. Ja see vaatas mulle vastu. Tühjus. Mäletan seda tühjust. Mis täitis hinge. Mäletan. Siis tuli vaikus. Teadmine. Teadmine, et olin hiljaks jäänud. Nad olid ta ära viinud. Siinsamas, vangla lähedal on koht, kust need, keda viiakse, enam tagasi ei tule. Nad jäävad sinna, avatud haudadesse. Kaaslasi ootama. Avali silmi tühjusesse vaatama. Nad ei tunne enam valu. Aga mina tunnen. Võtmekimp pudeneb käest.

Nii nagu aeg pudeneb liivakellas. Sõda saab läbi. Üle Liepaja ja Karosta heidetakse raudne eesriie. Uut sõda oodates jätkab selle varjus oma eksistentsi sõjasadam. Ohvitseride kasiinost saab mereväelaste haigla. Maneeži kõrged aknad müüritakse kinni ning sellest saab garaaž. Seal, kus kunagi lõhnas higiste hobuste, sooja leiva ja ohvitseriprouade hõrgu parfüümi järele, on nüüd õlilaigud ja diisli lehk.

Kirikust saab aga spordisaal. Uued jumalad ei vaja kantslit. Selle asemel rajatakse pühakotta punanurk. Kõrged võlvid on kasutud, meenutavad minevikku ja moonutavad heli, sestap ehitatakse kirikule vahelagi.

Seal, kus kunagi lõhnas higiste hobuste, sooja leiva ja ohvitseriprouade hõrgu parfüümi järele, on nüüd õlilaigud ja diisli lehk.

Okastraadiga kaetud aiaga ümbritsetud kurikuulsast Karosta sõjaväevanglast ei ole keegi kunagi põgenenud

ASSO PUIDET

Aga siin, vanglas, ei muutu midagi. Endiselt tuuakse siia vange, määrustiku vastu eksinud soldateid. Siin kannavad nad oma karistust ja parandavad meelt. Kasvavad ümber karmi distsipliini abil. Tööteraapia. Peldik ja hambahari. Puidust magamislavatsid. Läppunud õhk ja ruumipuudus. Lahja lobi. Kange sõim. Rauast tallaga saapad. Mõranenud hambad. Seintesse kraabitud appikarjed. Hinge uuristatud tühjus. Veri ja sülg. Nõnda tasalülitatakse vaim. Nõnda toimub tõrksa taltsutamine.

Õnnelikumad pääsevad korra päevas kõrge metallaiaga ümbritsetud õue, maja kõrvale, okastraatidega ümbritsetud jalutusväljakule tornis seisva vahi pilgu all jalutama. Õnnetumad suletakse ilma ühegi aknata kambrisse. Seal, pilkases pimeduses võivad nad kohtuda minuga.

Siis lähevad nõukogude sõdurid ära. Aga vangla jääb. Nüüd suletakse siia Läti sõdureid. Viimaks, 1997. aastal lähevad ka nemad. Aga mina ei lähe. Mina jään.

Siis avatakse vangla uksed kõigile huvilistele. Pisikese tasu eest on võimalik teha ringkäik selles sünges hoones, mis ei lase end unustada. Osta suveniire. Et ei ununeks.

Keegi ei pääse

Räägitakse, et mõnikord avanevad siinsete kambrite uksed iseenesest, võika krigina saatel. Teinekord takerduvad mööda vanglakoridori liikujate jalad otsekui kellegi haardesse. Mõnikord võib tühjas hoones kuulda karjeid. Teinekord nähakse aga varjudes viirastuslikku, üleni valges naisterahva kummitusliku kogu.

Nii räägitakse. Aga mina tean. Ja mäletan. Mäletan ennast seismas kambri tillukesest aknast sisse pääsenud kuuvalguse kiirtes. Trelle akna ees. Need on katsudes külmad. Ja tugevad. Piisavalt. Mäletan üle valge pulmakleidi tõmmatud punase mantli vööd libisemas läbi sõrmede, kui selle trellide külge seon.

Kiviseina külma hingust selja vastas. Viimase pisara kõrvetavat teekonda üle põse. Kokkusurutud huuli ja hinge. Kaela ümber pitsitava vöö üha tugevnevat survet. Oma surmakrampides visklevat keha rippumas pimedas kambris. Siit vanglast ei pääse keegi.

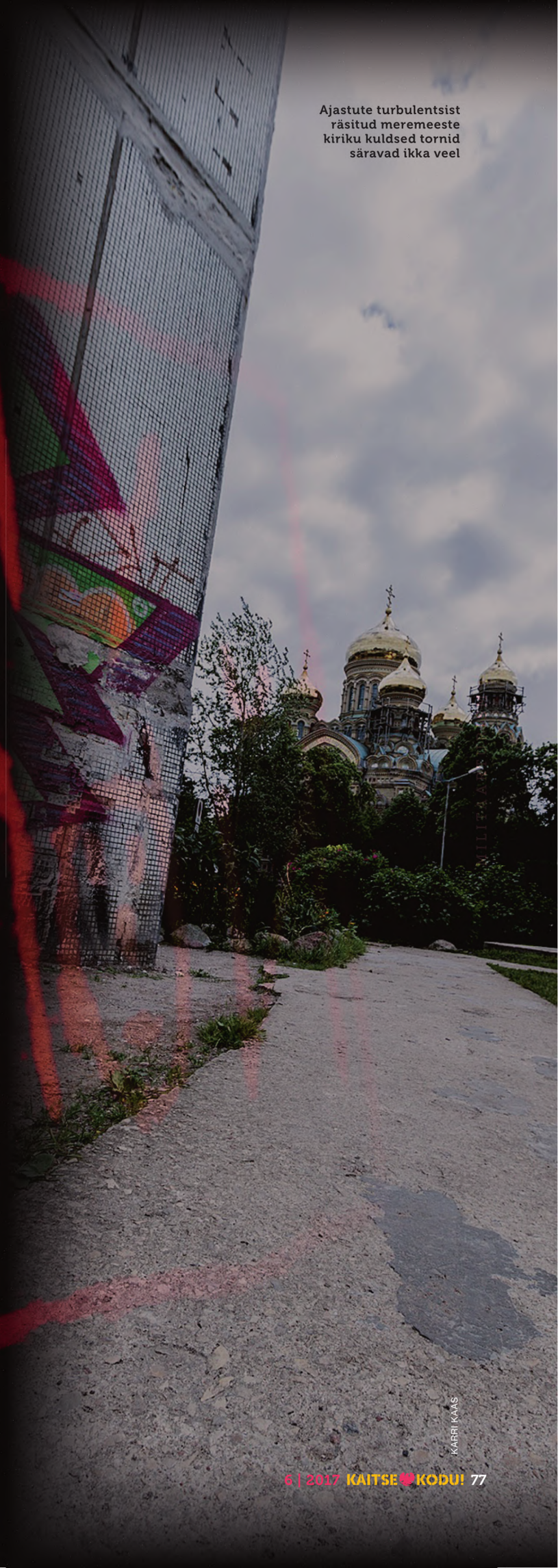

Ajastute turbulentsist räsitud meremeeste kiriku kuldsed tornid säravad ikka veel

KARRI KAAS

Jalaväelase Lugu

Ei, ma ei ole segaseks pööranud ja hakanud pealkirjas juurutama välismaiseid pruuke, täiesti teadlikult kirjutasin sõna „lugu" suure tähega. Põhjust on.

Tekst: GUNNAR VASEMÄGI

FILMIARVUSTUS

Seekord võtaks torkida midagi päris vana. „Men in War", väljastamisaasta 1957, teemaks … sõda.

Tugev sisu ilma eriliste efektideta

Sünopsis on jämedalt järgmine. Korea sõda. Ports Ameerikamaa sõjamehi on jäänud kuidagiviisi kohmerdama vaenlase tagalasse või samunegi … eem … ühesõnaga kuhugi sinna, kus nad ei tohiks üleüldse olla. Või, noh, võivad olla küll, aga ainult oma vabast ajast ja sedagi vaid juhul, kui nad on suitsiidikalduvustega.

Nad saavad käsu minna kuhugi, kus peaks asuma nende pataljon või midagi sellist ja siis … no nagu alati – side katkeb ja võitlejad jäävad omapäi. Mingil momendil liitub seltskonnaga põrutadasaanud kolonel koos seersandist autojuhiga ning konfliktid ja omavaheline jagelemine ei jää tulemata. Siis koperdatakse tegelikult kogu aeg kuskil lähedal askeldanud vaenlaste otsa ning läheb madinaks.

Film ise on must-valge. Minuni jõudnud koopial (tõenäoliselt koopia-koopia-koopia järeltulija salvestuse tõmmise ümberlindistus) on veel see huvitav omadus, et heli tuleb vaid ühte kanalisse. Seega oli juba eos tekitatud suurepärane õhustik – pilt ees mustavalgekirju, ühest kõlarist häält ei tule ja kõik need teised sõnad. Popkornipots näppu ja vaatama! Ja on, mida vaadata. Hoolimata poolpidusest koopiast. Tõenäoliselt saab kuskilt ka vähem rapitud versiooni, aga seda uurib iga huviline ise.

Selles filmis räägitakse vaatajale lugu. Ehk siis jutt on sellest, mis toimus ja kes osalesid. Mis pärast sai … ei saa praegu öelda. Tegelikult ei ole oluline, kus ja millal kajastatav lugu juhtus, see võinuks aset leida suvalisel ajal ja suvalises kohas. Samamoodi, nagu pole oluline, kus asus see mets, kus Punamütsike hundiga jageles, või see, kas päästeretkele tormanud jahimehed haarasid kaasa eestlaetava musketi või tariti läbi metsa Maksimi kuulipritsi. Kõnesolevas loos valiti Korea sõda tõenäoliselt seetõttu, et aastal 1957 oli see üldsusel veel värskelt meeles, ja Vietnami sõda ei olnud keegi veel välja mõelnud.

Üldiselt on film hästi tehtud. Isegi väga hästi. See on film Hollywoodi nendest aegadest, kus linateos ei olnud veel muutunud visuaalefektide segapudruks. On karaktereid ja situatsioone, mis täiemõõdulises „aktsioonifilmis" kipuvad pahatihti jääma teisejärguliseks, nii et alles jääb ainult pidev rahmeldamine ja märul. Siin on vastupidi. Internetis on filmi hoolega kiidetud, ei jää muud üle, kui kiidukooriga liituda. Vahest on tegemist lihtsalt küllastumisega? Võimalik. Kui vahetpida-

GUNNAR VASEMÄGI

mata pressib peale ajudeta masstoodangut, mille kvaliteeti hinnatakse plahvatuste ja laipade arvu järgi, siis tahaks kasvõi vahelduseks midagi teistsugust.

Kotkasilmad ja muidu tähelepanelikud vaatajad on leidnud filmist ka filmivigasid. Päris nii hulluks asi muidugi ei lähe, et esiplaanil askeldavad sõjamehed, aga tagaplaanil järab mingi lipsuga tüüp hamburgerit ja loeb ajalehte. Minu silmanägemine ja tähelepanu nii võimekad pole, kuid mõnes arvustuses märgitakse ära koht, kus nähti kõrges heinas nööri otsas lohistatavat pampu. Pambu asemel oleks siis idee kohaselt pidanud olema rohus roomav vaenlasehing. Noh, ei tea, kui hoolega otsida ja filmi mitu korda edasi-tagasi kerida, siis võibolla leian ka. Kes vaadates selle koha leiab, siis – tegemist on omaaegse „eriefektiga". Arvuteid siis veel kasutada polnud, filmiti otse filmilindile ega lisatud vahele digitaalset mudru. Eks näpukaid tule sisse, kui montaažis on filmi nõrkemiseni algusest lõppu ja lõpust algusesse keerutatud, kõigil on silmad pahempidi peas ja juhe koos.

Kogenud mehed, korralikud sooritused

Filmi on lavastanud Anthony Mann (1906–1967). Ta on vorpinud elu jooksul valmis 42 filmi, mille hulgas kõvasti vesterneid. On kõnealuseski filmis vesterni elemente – ei, ei mingit hobusega kappamist ja ülitäpsete püstolitega poole kilomeetri peale paugutamist! Mehe firmamärk oli psühholoogiline vestern ning pihusolevaga võib öelda, et mees tegi vahelduseks vesterni asemel sõjafilmi ja välja kukkus psühholoogiline sõjafilm.

Peamistes osades astuvad üles Robert Ryan (ltn Benson), Aldo Ray (Montana) ja Robert Keith (sassiläinud kolonel). Kõik kolm muidugi ammuilma filmiparadiisis ja just seetõttu neist kõigist ka paar sõna. Olid nad mullegi enne filmi vaatamist täiesti võõrad nimed.

Robert Ryan (1909–1973) kehastab filmis leitnant Bensonit, parasjagu ranget kuivikut, kes juhib paarikümmet sõjameest läbi vaenuliku territooriumi. Üks põhilisi ridu, mida aetakse, on Bensoni ja Montana vaheline konflikt. Nood kaks selli ei saa teineteisega kuidagi läbi ega ole nõus jalaga sinna astuma, kus teise mehe vari enne seisnud on. Ryan on mänginud nii telesarjades kui filmides ja kogunud kontole massiivsed 91 filmirolli. Tegemist pole mitte üksnes kvantiteediga – mehe rollides on olnud kvaliteeti sedavõrd, et ta on kolmel korral saanud festivalidel parima näitleja austava nimetuse. Viimase küll kahjuks juba peale siitilmast lahkumist.

Aldo Ray (1926–1991) on üksjagu isepäise ja turtsaka seersant Montana rollis. Montana on koloneli autojuht. Nendegi eesmärk on kuidagiviisi omade juurde välja jõuda. Montana on üsna tüütu kuju, paras kõiketeadja. Teab, kus kivi all on vähid, millise puu otsas vaenlase piilur, ilmselt sedagi, kuidas moos kommi sisse saab. Ray on sarnaselt Ryanile rabanud kõvasti tööd teha ning kogunud elu jooksul 109 filmirolli. Suurepärase näitlejana on ta korra olnud Kuldgloobuse nominent (1953), kuid parima näitleja auhinna koju tarinud alles 1979.

Robert Keith (1898–1966) mängib põrutada saanud koloneli, kes saabub kohale seersant Montana juhitud maastikuautos. Vaikib nagu indiaanipealik ning on suurema osa ajast üpris liikumatu, sest on istme külge kinni seotud. Keith jõudis mängida nii teatris kui filmis, filmirolle kogunes siiski vaid 49. Keith teeb koloneli osas hea soorituse. Kolonel küll vaikib nagu puujumal ja saab kogu filmi jooksul maha vist üheainsa fraasiga, aga lihtne sihuke roll pole. Võiks ju arvata, et mis seal ikka, hoia suumulk kinni ja muudkui istu, küll roll ennast ise mängib! Tutkit! Oma kogemustest võin öelda – kõige raskem on laval mitte midagi teha. Igavust teeselda, pöidlaid keerutada ja niheleda, sellega saab tõesti igaüks hakkama, aga, ütleme, pool tundi järjest lihtsalt paigal seista ... eks proovige!

Ei ole ka väiksemaid rolle täitvad näitlejad mingid venimused ega kelgunöörid, väga head tööd teevad kõik osatäitjad. Kuigi olen filmist väga vaimustuses, viskasin ühe numbri ikka alla kümne ka, muidu arvab veel keegi, et klaviatuuril on mõni nupp kinni kiilunud.

Kõnesolevas loos valiti Korea sõda tõenäoliselt seetõttu, et aastal 1957 oli see üldsusel veel värskelt meeles, ja Vietnami sõda ei olnud keegi veel välja mõelnud.

LISATEAVE

Men in War (1957)
Osades: Robert Ryan, Aldo Ray, Robert Keith
Lavastanud: Anthony Mann
1 tund ja 42 minutit

UNITED ARTISTS

Punktid filmile kümne palli skaalas:
idee: 10
teostus: 10
näitlejatööd kokku: 9
lavastajale: 10.

KARRI KAAS

Päriselt see nii ei olnud!

Eesti metsavendluse mahasurumine kestis aastaid ning selle teostamiseks sageli vahendeid ei valitud. Seda üritab kirjeldada ka Martin Kukk oma raamatus „Reeturlik metsavend. Krolli esimene juurdlus“.

Tekst: MARTIN ANDRELLER, metsavendluse uurija

Kohe teise maailmasõja lõppedes, kui inimesi kõige arvukamalt varjus metsadesse või mujale, hakkas nõukogude võim korraldama inimeste registreerimist ja loomulikult endale sobimatute inimeste represseerimist.

1945. aastal olid haarangud ja läbiotsimised taludes ja metsades üpris tavapärased. Juhtusid metsavennad midagi tegema, suunduti nende jälgedes metsadesse – iseasi, kui tulemuslikud ning milliste tagajärgedega need operatsioonid nõukogude võimu esindajatele olid.

Õige peatselt sai aga selgeks, et ilma agentuuritööta ei ole võimalik vastupanu maha suruda ja likvideerida. Metsavendi üritati kaastööle meelitada või ähvardustega sundida, kuid see ei andnud tihti loodetud tulemust. Kinninabitud metsavennad küll otsekui lubasid kaastööle asuda,

kuid reaalselt julgeoleku küüsist pääsedes suundusid tagasi vaatamata metsa. Siiski õnnestus vastasel ajapikku ja aastate möödudes suruda oma kombitsad metsavendade ja nende toetajate hulka. Päris täpselt ei teadnud ilmselt keegi, keda saab usaldada ja keda mitte. Intervjuude käigus on näiteks jutuks olnud, kuidas Läänemaal (tänane Raplamaa) Konuvere külas aitasid metsavendi enam-vähem kõik talud, kuid see info tuli kunagiste elanike seas avalikuks alles 1990. aastatel. Sinnamaani olid kõik vait.

Informatsiooni kogumine metsavendade toetajate kohta oli oluline seepärast, et võimaldas neid inimesi värvata või vähemalt värbamist üritada, samuti üles seada varitsusi või korraldada läbiotsimisi kohtades, kus oli lootust mõnd metsavenda kätte saada. Agentide ülesandeks oli ka meelitada või suunata metsavendi varem kokkulepitud kohta, kus neid oleks võimalik kas kinni pidada või siis vähemalt füüsiliselt hävitada. Muidugi oli agentuurvõrgustiku ülesandeks ka punkrite asukohtade väljauurimine ning toetajate ja teiste metsavendade kohta käiva informatsiooni kogumine ja edastamine, „kuhu vaja". Omaette teema olid agendid, kes olid saanud ülesande võimalusel metsavend või metsavendade grupp ise hävitada. Meetod võis olla milline iganes – granaat punkrisse, kuul une pealt kuklasse, kasvõi kirvega virutamine.

Enamasti tegeleti iga metsavenna või metsavendade grupiga siiski individuaalselt. Kuidas ja kui palju suudeti agente või informaatoreid värvata, mismoodi suudeti organiseerida kinnipidamine või punkri hävitamine, sõltus suuresti kohalikest oludest. 1950. aastate keskpaigaks oli metsavendlus Eestis mahasurutud ja hääbumas.

1955. aastal oli operatiivarvel või tagaotsitavaid metsavendade gruppe Eestis 5. Ajavahemikus 1.04.1954 – 1.04.1955 likvideeriti 5 relvastatud metsavendade gruppi. Aasta jooksul arreteeriti või tapeti relvastatud vastupanu osutamisel 4 jõugujuhti ja 29 bandiiti. Peamiselt kasutati, nagu nägid ette ka riikliku julgeolekukomitee käskkirjad, agentide istutamist metsavendade gruppidesse, kes pidid viima grupid likvideerimiseks löögi alla. Sel moel likvideeriti kõnealuse aasta jooksul kõige aktiivsemad metsavendade grupid.

Martin Kuke teoses käib samuti kassi-hiire mäng julgeoleku ja metsavendade vahel. Kasutusel on vastastikune ülemängimine, luuramine, jälitamine ja tegelikult – infosõda.

Kohe alustuseks tuleb ära öelda, et kes plaanib kõnealuse raamatu alusel hakata looma endale ettekujutust metsavendlusest või julgeolekust, võib selle mõtte kohe heaga ära unustada. Kuigi autor on teinud uurimistööd nii asukohtade kui ka ajastule iseloomulike esemete ja toodete kirjeldamiseks ning sisule lisandväärtuse andmiseks, ei ole saanud sellest mingit sorti ajalugu selgitavat teost ja vaevalt on autorgi seda sellisena mõelnud.

LISATEAVE

„Reeturlik metsavend: Krolli esimene juurdlus"
Martin Kukk
224 lehekülge
Tänapäev
2017

Ajaloole tugineva või tugineda üritava ilu- ning isegi propagandakirjanduse suurim probleem on selle mõjusus lugejale ja see, et tegevusel pole suuremat seost ajalooga ning päriselt toimunuga. Metsavendadega seotud üritustel on ikka ja jälle kuulda olnud, et sovjetiaegsetes teostes, nagu „Kompromiss on välistatud" või „Öised külalised", leidub tõest infot küll ja küll, see tuleb lihtsalt ridade vahelt välja noppida. Jah, eks need tekstid põhinevad tõestijuhtunud sündmustel (mis küll ei pruukinud juhtuda ühe grupi või isikuga, nagu seal väita võidakse), kuid toimunut ise teadmata ei ole ju võimalik päriselt juhtunut tekstist välja noppida. Seetõttu kaotab selline pahn absoluutselt oma väärtuse.

Pöördugem aga Krolli poole, kes on paberile kantud tänapäeva Eestis. Teost ilmestavad mitmed dialoogid, mis kohati mõjuvad väga pateetiliselt ja, mis seal salata, ka veidi kunstlikult. Raamatu esitlusel ütleski autor, et see on sihilik – naeruvääristamaks ajastut ja ironiseerimaks selle üle. Julgeoleku töömeetodid, mis leiavad lähemat kirjeldamist, on aga sellised, et neid ajalooga üksühele võrrelda ei saa. Indiviidi või grupiga seotud agentuurtöö sisaldas palju peensusi. Teoses leiduvates operatsioonide või lahingute kirjeldustes on tunda tänapäeva sõjamehe kõnepruuki, mida vaevalt tol ajal tunti ja kasutati.

Metsavendluse uurijana oli teost keeruline ja raske lugeda, sest mitmeski kohas oli tahtmine hüüda: nii ei saanud see absoluutselt olla! Kuid meeles tuli pidada ka eespool kirja pandud sõnu – tegemist ei ole ajaloolise teose, vaid üksnes ajaloost inspiratsiooni saanud teosega, ilukirjandusega. Seetõttu on mul seda raamatut ka raske hinnata, tahestahtmata kummitab meeles see, mis minevikus tegelikult juhtus. Kui raamat tõmbab inimeste tähelepanu metsavendlusele ja selle uurimisele, on see ainult hea. Kui seda aga hakatakse võtma metsavendluse iseloomustuse ja kirjeldusena – on see halb.

AUTORID

KAIDO TAMM
vabatahtlik autor
Pärnu kiirabi erakorralise meditsiini tehnik, Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli õeõppe üliõpilane

GUNNAR VASEMÄGI
vabatahtlik autor
Noorte Kotkaste Jõgeva maleva vabatahtliku noortejuhi Gunnari üheks suureks hobiks on joonistamine. Tema pilte on saanud näha näitustel mitmel pool Eestis

TAIVE SAAR
vabatahtlik autor
Taive on olnud nii Kaitse Kodu! tegevtoimetaja kui ka Kaitseliidu kooli instruktor-koolitaja, praegu aga tegeleb ta Järva malevas naiskodukaitsjatega

HELEN ALLAS
Naiskodukaitse väljaõppe arenduspetsialist
Harju naiskodukaitsja Helen on lisaks väljaõppe arenduspetsialisti tööle veel ka vabatahtlik instruktor ning Harju malevas miinipildujarühma parameedik

ESTI MEIER
vabatahtlik autor
Esti on erialalt teedeinsener, kes töö ajal hoolitseb kaitseväe teedevõrgu eest. Vabal ajal on ta Naiskodukaitse Tallinna ringkonna akadeemilise jaoskonna esinaine

JARMO TAEL
vabatahtlik auto
Jarmo on Kaitseliidu liige ja Noorte Kotkaste Audru rühma Vandersellid juht

KARMEN VESSELOV
vabatahtlik autor
Karmen on Naiskodukaitse Pärnumaa ringkonna esinaine, ent tema oskustepagasisse kuuluvad veel side- ja staabitöö, avalike suhete haldamine ning vajadusel ka toitlustamine

ASSO PUIDET
Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

Parim varustus iga ilma jaoks!

REORG
WWW.REORG.EE

WILEY X
KLEVMIT
90 YEARS 1923 - 2013 LOWA simply more...
FJÄLL RÄVEN
SUUNTO
TASMANIAN TIGER
PRIMUS

www.reorg.ee

MOTLEY DENIM®

RIIDED MEESTELE 2XL-8XL

www.motleydenim.ee